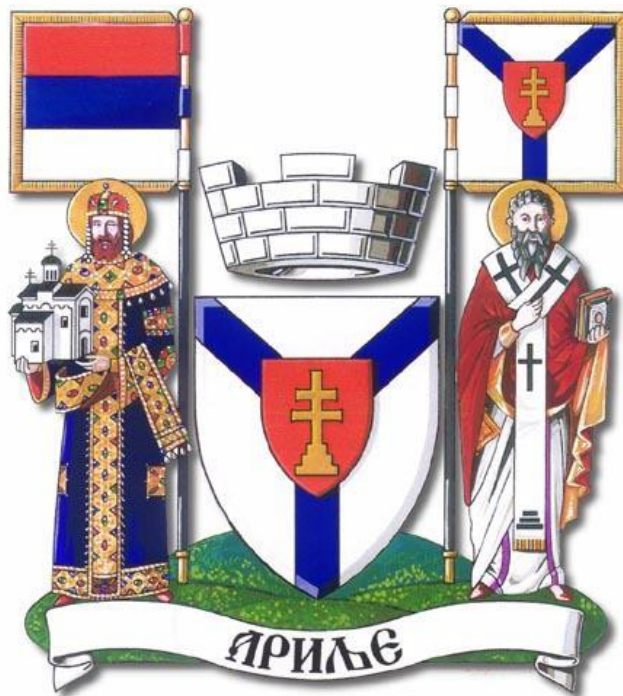

ОПШТИНА АРИЉЕ

Програм унапређења социјалне заштите у општини
Ариље
за период од 2026. до 2030. године

Ариље, мај2026

Садржај

1. УВОД	3
2. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПРОГРАМА	4
3. ПРОЦЕС ИЗРАДЕ ПРОГРАМА	5
4. ПРИНЦИПИ ИЗРАДЕ ПРОГРАМА	7
5. МЕЂУНАРОДНИ И НАЦИОНАЛНИ ОКВИР	8
6. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР	13
7. ПЛАНСКИ И НОРМАТИВНИ ОКВИР ОПШТИНЕ АРИЉЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ	19
7.1. ПЛАН РАЗВОЈА ОПШТИНЕ АРИЉЕ	19
7.2. ЛОКАЛНИ НОРМАТИВНИ ОКВИР У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	20
8. ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРАВА И УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	21
9. КЉУЧНИ НАЛАЗИ <i>EX-POST</i> АНАЛИЗЕ	25
10. ОПШТИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ АРИЉЕ	27
10.1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ	27
10.2. ОСНОВНИ ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЉИ	28
11. КОРИСНИЦИ ПРАВА И УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	36
12. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТИ	42
13. ФИНАЛИЗАЦИЈА АНАЛИЗЕ	52
13.1. ОБЈЕКТИВНА ПРОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	52
13.2. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ПРОГРАМА	57
13.3. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА НЕОПХОДНИХ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА	65
14. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНАКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ	69
15. РЕВИЗИЈА ПРОГРАМА	70
15. АКЦИОНИ ПЛАН	72

1. УВОД

Узимајући у виду да локалне политике у области социјалне заштите треба да буду у потпуности усклађене са националним стратешким и законским оквиром, Општина Ариље приступа изради овог документа јавне политике са циљем да унапреди квалитет, доступност и одрживост услуга социјалне заштите, као и да обезбеди континуитет локалне политике након истека важеће стратегије чије се спровођење завршава 2025. године.

Израда Програма унапређења услуга социјалне заштите Општине Ариље за период 2026–2030. године проистиче из потребе да се на системски начин одговори на промене у социјалној структури становништва, нове ризике и растуће потребе корисника, посебно имајући у виду неповољну демографску слику, дефицит стручног кадра у области социјалне заштите, непостојање локалних пружалаца услуга, односно ограничене просторне и кадровске капацитете пружалаца услуга, као и ограничене финансијске ресурсе у односу на потребе грађана.

Полазећи од Плана развоја Општине Ариље 2023–2030. године, у оквиру којег је унапређење социјалне и здравствене заштите дефинисано као Приоритетни циљ 12: „Повећати доступност и квалитет услуга социјалне и здравствене заштите“, овај Програм има задатак да тај стратешки приоритет преточи у конкретне мере и активности које ће омогућити стварне промене у животу грађана.

Општина Ариље препознаје да је доступност социјалних услуга предуслов социјалне правде и једнаких могућности. У том смислу, јавна интервенција је потпуно оправдана и са становишта социјалне кохезије и заштите права рањивих група. Циљ није само проширење броја услуга, већ и њихово квалитетније повезивање у функционалан систем који одговара стварним потребама корисника. Програм се израђује као наставак претходног планског циклуса, са намером да обједини и надогради искуства из претходног периода, али и да одговори на нове изазове у области социјалне заштите. На тај начин, обезбеђује се континуитет локалне политике и стварају предуслови за дугорочно планирање развоја услуга, јачање институционалних капацитета и успостављање стабилног система међусекторске сарадње.

Коначно, израда овог Програма представља нужан и легитиман облик јавне интервенције, усмерен на стварање ефикаснијег, праведнијег и инклузивнијег локалног система социјалне заштите. Тиме се Ариље сврстава међу локалне самоуправе које одговорно планирају развој у складу са принципима Закона о планском систему, Стратегијом социјалне заштите Републике Србије 2022–2030, Стратегијом деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници 2022–2026, као и европским стандардима друштвене укључености и солидарности.

Иницијатива за израду Програма унапређења услуга социјалне заштите потекла је од стране Општинске управе Ариље, у сарадњи са Центром за социјални рад Ариље. Потреба за новим програмом препозната је током редовног праћења стања у области социјалне заштите, као и кроз анализу годишњих извештаја установа, извештаја о реализацији мера претходног програмског циклуса и консултација са организацијама цивилног друштва које делују у овој области.

Израда Програма се спроводи у складу са Законом о планском систему Републике Србије и Уредбом о методологији израде докумената јавних политика („Службени гласник РС“, број 20/25), којима се прописују обавезе јединица локалне самоуправе у погледу анализе, консултација и јавне расправе приликом израде докумената јавних политика.

Процес израде Програма био је заснован на принципима учешћа, транспарентности и инклузивности, што је допринело да документ у највећој мери одражава реалне потребе становништва и могућности локалне заједнице. На тај начин, Програм представља резултат заједничког рада институција, стручњака и представника грађана, усмереног ка развоју ефикаснијег, праведнијег и приступачнијег система социјалне заштите у Општини Ариље.

Израда Програма унапређења услуга социјалне заштите је подржана у оквиру Пројекта « Подршка социјалној инклузији у Србији» који спроводи Немачка организација за међународну сарадњу (ГИЗ) у партнерству са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

2. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПРОГРАМА

Правни основ за припрему и усвајање документа јавне политике у области социјалне заштите општине Ариље дефинисан је следећим законима: Законом о локалној самоуправи, Законом о социјалној заштити и Законом о планском систему. [Законом о локалној самоуправи](#)¹ који чланом 20. превиђа изворне надлежности општине, а између осталог и у области социјалне заштите, дечије заштите (ст. 1. тачка 4) и обезбеђује остваривање посебних потреба особа са инвалидитетом и заштиту права осетљивих група (ст.1.тачка 5). члан 20 [Закона о социјалној заштити](#)² предвиђа обавезу ЈЛС на израду овог Програма који треба да обухвата мере и активности за подстицај и развој постојећих и нових услуга социјалне заштите, а који усваја надлежни орган локалне самоуправе, односно Скупштина општине. [Законом о планском систему Републике Србије](#)³ чланом 14 предвиђено је да Програм, представља један од докумената јавне политике ужег обухвата од стратегије који, по правилу, разрађује посебан циљ стратегије или неког другог планског документа у складу са којим се доноси (План развоја, Програм Владе, план развоја локалне власти, концепт политике).

Програм почива на анализи релевантних међународних, националних и локалних развојних и документа јавних политика, анализи постојећег планског, нормативног, институционалног и финансијског оквира која је приказана у Извештају о анализи стања. Посебно, програм се заснива и на процени потреба, односно мапирању потреба грађана/ки општине Ариље која је спроведена током децембра 2025.године уз техничку подршку Немачке организације за међународну сарадњу (ГИЗ). Резултати мапирања, приказани у посебном Извештају припремљеном указују да постоји значајан простор за унапређење услуга социјалне заштите у погледу распрострањености, квалитета, доступности, приступачности, обухвата корисника, пружалаца услуга, начина финансирања, праћење и вредновање ефеката мера и услуга социјалне заштите.

Резултати анализе су указали да општина Ариље у наредном периоду посебну пажњу треба да посвети обезбеђивању неопходних предуслова за унапређење постојећих, али и успостављању нових услуга социјалне заштите, посебно услуга које подржавају процес деинституционализације кроз међуопштинску сарадњу. Осим услуга за које су Правилником о ближим условима и стандардима прописани стандарди, општина Ариље ће посебно пажњу посветити и обезбеђивању неопходних предуслова успостављању услуга које су превиђене Законом о социјалној заштити, а за

¹ „Сл. Гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон, 47/2018 и 111/2021 - др. закон

² „Сл. Гласник РС“ бр. 24/2011 и 117/2022 – УС), члан 20

³ „Сл. Гласник РС“, број 30/18

које нису прописани стандарди, али и успостављању иновативних услуга и интегрисаних, односно међусекторских услуга.

Општина Ариље планира да током спровођења Програма укључи све релевантне локалне актере из јавног, приватног и цивилног сектора. Осим тога, општина Ариље ће успоставити сарадњу са релевантним националним институцијама и међународним организацијама које су надлежне, односно које делују у областима од значаја за социјалну заштиту и социјалну инклузију осетљивих друштвених група, како би локалну политику социјалне заштите ускладио са националним и међународним приоритетима.

Овако конципиран Програм требало би да осигура квалитетну имплементацију, као и да омогући општини Ариље адекватан основ за оптималан квалитет резултата који се очекују реализацијом планираних активности и мера, на којима ће све заинтересоване стране и релевантни партнери радити у континуитету у наредном периоду.

3. ПРОЦЕС ИЗРАДЕ ПРОГРАМА

Општина Ариље је приступила партиципативном и на подацима заснованом процесу израде документа јавне политике у области социјалне заштите, коме је претходило неколико корака:

- ***Доношење Одлуке о приступању изради Програма унапређења социјалне заштите за период 2026-2030.године***

С обзиром на то да је анализом планског и нормативног оквира у области социјалне заштите у општини Ариље констатовано да су потребне измене и усклађивања како са Законом о социјалној заштити, Законом о планском систему и Законом о локалној самоуправи, као и да су мапирањем потреба дубље сагледане потребе и ресурси у заједници, општина Ариље је на 13. седници Скупштине општине одржаној 30.10.2025. године донела [Одлуку о приступању изради Програма унапређења социјалне заштите за период од 2026. до 2030. године](#) (Сл.гласник општине Ариље“ бр. 29/2025). Разлог за израду програма на период од 4 године аргументован је потребом да се важеће овог документа јавне политике усклади са важењем Плана развоја општине Ариље, чиме ће се омогућити да се наредни плански циклус након 2030.године заснива на анализи утицаја и исхода претходног циклуса.

- ***Формирање Радне групе за израду Програма унапређења социјалне заштите за период 2026-2030.године***

У складу са чланом 3. Одлуке о приступању изради Програма унапређења социјалне заштите за период ***2026-2030.године, председник општине је донео решење о формирању*** Радну групу задужену за израду Програма коју чини 11 чланова и чланица, представника/ца локалне самоуправе, релевантних локалних институција и организација цивилног друштва.

Као чланице и чланови Радне групе именовани су:

1. Радојко Крчевинац, представник Општинске управе Ариље, председник Радне групе;
2. Зорица Ђерић Стојичић, представник Центра за социјални рад Ариље, заменик председника Радне групе;
3. Марина Остојић, представник Одсека за општу управу и друштвене делатности;

4. Марко Остојић, представник Одељења за привреду и финансије;
5. Душица Бајовић, представник Дома здравља;
6. Јасна Топаловић, представник Националне службе за запошљавање;
7. Нада Павловић, представник Предшколске установе Ариље;
8. Братислав Ђорђевић, представник Актива директора основних и средњих школа;
9. Милица Ћосовић, представник Црвеног крста Ариље;
10. Сања Нијемчевић, представник организација цивилног друштва које делују области социјалне заштите или социјалне инклузије осетљивих група;
11. Драгана Јанковић, представник удружења особа са инвалидитетом.

За координатора Радне групе именује се Марина Остојић из Одсека за општу управу и друштвене делатности Општинске управе Ариље, који/а је задужен/а да пружа административну и логистичку подршку Радној групи током процеса израда Програма. Решењем је предвиђено да Радна група може позивати стручњаке и представнике других органа, јавних предузећа, установа, организација, привреде и грађана, ради консултација и размене информација значајних за израду Програма.

Радна група спровела је активности утврђене чланом 5. Одлуке о приступању изради Програма унапређења услуга социјалне заштите у општини Ариље за период 2026–2030. године, и то:

- анализу постојећег стања и потреба корисника и потенцијалних корисника социјалне заштите кроз консултативни процес са представницима локалне самоуправе, установа и организација које делују у овој области;
- процену расположивих ресурса у јавном, приватном и цивилном сектору;
- дефинисање општег и посебних циљева Програма, мера и активности, као и показатеља њиховог остваривања, ефеката и утицаја;
израду Акционог плана за спровођење мера, којим су утврђени активности, носиоци, партнери, рокови и извори финансирања;
- спровођење јавних консултација и јавне расправе о Нацрту програма;
- израду финалног Нацрта програма и његово подношење Општинском већу ради упућивања на усвајање Скупштини општине Ариље.

Радна група је приликом израде Програма као полазну основу користила резултате свеобухватне анализе постојећег стања у области социјалне заштите, пре свега Анализу постојеће локалне политике социјалне заштите и Извештај о мапирању потреба корисника и потенцијалних корисника права и услуга социјалне заштите, са препорукама за приоритизацију циљева, мера и циљних група у потреби за социјалном заштитом и социјалном инклузијом.

Процес израде нацрта Програма реализован је кроз серију тематских радионица са члановима и чланицама Радне групе, током којих су разматрани кључни аспекти система социјалне заштите, дефинисани развојни приоритети и утврђени механизми за њихово спровођење.

- **Прва радионица одржана је 9. фебруара 2026. године и била је посвећена свеобухватној анализи постојећег стања у области социјалне заштите.** Учесници су разматрали резултате спроведених анализа, постојећи стратешки и нормативни оквир, доступност и квалитет услуга социјалне заштите, инфраструктурне и организационе капацитете локалне

- самоуправе, јавних установа и организација цивилног друштва, као и расположиве људске ресурсе и њихове компетенције за пружање подршке грађанима у стању социјалне потребе.
- **Друга радионица одржана је 24. марта 2026. године и била је посвећена дефинисању стратешког оквира Програма и планирању мера за његово спровођење.** На основу налаза анализе стања и идентификованих потреба корисника, учесници су разматрали приоритетне правце развоја система социјалне заштите, дефинисали општи и три посебна циља Програма, као и мере и активности неопходне за њихово остваривање. Том приликом утврђени су носиоци и партнери у спровођењу активности, као и оквирна динамика њихове реализације.
 - **Трећа радионица одржана је 16. априла 2026. године и била је посвећена дефинисању механизма за праћење спровођења и финансијског оквира Програма.** Током радионице извршена је процена потребних финансијских средстава и потенцијалних извора финансирања, чиме је обезбеђена реалистичност и изводљивост предложених мера и активности. Истовремено су дефинисани показатељи исхода на нивоу општег и посебних циљева, показатељи учинка мера и показатељи резултата активности, који представљају основу за праћење напретка и вредновање остварених резултата током спровођења Програма.

4. ПРИНЦИПИ ИЗРАДЕ ПРОГРАМА

Припрема и реализација Програма унапређења социјалне заштите заснива се на следећим кључним принципима:

- **Транспарентност процеса планирања** – подразумева да су процеси планирања, доношења одлука и праћења спровођења јавних политика доступни и разумљиви свим заинтересованим странама, укључујући грађане/ке, кориснике услуга, институције, организације цивилног друштва и стручну јавност.
- **Партиципативност и међусекторска сарадња** – израда и спровођење Програма заснива се на сарадњи локалних институција, установа социјалне заштите, образовања, здравства, служби запошљавања, организација цивилног друштва и других релевантних актера, како би се обезбедио интегрисан приступ решавању социјалних проблема.
- **Оријентација ка кориснику и поштовање људских права** – планирање и развој услуга социјалне заштите заснива се на поштовању достојанства, интегритета и права корисника, уз примену принципа недискриминације и уважавање индивидуалних потреба, културних и социјалних специфичности.
- **Доступност услуга у заједници** – развој система социјалне заштите усмерава се ка обезбеђивању доступних и приступачних услуга у локалној заједници, које корисницима омогућавају што дужи останак у природном окружењу и активно учешће у друштву.
- **Ефикасност и одрживост система социјалне заштите** – планирање и спровођење мера и активности усмерено је на рационално коришћење расположивих ресурса, унапређење квалитета услуга и обезбеђивање њихове дугорочне одрживости.

5. МЕЂУНАРОДНИ И НАЦИОНАЛНИ ОКВИР

5.1. МЕЂУНАРОДНИ ОКВИР

Уједињене нације су усвајањем Агенде за одрживи развој 2030 поставиле универзални оквир развоја заснован на принципу „нико не сме бити изостављен“. За систем социјалне заштите у Републици Србији, нарочито на нивоу јединица локалне самоуправе, овај оквир представља стратешку основу за планирање, финансирање и унапређење квалитета услуга.

Циљ 1. Свет без сиромаштва - Смањење сиромаштва представља темељну функцију локалног система социјалне заштите. Јединице локалне самоуправе имају кључну улогу у раној идентификацији лица и породица у ризику, обезбеђивању материјалне подршке и развоју услуга у заједници. Унапређењем доступности услуга, интеграцијом мера социјалне заштите и запошљавања, као и програмима економског оснаживања, доприноси се смањењу екстремног сиромаштва, јачању функционалне самосталности корисника и спречавању продубљивања социјалне искључености.

Циљ 3. Добро здравље - Локални систем социјалне заштите доприноси очувању здравља и добробити кроз интегрисан приступ и сарадњу са здравственим и образовним институцијама. Посебан фокус усмерен је на стара лица, особе са инвалидитетом, хронично оболеле и породице у ризику. Развој услуга подршке у кућним условима, психосоцијална подршка и програми превенције насиља и зависности доприносе очувању достојанства корисника, спречавају институционализацију и смањују дугорочне социјалне и фискалне трошкове.

Циљ 5. Родна равноправност. Унапређење родне равноправности представља интегрални део локалних политика социјалне заштите. Суочавање са економском зависношћу жена, ризиком од родно заснованог насиља и недовољном заступљеношћу у процесима одлучивања захтева системски приступ. Јачање механизма заштите, развој програма економског оснаживања и примена родно одговорног буџетирања доприносе праведнијој расподели ресурса и стабилнијем друштвеном развоју.

Циљ 10 .Смањење неједнакости подразумева системску подршку маргинализованим и осетљивим групама, укључујући особе са инвалидитетом, ромску популацију, стара лица без породичне подршке, дуготрајно незапослене и децу из социјално угрожених породица. Обезбеђивањем приступачности услуга и инфраструктуре, развојем индивидуалних планова подршке и јачањем сарадње са организацијама цивилног друштва, локалне самоуправе доприносе смањењу структурних баријера и јачању социјалне кохезије.

Циљ 11. одрживи градови и заједнице . Остваривање овог циља, у контексту социјалне заштите подразумева развој инклузивних, безбедних и функционалних локалних заједница у којима су

услуге доступне свим грађанима, а посебно осетљивим групама. Обезбеђивањем територијалне равномерности социјалних услуга, унапређењем приступачности јавне инфраструктуре, развојем услуга у заједници и јачањем локалних мрежа подршке, јединице локалне самоуправе доприносе социјалној кохезији, смањењу изолованости и стварању услова за достојанствен живот у сопственој средини.

Европски стуб социјалних права (European Pillar of Social Rights, 2017) представља стратешки оквир од 20 принципа усмерених на једнак приступ запошљавању, социјалној заштити и јавним услугама. Иако није правно обавезујући акт, његов значај за систем социјалне заштите на локалном нивоу је изражен, јер поставља стандарде доступности, квалитета и недискриминације који су релевантни за планирање и спровођење локалних услуга. У контексту европских интеграција Србије, начела Стуба представљају оријентир за модернизацију социјалне политике, јачање институционалних капацитета и унапређење заштите права корисника, чиме се локални систем социјалне заштите постепено усклађује са европским социјалним стандардима.

Европска социјална повеља (ревидирана, Савет Европе, 1996) представља обавезујући међународни инструмент којим се гарантују основна социјална и економска права. Чланови 13, 14 и 23 посебно утврђују право на социјалну и здравствену заштиту, доступност социјалних услуга и посебну подршку старијим лицима. За систем социјалне заштите на локалном нивоу, Повеља има непосредан значај јер поставља стандарде доступности, континуитета и квалитета услуга које јединице локалне самоуправе организују и финансирају. Њена примена доприноси јачању права корисника, развоју услуга у заједници и обезбеђивању достојанственог живота осетљивих група, у складу са европским социјалним стандардима.

Конвенција Уједињених нација о правима детета (1989) представља темељни међународни инструмент заштите права детета и обавезује државе да обезбеде услове за пун развој сваког детета. Она гарантује право на заштиту од занемаривања и насиља, приступ здравственој и социјалној заштити, образовању и подршци породици као природном окружењу за одрастање. У контексту социјалне заштите на локалном нивоу, Конвенција има посебан значај јер усмерава развој услуга намењених деци и породицама, подстиче превентивни рад и јача одговорност институција да обезбеде благовремену, квалитетну и доступну подршку. Њена примена доприноси заштити најбољег интереса детета као основног принципа у планирању и спровођењу локалних мера социјалне политике.

Конвенција УН о правима особа са инвалидитетом (2006) – представља темељни међународни инструмент који уводи приступ заснован на људским правима, равноправности и пуној социјалној укључености. Она обавезује државе да обезбеде једнак приступ услугама, образовању, здравственој и социјалној заштити, као и да развијају подршку у заједници уместо институционалне изолације. За систем социјалне заштите на локалном нивоу, Конвенција има посебан значај јер усмерава развој приступачних услуга, индивидуализоване подршке и уклањање архитектонских, комуникационих и институционалних баријера, чиме се обезбеђује достојанствен и самосталан живот особа са инвалидитетом у локалној средини.

Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, позната као Истанбулска конвенција, усвојена је 2011. године у оквиру Савета Европе и представља кључни правни оквир за заштиту жртава насиља. Она обавезује државе да успоставе ефикасне механизме превенције, заштите и подршке, укључујући саветовалишта, сигурне куће и СОС линије. За локални систем социјалне заштите ова конвенција је од посебног значаја јер налаже развој доступних и координисаних услуга подршке жртвама, јачање интерсекторске сарадње

и обезбеђивање правовремене и свеобухватне заштите, чиме се унапређује безбедност и социјална стабилност заједнице.

5.2. НАЦИОНАЛНИ ОКВИР

[Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022–2026. године](#) представља кључни национални документ којим се усмерава реформа система социјалне заштите ка смањењу институционалног смештаја и развоју подршке у локалној заједници. Стратегија потврђује обавезу Републике Србије да обезбеди право корисника, посебно особа са инвалидитетом, на живот у заједници у складу са међународним стандардима и Конвенцијом о правима особа са инвалидитетом.

У том процесу јединице локалне самоуправе имају значајну улогу јер су надлежне за развој и финансирање већине услуга социјалне заштите у заједници, као што су дневне услуге, услуге подршке за самосталан живот, саветодавно-терапијске услуге и поједини облици привременог смештаја. Стратегија наглашава потребу да локалне самоуправе систематски развијају доступне и одрживе услуге које омогућавају корисницима да остану у свом природном окружењу и спречавају непотребну институционализацију. На тај начин локални ниво постаје један од кључних носилаца процеса деинституционализације и развоја инклузивног система социјалне заштите заснованог на подршци у заједници.

Осим ове националне стратегије, током процеса припреме Програма унапређења социјалне заштите општине Ариље, узети су у обзир и приоритети/циљеви дефинисани следећим националним секторским стратегијама, и то:

[Стратегија превенције и заштите од дискриминације за период од 2022 до 2030. године](#) - представља кровни национални документ јавних политика у области унапређења равноправности, спречавања дискриминације и заштите људских права. Њен основни циљ је успостављање суштинске једнакости у друштву кроз јачање институционалних механизма, унапређење јавних политика и развој пракси које обезбеђују једнак третман свих грађана и грађанки. Стратегија је донета као наставак претходног стратешког документа из периода 2013–2018. године, у контексту процеса европских интеграција и даљег усклађивања националног правног оквира са међународним и европским антидискриминационим стандардима. Стратегија полази од чињенице да дискриминација и даље представља значајан друштвени изазов, посебно у односу на поједине рањиве друштвене групе, због чега је неопходно унапређивати систем превенције и заштите од дискриминације и јачати капацитете институција за њено препознавање и сузбијање. Посебан значај у спровођењу ове стратегије имају јединице локалне самоуправе, које кроз локалне јавне политике, програме и услуге доприносе промовисању равноправности, превенцији дискриминације и социјалној инклузији различитих друштвених група. Развој локалних механизма заштите, подизање свести о људским правима и јачање међусекторске сарадње представљају важне предуслове за доследну примену принципа једнакости и недискриминације у заједници.

[Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији 2025-2030.године](#) представља национални плански документ којим се утврђују правци јавних политика усмерених на побољшање квалитета живота, равноправности и социјалне укључености особа са инвалидитетом. Основни циљ стратегије је стварање друштва једнаких могућности у коме особе са инвалидитетом могу да остварују сва права и активно учествују у свим областима друштвеног живота. Документ је донет као наставак претходне Стратегије за период 2020–2024. године и заснива се на анализи њених

ефеката, која је показала да одређени приоритети нису у потпуности реализовани, као и да и даље постоје значајне препреке за пуну друштвену укљученост особа са инвалидитетом. Због тога нова стратегија обезбеђује континуитет јавних политика у овој области и дефинише нове приоритете и мере за системско унапређење положаја ове друштвене групе. Стратегијом су дефинисани кључни приоритети који се односе на унапређење система социјалне заштите, приступачност услуга и окружења, веће учешће особа са инвалидитетом у образовању, запошљавању и друштвеном животу, као и на јачање механизма заштите од дискриминације. Посебан значај има развој услуга подршке у заједници које омогућавају самосталан живот и социјалну интеграцију особа са инвалидитетом. У спровођењу стратегије значајну улогу имају и јединице локалне самоуправе, које кроз локалне јавне политике, програме и услуге доприносе развоју приступачног окружења, унапређењу социјалне заштите и јачању инклузивних услуга намењених особама са инвалидитетом.

Стратегија активног и здравог старења у Републици Србији за период од 2024. до 2030. године препознаје демографско старење становништва као један од кључних друштвених изазова и поставља циљеве усмерене на унапређење квалитета живота старијих особа, њихову социјалну укљученост и очување самосталности. У делу који се односи на систем социјалне заштите, стратегија наглашава значај развоја услуга подршке у заједници које омогућавају старијим особама да што дуже остану у сопственом дому и локалној средини. Посебан акценат стављен је на развој и доступност услуга као што су помоћ у кући, дневни боравци, саветодавне и друге услуге подршке, као и на унапређење система дуготрајне неге. Стратегија такође препознаје потребу за јачањем мера усмерених на превенцију социјалне изолације, сиромаштва и занемаривања старијих лица, кроз развој програма друштвене укључености, међугенерациске сарадње и подршке неформалним неговатељима. Посебан значај има унапређење доступности услуга и инфраструктуре, нарочито у руралним срединама, како би се старијим особама омогућио лакши приступ социјалним и другим јавним услугама.

Стратегијом развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године поставља као један од кључних приоритета обезбеђивање доступног, праведног и инклузивног образовања за сву децу, са посебним фокусом на подршку деци из осетљивих друштвених група и спречавање социјалне искључености. Посебно значајан сегмент стратегије односи се на унапређење система раног развоја деце, кроз повећање обухвата предшколским васпитањем и образовањем и развој квалитетних програма раног учења. Ове мере имају важну улогу у раном препознавању развојних тешкоћа, социјалних ризика и потребе за додатном подршком деци и породицама, што представља један од кључних механизма превенције каснијих образовних и социјалних неједнакости. Стратегија наглашава и значај инклузивног образовања, које подразумева укључивање деце са сметњама у развоју и инвалидитетом, деце из сиромашних породица, припадника ромске националне мањине и других осетљивих група у редован образовни систем. У том циљу предвиђене су мере као што су увођење педагошких асистената, индивидуализована подршка ученицима, прилагођавање наставних материјала и јачање компетенција наставника за рад у инклузивном окружењу. Важан сегмент стратегије односи се и на превенцију вршњачког насиља и других облика ризичног понашања у школама, кроз унапређење система заштите ученика, јачање капацитета школских тимова за заштиту од насиља и развој програма који подстичу толеранцију, ненасилну комуникацију и поштовање различитости. Стратегија такође препознаје значај међусекторске сарадње образовног система са системом социјалне заштите, здравства и локалне самоуправе, посебно у области раног препознавања деце у ризику од социјалне искључености, насиља, занемаривања или раног напуштања школовања. У том контексту, школе имају важну улогу у идентификовању деце и породица којима је потребна додатна подршка и упућивању на одговарајуће услуге подршке у заједници.

[Стратегија јавног здравља 2018-2026.године](#) поставља као кључни циљ унапређење здравља становништва и смањење неједнакости у здрављу, полазећи од схватања да је здравље условљено и социјалним, економским и образовним факторима. Посебно се истиче утицај социјалних детерминанти здравља – сиромаштва, незапослености, услова становања и социјалне искључености – што ову стратегију чини директно релевантном за систем социјалне заштите. Стратегија предвиђа мере усмерене на повећање доступности здравствених услуга и смањење неједнакости, са фокусом на осетљиве групе као што су деца, старија лица, особе са инвалидитетом и сиромашне породице. Посебан значај имају програми раног развоја, превенције болести, унапређења менталног здравља и спречавања насиља, који омогућавају рано препознавање ризика и благовремено укључивање система социјалне заштите. На локалном нивоу наглашава се значај развоја услуга у заједници, јачања капацитета институција и унапређења доступности услуга у руралним и социјално угроженим срединама. Такође, предвиђено је јачање међусекторске сарадње кроз рад савета за здравље и израду локалних планова јавног здравља. У том контексту, Стратегија представља важан основ за Програм унапређења социјалне заштите, јер подржава развој интегрисаних мера, јачање превентивних приступа и координисано деловање различитих система у циљу смањења социјалних и здравствених неједнакости на локалном нивоу.

[Стратегијом за заштиту менталног здравља у Републици Србији за период 2019-2026.године](#) усмерена је на унапређење менталног здравља, развој услуга у заједници и смањење стигме и дискриминације. Полази од приступа који ментално здравље посматра као резултат утицаја социјалних, економских и породичних фактора, при чему се сиромаштво, незапосленост, социјална искљученост и изложеност насиљу препознају као кључни ризици, што стратегију чини значајном и за систем социјалне заштите. Посебан акценат стављен је на развој услуга у заједници и процес деинституционализације, кроз увођење центара за ментално здравље, мобилних тимова и различитих облика психосоцијалне подршке који омогућавају корисницима да живе у природном окружењу. Ове мере су у директној вези са развојем услуга социјалне заштите као што су становање уз подршку, дневни боравци и саветодавне услуге. Стратегија посебно истиче значај превенције и раног препознавања проблема код деце и младих, укључујући превенцију насиља и развој подршке породицама, што доприноси благовременом реаговању на ризике од социјалне искључености и породичних криза. Такође се наглашава потреба за јачањем међусекторске сарадње између здравства, социјалне заштите, образовања и локалне самоуправе, у циљу обезбеђивања свеобухватне подршке корисницима. У том контексту, стратегија представља важан основ за Програм унапређења социјалне заштите на локалном нивоу, јер подстиче развој услуга у заједници, јачање превентивних приступа и интегрисано деловање различитих система у очувању менталног здравља и социјалне укључености становништва

[Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године](#) усмерена је на повећање запослености, унапређење квалитета радних места и смањење неједнакости на тржишту рада, уз усклађивање са стандардима Европске уније. Полази од препознавања структурних изазова, као што су незапосленост осетљивих група, дуготрајна незапосленост и неформална економија, при чему посебан фокус ставља на унапређење запошљивости и радну активацију лица у ризику од сиромаштва и социјалне искључености. Кључни инструмент представљају активне мере политике запошљавања, укључујући обуке, преквалификације и субвенције за запошљавање, које доприносе укључивању корисника социјалне помоћи, младих, особа са инвалидитетом и дугорочно незапослених на тржиште рада. Ове мере имају значајну улогу у превенцији сиромаштва и јачању социјалне инклузије. Стратегија наглашава потребу за интегрисаним приступом и јачањем сарадње између система запошљавања, социјалне заштите, образовања и локалне самоуправе, посебно кроз координацију Националне службе за запошљавање и центара за социјални рад. У том контексту,

стратегија представља важан основ за Програм унапређења социјалне заштите на локалном нивоу, јер подстиче развој мера радне активације, смањење сиромаштва и јачање међусекторске сарадње у циљу економске и социјалне интеграције становништва.

Ревидираном Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња од 2022. до 2030. године усмерена је на смањење социјалне искључености и унапређење положаја ромске популације кроз смањење јаза у квалитету живота у односу на опште становништво. Обухвата кључне области (образовање, запошљавање, здравље, становање и социјалну заштиту) препознајући сиромаштво, незапосленост и лоше услове живота као међусобно повезане ризике који захтевају интегрисан одговор. Посебан акценат стављен је на унапређење доступности услуга социјалне заштите, уклањање административних баријера и развој услуга подршке у заједници, као и на рано препознавање социјалних ризика и подршку породицама и деци из ромске заједнице. Стратегија наглашава значај међусекторске сарадње између социјалне заштите, образовања, здравства и запошљавања, при чему локалне институције и центри за социјални рад имају кључну улогу у идентификацији потреба и координацији подршке.

Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2023 до 2030. године усмерена је на унапређење положаја младих и стварање услова за њихов лични, социјални и економски развој, препознајући их као важан друштвени ресурс. Обухвата кључне области као што су образовање, запошљавање, здравље и активно учешће младих, при чему су социјална инклузија и родна равноправност хоризонталне теме. Посебан значај имају мере усмерене на подршку младима из осетљивих група, укључујући младе у сиромаштву, младе са инвалидитетом, из руралних средина и оне који нису укључени у образовање или тржиште рада. У том контексту, наглашава се развој програма подршке, унапређење приступа услугама и јачање могућности за образовање и запошљавање. Стратегија такође истиче значај здравља и благостања младих, посебно менталног здравља и превенције ризичних понашања, што доприноси раном препознавању и спречавању социјалних ризика. Наглашена је и потреба за јачањем међусекторске сарадње између образовања, здравства, запошљавања и социјалне заштите, уз важну улогу локалних институција у идентификацији младих у ризику и развоју услуга у заједници.

6. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

Закон о локалној самоуправи представља један од кључних системских закона који децентрализује политику социјалне заштите и утврђује изворне надлежности јединица локалне самоуправе у областима које непосредно или посредно доприносе социјалној заштити и социјалној инклузији осетљивих група. Закон успоставља оквир у коме локалне власти, у складу са локалним потребама, планирају и развијају јавне политике и услуге значајне за квалитет живота становништва. Посебан значај има члан 20, који предвиђа да општина брине о задовољавању потреба грађана у областима социјалне и здравствене заштите, дечије заштите, образовања и других јавних услуга, као и о заштити права особа са инвалидитетом и других осетљивих група. Поред тога, локална самоуправа кроз надлежности у области локалног економског развоја, инфраструктуре и запошљавања индиректно доприноси превенцији социјалних ризика и јачању социјалне инклузије. Због тога овај закон представља важан правни основ за развој локалних система социјалне заштите, међусекторску сарадњу и развој услуга у заједници..

Закон о социјалној заштити представља кључни системски закон којим се уређују права, услуге и организација система социјалне заштите у Републици Србији, као и расподела надлежности и

одговорности између различитих нивоа власти. Посебан значај закона огледа се у томе што утврђује обавезе јединица локалне самоуправе у обезбеђивању и финансирању мера материјалне подршке и услуга социјалне заштите, чиме се локалном нивоу даје кључна улога у развоју услуга у заједници и непосредној подршци грађанима у социјалном ризику. Закон предвиђа да локалне самоуправе планирају и развијају систем социјалне заштите на својој територији, кроз доношење програма унапређења социјалне заштите, који обухвата мере и активности за развој постојећих и нових услуга у складу са потребама локалног становништва. Средства за спровођење ових програма обезбеђују се, између осталог, и у буџету јединице локалне самоуправе. Посебно је значајно што закон утврђује да се из буџета јединице локалне самоуправе финансира широк спектар услуга и мера социјалне заштите, укључујући дневне услуге у заједници, услуге подршке за самосталан живот, саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге, као и друге услуге социјалне заштите у складу са потребама локалне заједнице. Поред тога, локалне самоуправе обезбеђују и различите облике материјалне подршке, укључујући једнократне новчане помоћи и друге облике помоћи, као и финансирање програма рада установа чији су оснивачи. На овај начин Закон о социјалној заштити поставља локалну самоуправу као кључног носиоца развоја услуга у заједници и непосредне подршке осетљивим и маргинализованим групама, док се финансијска одрживост система обезбеђује комбинацијом средстава из буџета Републике, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе, укључујући и наменске трансфере за развој услуга у мање развијеним срединама.

Закон о финансијској подршци породици са децом уређује систем новчаних давања и мера подршке усмерених на унапређење материјалног положаја породица, подстицање рађања и усклађивање рада и родитељства. Овим законом успостављен је систем финансијских трансфера који доприноси превенцији сиромаштва деце и подршци породицама у социјалном ризику. Најзначајнија права која закон прописује су дечји додатак, родитељски додатак, накнада зараде за време породичног одсуства и одсуства ради неге детета, као и накнада за посебну негу детета. Поред тога, предвиђене су и мере подршке доступности предшколског васпитања и образовања, кроз регресирање трошкова боравка деце у предшколским установама, посебно за децу из осетљивих и материјално угрожених породица. Већина права финансира се из буџета Републике Србије, док јединице локалне самоуправе имају значајну улогу у утврђивању учешћа корисника у цени услуга и обезбеђивању додатне подршке. На тај начин закон представља важан инструмент превенције сиромаштва и подршке раној социјалној инклузији деце и породица.

Закон о забрани дискриминације представља кључни системски закон у области заштите људских права и обезбеђивања равноправности. Њиме се утврђује општа забрана дискриминације по основу личних својстава као што су пол, национална припадност, инвалидитет, старост, здравствено стање, имовно стање и друга лична својства. За систем социјалне заштите посебно је значајно што закон забрањује дискриминацију у областима социјалне заштите, здравства, образовања, рада и приступа јавним услугама, чиме се обезбеђује равноправан приступ правима и услугама, уз могућност примене афирмативних мера за групе у неповољнијем положају. У контексту локалних политика, закон представља важан основ за развој инклузивних мера и услуга у заједници, уз институционалну заштиту коју обезбеђује Повереник за заштиту равноправности.

Закон о родној равноправности уређује мере и политике усмерене на остваривање једнаких права и могућности жена и мушкараца у свим областима друштвеног живота, укључујући рад, запошљавање, образовање, здравствену и социјалну заштиту. Закон успоставља институционални и плански оквир за унапређење родне равноправности, као и обавезу органа јавне власти да интегришу родну перспективу у јавне политике и програме. Посебан значај закона огледа се у мерама за спречавање родно заснованог насиља и увођењу механизма за праћење и извештавање о

стању родне равноправности. За локалне самоуправе овај закон представља важан основ за креирање и спровођење политика које доприносе једнаким могућностима, већој доступности услуга и унапређењу положаја жена и других група у ризику од дискриминације.

Закон о спречавању насиља у породици уређује поступање надлежних институција ради благовременог откривања ризика од насиља, спречавања његовог понављања и обезбеђивања заштите и подршке жртвама. Закон успоставља обавезу координисаног деловања полиције, тужилаштва, судова и центара за социјални рад, као и других институција у систему социјалне заштите. Посебну улогу имају центри за социјални рад, који учествују у процени ризика, пружању стручне подршке жртвама и координацији мера заштите. Закон предвиђа и хитне мере, као што су удаљење учиниоца из стана и забрана контакта са жртвом. Значај закона огледа се и у успостављању међусекторске сарадње кроз рад група за координацију и сарадњу, које израђују индивидуалне планове заштите и подршке жртвама и прате њихово спровођење.

Породични закон уређује породичне односе, заштиту права детета и механизме институционалне подршке породици, уз посебан нагласак на принцип најбољег интереса детета. Закон регулише питања брака, родитељства, старатељства, издржавања и заштите од насиља у породици. За систем социјалне заштите посебно је значајна улога центара за социјални рад као органа старатељства, који спроводе мере породичноправне заштите, штите права детета и пружају стручну подршку породицама у кризи. Значај закона за локални систем социјалне заштите огледа се у томе што се већина заштитних и превентивних мера спроводи кроз центре за социјални рад и услуге у заједници које се развијају у сарадњи са јединицама локалне самоуправе.

Закон о малолетним учиниоцима кривичног дела и кривичноправној заштити малолетних лица уређује поступање државних органа према малолетним учиниоцима кривичних дела, као и посебне мере кривичноправне заштите малолетних лица. Основни циљ закона је да се, уз примену поступака прилагођених узрасту и развојним потребама малолетника, обезбеди њихова заштита, васпитање и социјална реинтеграција. За систем социјалне заштите посебно је значајна улога центара за социјални рад као органа старатељства, који учествују у процени личности и социјалних околности малолетника, дају стручна мишљења суду и тужилаштву и учествују у спровођењу и праћењу васпитних мера. Значај закона за локални систем социјалне заштите огледа се у превенцији малолетничке делинквенције и у раду са децом и младима у ризику, кроз сарадњу центара за социјални рад са образовним установама, полицијом и другим институцијама у заједници.

Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом уређује мере и механизме за подстицање запошљавања, професионалну рехабилитацију и равноправно укључивање особа са инвалидитетом на тржиште рада. Закон дефинише процену радне способности, програме професионалне рехабилитације, мере активне политике запошљавања и посебне облике радног ангажовања особа са инвалидитетом, са циљем њихове социјалне и радне интеграције. За систем социјалне заштите значај закона огледа се у подршци социјалној инклузији особа са инвалидитетом, кроз мере професионалне рехабилитације, подстицаје за запошљавање и развој услуга подршке у процесу укључивања на тржиште рада. Закон је значајан и за локалне заједнице јер предвиђа могућност оснивања предузећа за професионалну рехабилитацију, радних центара и других облика социјалног предузетништва, у чијем оснивању и развоју могу учествовати и јединице локалне самоуправе, чиме се доприноси већој запослености и социјалној укључености особа са инвалидитетом.

Закон о здравственој заштити уређује организацију и функционисање система здравствене заштите, права и обавезе грађана у области здравствене заштите, као и услове за пружање здравствених

услуга. Основни циљ закона је обезбеђивање доступне, квалитетне и континуиране здравствене заштите становништву, уз посебну бригу о осетљивим друштвеним групама. За систем социјалне заштите овај закон је значајан јер предвиђа посебне мере здравствене заштите за рањиве категорије становништва, као што су деца, старија лица, особе са инвалидитетом, хронични болесници и лица у стању социјалне потребе. Такође подстиче сарадњу здравственог система са установама социјалне заштите у циљу обезбеђивања свеобухватне подршке корисницима. У контексту локалних политика, закон је важан јер здравствене установе на нивоу локалне заједнице (домови здравља и други облици примарне здравствене заштите) сарађују са центрима за социјални рад, образовним установама и другим институцијама у пружању подршке породицама, деци, старијим лицима и другим рањивим групама, чиме се доприноси превенцији социјалних ризика и јачању социјалне инклузије.

Закон о основама система образовања и васпитања уређује основне принципе, циљеве и организацију система образовања и васпитања у Републици Србији, као и права и обавезе ученика, родитеља и образовних установа. Закон посебно наглашава принципе једнакости, доступности и инклузивности образовања, са циљем да свако дете има једнаке могућности за образовање без дискриминације. За систем социјалне заштите овај закон је значајан јер успоставља инклузивно образовање као једно од основних начела образовног система. То подразумева укључивање деце из осетљивих друштвених група – деце са сметњама у развоју и инвалидитетом, деце из социјално угрожених породица, ромске деце и друге деце у ризику – уз обезбеђивање додатне образовне, психолошке и социјалне подршке. Закон посебну пажњу посвећује превенцији дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у образовним установама, укључујући и превенцију вршњачког насиља. Школе су у обавези да развијају програме заштите ученика, да правовремено реагују у случајевима насиља и да сарађују са центрима за социјални рад, здравственим установама, полицијом и другим институцијама. У контексту локалног система социјалне заштите, овај закон има посебан значај јер подстиче међусекторску сарадњу између школа, центара за социјални рад, здравствених установа и јединица локалне самоуправе у раном препознавању социјалних ризика код деце и породица. Ова сарадња доприноси благовременој подршци деци у ризику, спречавању социјалне искључености и јачању инклузивног и безбедног школског окружења.

Закон о младима уређује систем подршке младима, омладинску политику и услове за активно учешће младих у друштву. Основни циљ закона је унапређење положаја младих, подстицање њиховог личног и социјалног развоја, као и стварање услова за равноправно учешће младих у друштвеном, економском и културном животу. У контексту система социјалне заштите, овај закон је значајан јер препознаје младе као посебну друштвену групу која може бити изложена различитим социјалним ризицима, као што су сиромаштво, незапосленост, социјална искљученост, насиље и други облици угрожености. Закон подстиче развој програма подршке младима из осетљивих друштвених група, укључујући младе са инвалидитетом, младе без родитељског старања, младе у ризику од социјалне искључености и друге рањиве категорије. Посебан значај закона огледа се у томе што предвиђа развој локалних омладинских политика, кроз доношење локалних стратегија и акционих планова за младе, као и оснивање канцеларија за младе и подршку омладинским организацијама. На тај начин јединице локалне самоуправе имају важну улогу у планирању и спровођењу мера усмерених на социјалну инклузију младих, развој њихових потенцијала и превенцију социјалних ризика. Закон такође подстиче међусекторску сарадњу између институција у областима образовања, социјалне заштите, запошљавања, здравства и културе, како би се обезбедио интегрисан приступ у решавању проблема младих и јачању њихове социјалне укључености у локалној заједници.

[Закон о култури](#) полази од начела доступности културе свим грађанима, без дискриминације по основу социјалног статуса, инвалидитета, узраста или других личних својстава. У том смислу подстиче укључивање различитих друштвених група у културни живот, као и развој програма који омогућавају приступ културним садржајима особама из осетљивих друштвених група. Посебан значај за локалне заједнице огледа се у томе што јединице локалне самоуправе имају важну улогу у планирању, финансирању и развоју културних програма и установа културе, чиме могу допринети јачању социјалне кохезије, развоју културних активности за децу, младе, старије особе и особе са инвалидитетом, као и програмима који подстичу интеркултурални дијалог и укључивање маргинализованих група. У том смислу, Закон о култури индиректно доприноси систему социјалне заштите и социјалне инклузије, јер омогућава развој инклузивних културних програма у заједници, који могу имати значајну улогу у превенцији социјалне искључености, јачању друштвене солидарности и унапређењу квалитета живота различитих друштвених група.

[Закон о спорту](#) уређује систем спорта у Републици Србији, услове за обављање спортских активности, организацију и финансирање спорта, као и надлежности државе и јединица локалне самоуправе у овој области. Иако није непосредно део система социјалне заштите, закон има значајну улогу у социјалној инклузији, промоцији здравих стилова живота и превенцији социјалних ризика, посебно код деце и младих. Закон подстиче доступност спорта свим грађанима, укључујући особе са инвалидитетом и друге осетљиве друштвене групе, као и развој школског, рекреативног и инклузивног спорта. За локалне самоуправе је посебно значајан јер им поверава важну улогу у планирању и финансирању спортских програма и инфраструктуре. На тај начин спорт постаје важан инструмент социјалне интеграције, јачања заједништва и превенције појава као што су социјална изолованост, вршњачко насиље и нездрави стилови живота.

[Уредба о средствима за подстицање програма или недостајуће дела средстава за финансирање програма од јавног интереса која реализују удружења](#) уређује услове, критеријуме и поступак доделе буџетских средстава за финансирање или суфинансирање програма које спроводе удружења грађана. Циљ уредбе је да се обезбеди транспарентан и јасан поступак доделе средстава за програме који доприносе остваривању јавног интереса у различитим областима друштвеног живота. У контексту система социјалне заштите и социјалне инклузије, ова уредба има посебан значај јер омогућава финансијску подршку програмима које спроводе организације цивилног друштва у областима као што су социјална заштита, заштита права осетљивих група, подршка особама са инвалидитетом, деци, младима, старијим лицима и другим рањивим категоријама становништва. Уредба предвиђа да се средства додељују путем јавних конкурса, на основу јасно утврђених критеријума као што су значај програма за јавни интерес, број корисника, одрживост програма и ефикасност коришћења средстава. На тај начин подстиче се развој партнерства између јавног сектора и организација цивилног друштва у пружању услуга и програма у заједници. За јединице локалне самоуправе ова уредба је важна јер представља нормативни основ за финансирање локалних програма удружења, који могу значајно допринети развоју услуга у заједници, превенцији социјалних ризика и јачању социјалне инклузије различитих друштвених група.

[Уредба о наменским трансферима у социјалној заштити](#) представља један од кључних подзаконских аката за финансирање и развој услуга социјалне заштите на локалном нивоу. Њоме се уређују висина и начин расподеле наменских трансфера из буџета Републике Србије, критеријуми за расподелу средстава јединицама локалне самоуправе, као и динамика преноса и начин извештавања о утрошку средстава. Уредба има посебан значај за систем социјалне заштите јер омогућава финансијску подршку локалним самоуправама за развој и финансирање услуга социјалне заштите које су у њиховој надлежности, посебно у јединицама локалне самоуправе чији је степен развијености испод

републичког просека. Поред тога, наменски трансфери се користе и за подршку процесу деинституционализације и трансформације установа, као и за развој услуга од посебног значаја за Републику Србију и иновативних услуга социјалне заштите. Међу приоритетима су услуге које доприносе очувању природне породице и останку деце у породичном окружењу, као и подршка старијим лицима у руралним и слабо насељеним подручјима. У контексту локалних политика социјалне заштите, ова уредба има посебну важност јер обезбеђује додатне изворе финансирања за развој услуга у заједници и умањује регионалне неједнакости у доступности услуга, чиме директно доприноси јачању социјалне инклузије и унапређењу система социјалне заштите на локалном нивоу.

[Правилник о пружању услуге породичног смештаја за одрасла и старија лица](#) уређује услове, стандарде и поступке за обезбеђивање услуге породичног смештаја као алтернативе институционалном збрињавању одраслих и старијих лица којима је потребна подршка у свакодневном функционисању. Правилником су дефинисане врсте породичног смештаја, услови које морају да испуне пружаоци услуга, поступак њихове процене, обуке и лиценцирања, као и начин праћења квалитета пружене подршке. Посебан значај овог правилника огледа се у томе што успоставља модел подршке који корисницима омогућава живот у породичном окружењу, уз очување достојанства, социјалних контаката и активног учешћа у заједници. Истовремено, услуга представља економичнију и хуманију алтернативу институционалном смештају. За разлику од већине услуга социјалне заштите које финансирају локалне самоуправе, породични смештај финансира се из буџета Републике Србије. Пружаоци услуга остварују право на накнаду за свој рад и накнаду за издржавање корисника, док корисницима остају обезбеђена средства за личне потребе која користе самостално и у складу са сопственим изборима. На тај начин обезбеђује се истовремено социјална сигурност корисника, подршка породицама које пружају услугу и развој услуга у заједници које доприносе спречавању институционализације старих и одраслих лица.

[Закон о Црвеном крсту Србије](#) уређује положај, надлежности и јавна овлашћења Црвеног крста Србије као хуманитарне и непрофитне организације која обавља послове од јавног интереса у области хуманитарне помоћи, социјалне и здравствене заштите. За систем социјалне заштите закон је значајан јер омогућава спровођење различитих програма подршке деци, старијим лицима, особама са инвалидитетом и другим социјално угроженим групама, као и активности хуманитарне помоћи, социјалног збрињавања и психосоцијалне подршке.

Посебан значај закона огледа се у сарадњи Црвеног крста са државним органима, установама и јединицама локалне самоуправе у реализацији програма подршке становништву, развоју солидарности и волонтеризма, као и у пружању помоћи у ванредним ситуацијама. На локалном нивоу организације Црвеног крста представљају важан ресурс за спровођење хуманитарних активности и подршку грађанима у стању социјалне потребе.

[Закон о социјалном предузетништву](#) уређује услове за оснивање и функционисање социјалних предузећа чији је циљ остваривање друштвене користи и унапређење социјалне инклузије кроз обављање привредних делатности. Посебан значај за систем социјалне заштите огледа се у подстицању запошљавања и економског оснаживања лица из осетљивих друштвених група, као што су особе са инвалидитетом, дугорочно незапослена лица, млади и други грађани у ризику од социјалне искључености. Закон ствара основ за развој одрживих механизма социјалне инклузије кроз радну активацију и локални економски развој, а истовремено предвиђа различите облике институционалне и финансијске подршке социјалним предузећима. За јединице локалне самоуправе представља важан инструмент за развој иновативних модела подршке и социјалне интеграције рањивих група кроз локалне програме, партнерства и иницијативе усмерене на запошљавање и унапређење квалитета живота грађана.

[Закон о социјалној карти](#) уређује успостављање и вођење јединственог електронског регистра који садржи податке о социјално-економском статусу грађана и коришћењу права и услуга из области социјалне, дејче и борачко-инвалидске заштите. Основни циљ закона је унапређење ефикасности система социјалне заштите кроз успостављање централизоване и ажурне базе података која омогућава прецизније утврђивање потреба корисника и праведнију расподелу социјалних давања. Повезивањем података из различитих државних регистара, социјална карта омогућава бржу размену информација, ефикасније одлучивање о правима и услугама и бољу координацију институција које спроводе социјалну политику. Закон је од посебног значаја за планирање и праћење мера социјалне заштите, јер доприноси благовременом препознавању социјалних ризика, ефикаснијој подршци најугроженијим грађанима и доношењу одлука заснованих на поузданим подацима.

7. ПЛАНСКИ И НОРМАТИВНИ ОКВИР ОПШТИНЕ АРИЉЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ

7.1. ПЛАН РАЗВОЈА ОПШТИНЕ АРИЉЕ

[План развоја општине Ариље за период 2023–2030. године](#) препознаје унапређење социјалне и здравствене заштите као један од кључних приоритета локалне заједнице. Приоритетни циљ 12 „Повећати доступност и квалитет услуга социјалне и здравствене заштите“ постављен је као циљ високог значаја, имајући у виду комплексност социјалних и демографских изазова са којима се општина суочава, као и ограничене институционалне и финансијске капацитете за њихово превазилажење.

Полазна анализа указује на неколико структурних проблема: неповољну демографску слику праћену старењем становништва, одлив и дефицит квалификованог медицинског кадра, ограничене капацитете постојећих установа и пружалаца социјалних услуга, као и изражену неусклађеност између расположивих финансијских ресурса и растућих потреба грађана.

Социјална и здравствена инфраструктура у појединим деловима општине, нарочито у руралним срединама, није у довољној мери приступачна, а обим и разноврсност услуга у заједници не прате у потпуности потребе корисника.

Свест о важности подизања квалитета и приступачности услуга за све категорије становништва, нарочито за осетљиве групе као што су старија лица, особе са инвалидитетом, деца и жртве насиља, усмерила је општину Ариље ка системском приступу развоју социјалне заштите. Циљ је да се у наредном планском периоду обезбеди боља усаглашеност између реалних потреба грађана и понуђених услуга, као и да се успостави одржив локални систем заснован на партнерству јавног, цивилног и приватног сектора. Планирани приступ подразумева истовремено унапређење постојећих услуга и успостављање нових, уз јачање институционалног и нормативног оквира за њихово пружање.

Посебна пажња усмерена је на повећање броја корисника услуга „помоћ у кући“ и „лични пратилац“, као и на проширење дневног боравка за децу и младе са сметњама у развоју. Паралелно с тим, општина ће створити услове за успостављање нових услуга, као што су персонална асистенција, породични саветник и саветовалишта за старе, лица са инвалидитетом и жртве насиља, као и логопедске услуге у руралним подручјима.

Да би се ови процеси одвијали на институционално одржив начин, предвиђено је унапређење локалног управљачког оквира и међусекторске сарадње. Општина ће формирати Савет за социјалну политику, подржати Центар за социјални рад у формирању организационе јединице за пружање услуга које се финансирају из локалног буџета, као и локална удружења у процесу лиценцирања за поједине услуге. Наставиће се рад и подршка постојећим мобилним тимовима, који у пракси представљају најважнији облик оперативне међусекторске сарадње између Центра за социјални рад, Дома здравља, Црвеног крста, образовних установа и удружења грађана.

Општина такође препознаје да се одређене социјалне услуге могу ефикасније развијати у међуопштинском или регионалном оквиру, па се у наредном периоду планира иницирање партнерстава за успостављање заједничких услуга као што су прихватилишта за стара лица и жртве насиља, услуге становања уз подршку и смештаја за особе у стању социјалне потребе.

Поред развоја услуга, у фокусу ће бити и унапређење приступачности јавних објеката и простора јавне намене, од зграде општине и Центра за социјални рад, до школа, вртића, библиотеке и културних институција. Најављене интервенције у јавном простору, као што су уређење тротоара, тактилне стазе, оборени ивичњаци и означена паркинг места за особе са инвалидитетом, представљају важан корак ка изградњи инклузивне средине.

Посебан сегмент мера односи се на унапређење здравствене заштите у руралним подручјима, путем адаптације сеоских амбуланти и организовања превентивних прегледа на терену. Ове активности имају за циљ да здравствене услуге приближе грађанима који живе у удаљеним деловима општине и тиме допринесу равноправнијем приступу основној здравственој заштити.

У складу са принципима Закона о социјалној заштити и Стратегијом деинституционализације и развоја услуга у заједници (2022–2026), планирано је успостављање процеса мапирања потреба и ресурса за развој услуга, као и система праћења и вредновања њихових ефеката. Ови процеси треба да обезбеде благовремено препознавање потреба корисника, рационалније коришћење расположивих ресурса и квалитетније планирање јавних политика у области социјалне заштите.

Све мере обухваћене овим циљем представљају логички повезан и одржив пакет активности који ће, кроз унапређење институционалног оквира, инфраструктуре и људских ресурса, довести до повећања обухвата, квалитета и одрживости услуга социјалне и здравствене заштите у општини Ариље. Реализацијом овог приоритетног циља очекује се успостављање функционалног и инклузивног система подршке грађанима, у складу са савременим стандардима социјалне заштите и начелима локалног развоја заснованог на потребама заједнице.

7.2. ЛОКАЛНИ НОРМАТИВНИ ОКВИР У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Важећа Одлука о правима и услугама у социјалној заштити општине Ариље, донета 2017. године са изменама из 2022. године, формално уређује широк спектар права и услуга, али је анализом њене примене утврђено да постоји изражена неусклађеност између нормативног оквира и стварног стања у систему социјалне заштите.

Иако су Одлуком предвиђене различите услуге у заједници, у пракси се обезбеђују углавном само услуга помоћи у кући за стара лица и услуга личног пратиоца детета, што доводи до ситуације да поједина права остају декларативна и без реалне могућности остваривања. Такав раскорак између

прописаног и доступног ствара правну несигурност корисника, али и отежава одговорно управљање системом на нивоу локалне самоуправе. Истовремено, уочено је да постојећи нормативни оквир не обезбеђује довољно јасне механизме за планирање и развој социјалне заштите.

Одлуком није предвиђена обавеза израде програма унапређења социјалне заштите, који би омогућио да се потребе становништва систематично сагледавају и да се развој услуга усмерава у складу са приоритетима и финансијским могућностима општине. Изостанак оваквог планског приступа у пракси доводи до ад хок увођења или одржавања услуга, без јасног развојног оквира.

Посебан проблем представља и то што нису уређена кључна питања која се односе на начин обезбеђивања и пружања услуга социјалне заштите, као ни правила по којима се утврђује њихова цена и учешће корисника у финансирању. Иако Закон о социјалној заштити предвиђа обавезу доношења одлука којима се ова питања уређују, у пракси такви акти нису успостављени, што додатно доприноси неуједначености у поступању, смањује транспарентност и отежава контролу трошкова. У таквим околностима, систем функционише без довољно јасних и предвидивих правила, што може имати последице и по правну сигурност корисника и по одрживост финансирања услуга.

Полазећи од наведеног, указала се потреба за доношењем нове Одлуке која ће успоставити јаснији и функционалнији нормативни оквир, усклађен како са законским обавезама, тако и са реалним капацитетима општине. Циљ је да се постигне већа усклађеност између прописаних права и стварно доступних услуга, да се уведе системско планирање развоја социјалне заштите и да се уреде кључна питања финансирања и организације услуга. На тај начин стварају се услови за правично, транспарентно и одрживо функционисање система социјалне заштите, уз постепено унапређење обима и квалитета услуга у складу са потребама грађана.

8. ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРАВА И УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Издавања из буџета општине Ариље усмерена на финансирање социјалне заштите приказују се у оквиру **буџетског програма 11 Социјална и дечја заштита**, у складу с инструкцијама Министарства финансија⁴. У оквиру овог програма, поред средстава намењених за услуге социјалне заштите и материјалну подршку угроженим категоријама становништва, приказују се и средства намењена финансирању пронаталитетних мера и различитих врста подршке деци и породици.

Финансирање буџетског програма 11 из буџета општине Ариље је расло током претходне три године: у 2024. години издвојено је укупно 57 милиона динара, што је за готово 70% више него у 2022. години. У исто време порасло је учешће овог програма у структури укупних расхода и издатака буџета, тако да је у 2024. чинило 7,4% укупног буџета општине.

Међутим, део ових средстава био је усмерен на активности које су у функцији образовања (финансирање превоза ученика, стипендије за ученике и студенте, и једнократне новчане помоћи за ученике који полазе у први разред основне школе), тако да је износ средстава који је ефективно усмерен на социјалну заштиту и подршку деци и породици био нижи него што је приказано у оквиру буџетског програма 11. Почев од буџета за 2025. годину поменути расходи који су у функцији

⁴ Министарство финансија: Упутство за израду програмског буџета, јул 2021.

образовања више се не приказују у оквиру буџетског програма 11, чиме је **унапређен квалитет програмских информација у буџету општине Ариље у делу који се односи на социјалну заштиту.**

Ниво извршења расхода у оквиру буџетског програма 11 на крају сваке од посматраних година је, по правилу, значајно виши од иницијално планираних средстава (у 2023. за близу 40%, а у 2024. за чак 50%). Ово је превасходно последица тога што општина Ариље у току израде нацрта буџета не располаже информацијама о износу трансфера који ће бити распоређени од стране виших нивоа власти. Из тог разлога приливи по основу ових трансфера, као и расходи за који су ова средства намењена, по правилу нису приказани у иницијалном буџету, већ се укључују у току текуће буџетске године, у поступку ребаланса буџета.

Табела 1. Издвајања за социјалну и дечју заштиту у буџету општине Ариље

	2022. година		2023. година		2024. година	
	Одлука о буџету	Завршни рачун	Одлука о буџету	Завршни рачун	Одлука о буџету	Завршни рачун
Укупни расходи и издаци буџета, у 000 динара	705.791	754.967	726.526	759.262	790.120	772.752
Програм 11 Социјална и дечја заштита						
Износ у 000 динара	27.125	33.856	30.686	42.212	38.059	57.291
Учешће у укупним расходима и издацима буџета	3,8%	4,5%	4,2%	5,6%	4,8%	7,4%
Мере материјалне подршке						
Износ у 000 динара	5.630	5.630	5.000	5.000	4.900	4.900
Учешће у укупним издвајањима за Програм 11	20,8%	16,6%	16,3%	11,8%	12,9%	8,6%
Учешће у укупним расходима и издацима буџета	0,8%	0,7%	0,7%	0,7%	0,6%	0,6%
Услуге социјалне заштите *						
Износ у 000 динара	9.800	9.307	9.800	10.601	14.500	16.744
Учешће у укупним издвајањима за Програм 11	36,1%	00327,5%	31,9%	25,1%	38,1%	29,2%
Учешће у укупним расходима и издацима буџета	1,4%	1,2%	1,3%	1,4%	1,8%	2,2%

Извори: Општинска управа Ариље, Центар за социјални рад Ариље и одлуке о буџету и завршном рачуну буџета општине Ариље. * **Обухваћене су следеће услуге социјалне заштите: Лични пратилац детета, Помоћ у кући, Клуб за особе са инвалидитетом и СОС телефон.**

Услуге социјалне заштите. У периоду 2022-24. уочава се да је дошло до значајног повећања издвајања за финансирање услуга социјалне заштите у општини Ариље, што је било праћено и повећањем учешћа ових расхода у структури буџетског програма 11, као и у структури укупних расхода и издатака буџета општине. У 2024. години за услуге социјалне заштите утрошено је укупно 16,7 милиона динара, што је за чак 80% више него у 2022. години, и доминантно је резултат раста издвајања из буџета општине, праћено мањим повећањем износа наменског трансфера. Тенденција повећања финансирања услуга социјалне заштите је, према расположивим подацима, настављена и у 2025, када су укупна средства увећана за чак трећину у односу на претходну годину, чиме су

достигла износ од 22,3 милиона динара. Ово повећање је резултат како наставка раста издвајања из буџета општине, тако и донаторског финансирања успостављања услуге Породичног саветника и проширења услуге Помоћ у кући на сеоска подручја⁵.

У 2024. години издвајања за финансирање услуга социјалне заштите чинила су 29% издвајања у оквиру буџетског програма 11 Социјална и дечја заштита, односно 2,2% укупних расхода и издатака буџета општине Ариље.⁶

Буџет општине представља доминантан извор финансирања услуга социјалне заштите. Поред тога, услуга личног пратиоца детета се делимично финансира из наменског трансфера Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, а, као што је поменуто, у 2025. пројекат увођења услуге Породичног саветника је највећим делом финансиран из донације Канцеларије УН за пројектне услуге (УНОПС), док је проширење услуге Помоћ у кући на сеоска подручја финансирао ГИЗ. У претходном периоду није успостављен систем партиципације, тако да корисници не учествују у финансирању трошкова услуга које им се пружају.

Посматрано према појединачним услугама социјалне заштите:

- Лични пратилац детета са сметњама у развоју и инвалидитетом је услуга за коју се издвајају највећа новчана средства, и то 11,5 милиона динара у 2024. години. Услугу је у претходном периоду пружао лиценцирани пружалац, и набављана је у поступку јавних набавки. Највећим делом се финансира из буџета општине (око 80% у претходном периоду), а у мањој мери из наменског трансфера у социјалној заштити. У односу на 2022. годину издвајања за ову услугу су порасла за готово 50%, али се у 2025. уочава стагнација, односно одржање на незнатно нижем нивоу него у претходној години.
- Помоћ у кући за стара и инвалидна лица је услуга која се у потпуности финансира из буџета општине, и у 2024. години на њу је утрошено 5,3 милиона динара. Услугу такође пружа лиценцирани пружалац чије услуге се набављају у поступку јавних набавки. Из године у годину уочава се значајно повећање издвајања за ову услугу (у 2024. су удвостручена у односу на 2022. годину), што је настављено и у 2025. години (према прелиминарним подацима, извршење ове услуге износило је 8,7 милиона динара).

⁵ Донаторско финансирање ове две услуге обезбедили су УНОПС (Породични саветник) и ГИЗ (проширење услуге Помоћ у кући). Финансирање ова два пројекта, поред трошкова непосредног пружања услуга, укључивало је и: набавку потребне опреме; обуке геронтодомаћица; мапирање и избор корисника услуге; специјалне обуке за професионалце и неговатељице у области комуникационих вештина у раду са старијима, препознавање насиља над старима и едукације у вези породичног смештаја за одрасла и стара лица; набавку медицинских и помоћних средстава за особе са инвалидитетом; израду елабората за лиценцирање услуга помоћ у кући за одрасле и старе и за децу; развијање веб сајта Центра за социјални рад за дигиталну приступачност; консултантску подршку у области усклађивања нормативних аката Центра за социјални рад.

⁶ Према прелиминарним подацима о извршењу буџета, у 2025. години учешће средстава намењених за финансирање услуга социјалне заштите у укупним расходима и издацима буџета је додатно порасло, и достигло 2,6%.

У исто време, значајније је порасло и учешће услуга социјалне заштите у структури укупних издвајања за буџетски програм 11 Социјална и дечја заштита (на готово 44%); међутим, ово повећање учешћа је у мањој мери узроковано растом издвајања за услуге социјалне заштите, а већим делом је резултат смањења издвајања за програм 11 по основу тога што се, почев од 2025. године, давања намењена образовању ученика и студената (стипендије) више не исказују у оквиру програма 11, већ других релевантних буџетских програма.

- Клуб за особе са инвалидитетом је услуга коју пружа локално удружење особа са инвалидитетом својим члановима, и то превасходно деци и младима са инвалидитетом. Ова услуга се финансира из буџета општине, и у 2024. издвојено је 1,9 милиона динара. Услуга се једним делом финансира кроз јавне набавке, а део средстава се одобрава и путем јавних конкурса за финансирање удружења грађана.
- У 2025. години започела је реализација иновативне услуге Породични саветник, као пројектна активност коју реализује удружење „Унапреди живот“ у партнерству са Центром за социјални рад, а сама услуга се финансира из донације УНОПС. Реализација услуге у оквиру пројекта је окончана закључно са мартом 2026, а очекује се да се настави финансирање ове услуге из буџета општине.

Мере материјалне подршке. Различита новчана давања и помоћи у натури угроженим категоријама становништва такође представљају значајну категорију давања за социјалну заштиту из буџета општине Ариље. Мере материјалне подршке се реализују у сарадњи са Центром за социјални рад, где Центар, у складу с „Одлуком о правима и услугама у социјалној заштити општине Ариље“ („Службени гласник општине Ариље“ бр. 16/17) прима и обрађује захтеве, и исплаћује помоћи из средстава која се трансферишу из општинског буџета. Средства се могу одобрити за различите намене, као што су, примера ради, куповина огрева, набавка лекова и покривање трошкова лечења, набавка намирница и хигијенских производа, покривање трошкова сахране, новчана помоћ за појединце и породице који се изненада нађу у стању потребе (нпр. због изненадне смрти члана породице или елементарне непогоде) и сл. За ове намене је у 2024. години утрошено 4,9 милиона, а у 2025. 5 милиона динара. Током претходних неколико година ова средства у просеку чине око 10% укупних расхода у оквиру буџетског програма 11 Социјална и дејча заштита, односно 0,6-0,7% укупних расхода и издатака буџета општине.

Финансирање Центра за социјални рад Ариље. Износ средстава која се из буџета општине трансферишу Центру за социјални рад, поред финансирања мера материјалне подршке, обухватају и средства намењена финансирању дела материјалних трошкова Центра, као и зараде једног запосленог који ради на обради захтева за једнократне помоћи.

Остала давања за програм 11 Социјална и дејча заштита из буџета општине Ариље обухватају:

- Средства намењена као подршка за децу, породице и родитељство, и то превасходно за финансирање вантелесне оплодње и набавку опреме за новорођенчад.
- У оквиру програма 11 били су обухваћени различити видови подршке деци и младима која су у систему образовања, као што су стипендије и једнократне новчане помоћи за набавку уџбеника и друге намене. Почев од буџета за 2025. годину, ови расходи се више не исказују у оквиру програма 11;
- Дотације Црвеном крсту су намењене за финансирање дела материјалних трошкова и за подршку активностима, као што су промоција волонтеризма, хуманих вредности, добровољног давалаштва крви, и других активности по основу јавних овлашћења која су поверена Црвеном крсту.
- Средства реализована кроз различите пројектне активности, као што су куповина сеоских домаћинстава за избегла и расељена лица, повратнике по основу споразума о реадмисији и за друге хуманитарне потребе, или набавка минибуса. Сви ови пројекти се претежно

финансирају из трансфера са републичког нивоа или из донаторских средстава, а у појединим пројектима у финансирању делимично учествује и буџет општине.

9. КЉУЧНИ НАЛАЗИ *EX-POST* АНАЛИЗЕ

Стратегија развоја социјалне заштите општине Ариље за период 2021–2025. године представља основни стратешки документ локалне самоуправе у области социјалне политике и социјалне заштите. Њен значај лежи у настојању да се, у складу са Законом о социјалној заштити и националним приоритетима, успостави одржив систем услуга и подршке у заједници који ће одговарати реалним потребама становништва.

Документ је структурално заснован на јасном законодавном оквиру, који обухвата не само Закон о социјалној заштити, већ и низ других системских закона – о здравственој заштити, социјалном становању, породици, образовању, равноправности полова, младима, спречавању насиља у породици и планском систему. Тај широки нормативни оквир указује на свест општине да је социјална заштита међусекторска област и да њена ефикасност зависи од сарадње више институција - Центра за социјални рад, локалне самоуправе, здравствених и образовних установа, удружења грађана и других актера.

Анализа постојећег стања у документу показује да Ариље има изразито демографски неповољну структуру - старо становништво, пад броја младих и деце, као и повећан број пензионера и самачких домаћинстава. Подаци Центра за социјални рад показују да је у систему социјалне заштите било више од хиљаду корисника, од чега највише одраслих и старих лица. Значајан део корисника чине особе са инвалидитетом (преко једне трећине укупног броја корисника ЦСР), а међу децом су посебно заступљене категорије жртава насиља, деце са сметњама у развоју и деце из породица корисника новчане социјалне помоћи.

Иако нормативни и институционални оквир постоји, обим реално доступних услуга је ограничен. На територији општине тренутно функционишу само три локалне услуге – клуб за децу и младе са сметњама у развоју (који пружа удружење „Импулс“ подржано делом из буџета ЛС, а делом из конкурса за финансирање програма удружења грађана), услуга личног пратиоца детета (коју реализује Удружење церебралне и дечије парализе из Ивањице) и помоћ у кући за старе (коју реализује НИВЕУС Тим, из Горњег Милановца) који су одабрани у поступку јавне набавке.

Остале услуге предвиђене Одлуком о социјалној заштити (персонална асистенција, прихватилишта, саветовалишта, клубови за старе и особе са инвалидитетом) нису успостављене. То јасно указује на недовољан институционални и финансијски капацитет за обезбеђење свеобухватног система подршке на локалном нивоу.

Стратегија идентификује више структурних слабости: недовољан број стручних радника у Центру за социјални рад (само три запослена стручна радника), недовољно развијен цивилни сектор и непостојање локалних лиценцираних пружалаца услуга, ограничена буџетска средства и слаба територијална покривеност руралних подручја. Са друге стране, препознате су и значајне предности – компетенције стручног кадра, институционална подршка општине и потенцијали за сарадњу са Црвеним крстом, здравственим установама и школама.

Према извршеној SWOT анализи, међу главним могућностима су наведене: ефикасније коришћење алтернативних извора финансирања, унапређење људских капацитета, развој иновативних и међуопштинских услуга, као и укључивање бизнис сектора у друштвено одговорне активности. Као

претње, издвојени су економска криза, последице пандемије, смањење буџета и недовољна подршка донатора.

Визија документа постављена је амбициозно: Ариље као заједница задовољних и друштвено укључених грађана, у којој су услуге доступне, квалитетне и прилагођене потребама свих осетљивих група. Стратегија се заснива на вредностима доступности, партиципативности, одрживости, равноправности, поштовању људских права и развојном приступу.

Оперативни део Стратегије заснован је на једном општем и три посебна циља, који су усмерени ка унапређењу постојећих и развоју нових услуга социјалне заштите, као и ка јачању институционалних и финансијских капацитета локалне самоуправе за њихово одрживо спровођење.

Општи циљ дефинисан је као унапређење постојећих и успостављање нових и иновативних локалних социјалних услуга, које ће допринети побољшању квалитета живота лица из осетљивих категорија становништва.

1. Унапређење постојећих локалних социјалних услуга. У тренутку израде Стратегије, на територији општине Ариље биле су успостављене само две локалне услуге: клуб за децу и младе са сметњама у развоју и услуга личног пратиоца детета. Обе услуге су реализоване у сарадњи са организацијама цивилног друштва и представљале су једини облик подршке у заједници који је био доступан корисницима на локалном нивоу. Стратегија је препознала потребу да се ове услуге унапреде у смислу повећања броја корисника, територијалне покривености и лиценцирања пружаоца услуге дневног боравка, као и да се ојача стручна подршка запосленима који раде са децом са сметњама у развоју. Посебно је наглашена потреба за увођењем услуге „помоћ у кући за стара и инвалидна лица“, која у време израде Стратегије још није постојала, али је била предвиђена као приоритетна мера у оквиру првог циља. Ова услуга је током спровођења Стратегије заиста и успостављена, што представља један од најважнијих резултата њене имплементације. Овим приступом, општина је прешла из фазе ограничене понуде услуга за специфичне корисничке групе (деца са сметњама у развоју) ка системском проширењу обухвата на старија и зависна лица, што је у складу са демографским трендовима и приоритетима националне политике социјалне заштите.

2. Успостављање нових социјалних услуга. Стратегија је амбициозно планирала успостављање више нових услуга, са циљем развијања интегрисаног система подршке у заједници. Поред услуге *помоћ у кући за децу са сметњама у развоју*, планиране су и услуге: персонална асистенција за пунолетна лица са инвалидитетом, становање уз подршку за две различите циљне групе - особе са инвалидитетом и младе који напуштају систем социјалне заштите, саветодавно-информативни програми за лица из осетљивих група, усмерени на подизање информисаности о правима и доступним услугама. Ове мере имају јасан развојни карактер и усмерене су на јачање аутономије корисника и превенцију институционализације, у складу са начелима деинституционализације и развоја услуга у заједници.

3. Јачање институционалног оквира за спровођење локалне социјалне политике. Трећи стуб Стратегије односи се на унапређење управљачких и финансијских механизма на локалном нивоу. Општина Ариље је препознала потребу да се ојача локални институционални капацитет, пре свега кроз: обуке за запослене у општинској управи и Центру за социјални рад за припрему пројеката и аплицирање ка екстерним изворима финансирања; јачање цивилног сектора и подршку удружењима грађана у процесу лиценцирања за пружање социјалних услуга; успостављање партнерстава са привредним сектором кроз меморандуме о сарадњи и заједничке иницијативе за подршку социјалним програмима. Овај приступ имао је за циљ стварање предуслова за институционалну и

финансијску одрживост услуга, као и подизање нивоа одговорности и координације између свих локалних актера у систему социјалне заштите.

Механизам праћења и извештавања предвидео је континуирано праћење реализације стратегије путем годишњих извештаја Центра за социјални рад и општинске управе, као и формирање Тима за праћење имплементације који ће бити задужен за ревизију и извештавање. Предвиђени механизми никад нису успостављени.

У целини, ова стратегија представља први систематизован покушај успостављања интегрисаног модела социјалне заштите у општини Ариље. Њена вредност лежи у томе што успоставља темеље за развој услуга у заједници и увођење нових облика подршке, али и открива структурне слабости које су остале присутне и током спровођења. Искуства из периода њене примене биће од кључног значаја за нови циклус планирања 2026–2030. године, посебно у делу који се односи на одрживост услуга, међусекторску сарадњу и системско праћење ефеката локалних социјалних политика.

10. ОПШТИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ АРИЉЕ

10.1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ

Општина Ариље смештена је у срцу западне Србије, у Златиборском округу. По својој географији припада брдско-планинском подручју, које се спушта ка долини реке Моравице и Великог Рзава. Управо у њиховом ушћу налази се општина Ариље, на надморској висини од око 350 метара.

Ариље се граничи са Пожегом на северу, Лучанима на истоку, Ивањицом на југу и Чајетином на западу. Оваква позиција му обезбеђује природну повезаност са важним центрима западне Србије - Чачком, Ужицем и Пожегом. Кроз општину пролази државни пут IB реда 21 који повезује север, запад и југозапад Србије, као и пут ПА реда 196 који преко Високе води ка Златибору. Отварање ауто-пута Београд–Пожега (Е-763 „Милош Велики“) 2025. године додатно је олакшало путовање ка Чачку и Београду, што већ даје позитивне ефекте на пословне и друштвене токове у овом

крају.

Ариље се простире на површини од 349 km² и има око 17.000 становника (попис 2022). Полна структура је уравнотежена. жене чине 50,2% укупног становништва (8.566), а мушкарци 49,8% (8.497). У националној структури становништва најбројнија је српска популација, док Роми чине 0,7% становника, што је нешто изнад просека Златиборског округа, али знатно мање од републичког просека (2%). Од укупног броја Рома у Златиборском округу, чак 20% живи у Ариљу. Према подацима пописа, 3,3% становника Ариља су особе са инвалидитетом (ОСИ), што је мање од националног просека (5,4%). Међу њима је више жена (54,8%), а већина живи у руралним месним заједницама.

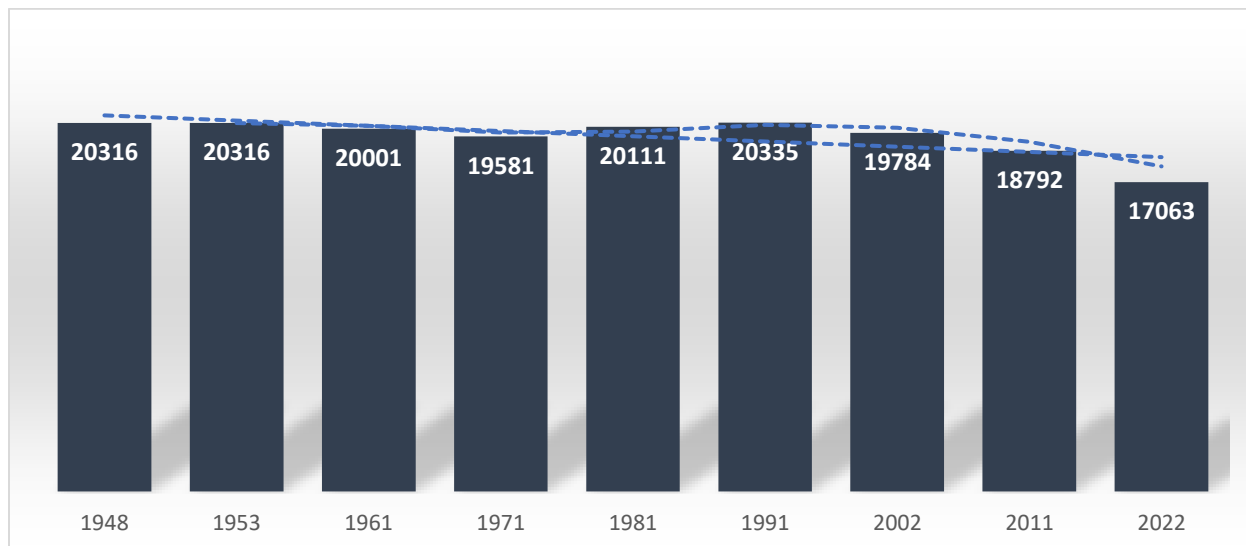
Територијално је подељено на 22 месне заједнице, од којих је само једна, насеље Ариље, урбаног карактера, док је преосталих 21 рурална. То даје општини изразито сеоски карактер и блискост са природом која је овде очувана и разноврсна. Клима је умерено континентална, са четири јасно изражена годишња доба, а просечна температура ваздуха износи око 9 °C. Природни пејзаж општине чине простране шуме и бистри водотокови. Шуме покривају готово половину територије и претежно су мешовите. Реке Моравица и Рзав не само што дају живот овом подручју већ представљају и важан природни ресурс. Рзав, који носи епитет најчистије реке у Србији, снабдева пијаћом водом велики део Златиборског региона. На територији општине налазе се и два заштићена природна добра, Бјелушка потајница и станиште зеленика у Радошеву, оба под трајном заштитом.

Ариље спада у другу групу локалних самоуправа по степену развијености, са нивоом развијености између 80 и 100% републичког просека. То значи да је реч о средини са стабилним развојним потенцијалом и солидном економском основом. Привреду Ариља највише одређује пољопривреда, посебно производња и прерада малине, по којој је овај крај познат широм Србије и региона. Поред воћарства, у Ариљу су снажно развијена мала и средња предузећа, највише у текстилној индустрији, затим у прехранбеној, дрвопрерађивачкој и металској делатности. Према подацима АПР-а, овде послује више од 1.200 привредних субјеката, што је висок број у односу на величину општине. Традиција приватног предузетништва, радне навике и веза са породичним пословима дубоко су укорени у локалну културу.

10.2. ОСНОВНИ ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЉИ

Број становника општине Ариље у периоду 1948–2022. бележи постепен пад са нешто више од 20.000 на 17.000 становника. Након стабилности током друге половине 20. века, израженији пад почиње након 2002. године услед ниског наталитета, старења становништва и миграције младих у веће градове. Иако је Ариље дуго одржавало демографску стабилност захваљујући развијеној пољопривреди и предузетништву, савремени трендови указују на континуирано смањење популације и потребу за активним мерама подмлађивања и социјалне ревитализације заједнице.

Графикон 1. Тренд кретања броја становника према пописним периодима 1948-2022.године

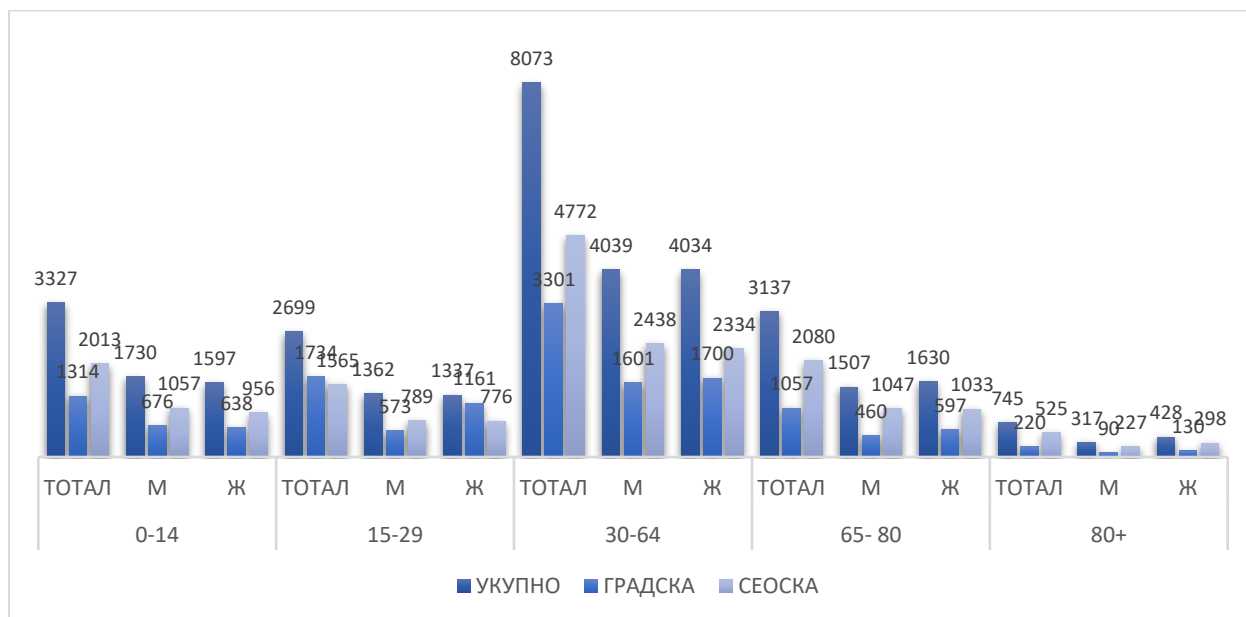

Извор: Републички завод за статистику, резултати Пописа

Према попису из 2022. године, општина Ариље броји 17.063 становника, што представља пад од 9,2% у односу на 2011. годину и потврђује континуитет негативних демографских трендова. По величини популације, Ариље се сврстава на 90. место у Републици Србији, односно заузима четврту позицију у оквиру Златиборског округа. Просечна густина насељености од 49 становника по km² додатно указује на изражен рурални карактер општине, са дисперзованим насељима и ограниченим урбаним капацитетима.

Депопулација је додатно условљена неповољним миграционим кретањима. У 2022. години забележен је негативан миграциони салдо од –75 становника (285 досељених наспрам 360 одсељених), при чему је посебно забрињавајуће континуирано исељавање млађег и радно способног становништва. Овај тренд има директне импликације на локално тржиште рада, одрживост јавних сервиса и дугорочну демографску структуру, уз доминантно усмерење миграција ка већим урбаним центрима попут Чачка, Ужица и Београда.

Графикон 2. Старосна и полна структура становника према типу насеља

Извор: РЗС, Попис 2022.године

Старосна и полна структура становништва општине Ариље указује на изражен процес демографског старења, уз јасне разлике између градског и сеоског подручја. *Просечна старост становништва је 44,2 године*, што је нешто повољније од просека Златиборског округа (44,9) и тек нешто више од републичког просека (43,8).

Структура становништва по узрасту показује процес старења. Деца и млади до 14 година чине 14,1%, млади од 15 до 29 година 15,8%, док је удео становништва старијег од 65 година 22,7%. У поређењу са пописом из 2011. године, број старијих порастао је за више од пет процентних поена.

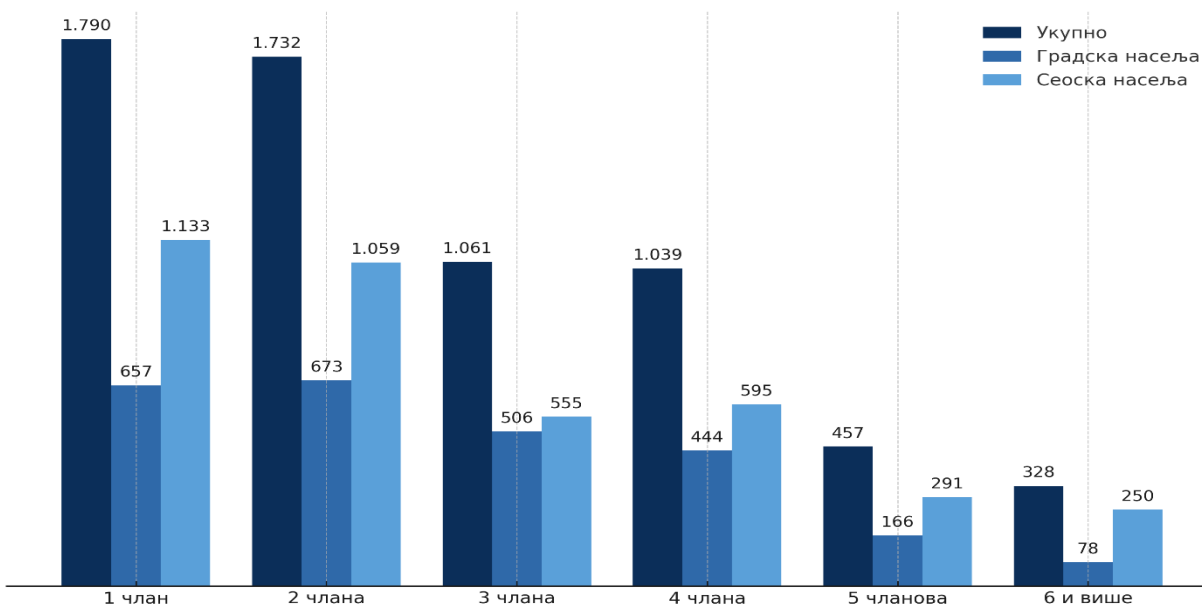
Највећи удео становништва припада групи од 30 до 64 године (47,3%), што представља активну и радно способну популацију. Ова старосна група је бројнија у сеоским срединама, што одражава пољопривредни карактер локалне економије и веће присуство породичних газдинстава. Млађе старосне групе (0–14 и 15–29 година) чине мање од трећине укупне популације (укупно 35,3%), што потврђује ниску стопу наталитета и слаб прилив млађег становништва, нарочито у руралним деловима. Старосне категорије 65–80 и 80+ година обухватају 22,8% укупне популације, при чему жене доминирају у најстаријој старосној групи (око 60%), што је у складу са дужим животним веком женске популације.

Градско становништво је млађе у односу на сеоско. У урбаном делу је концентрисано више од половине младих до 30 година, док је у руралним насељима преко 50% становника старије од 50 година. Индекс старења износи 155,2, што значи да на сваких 100 младих до 15 година има око 155 старијих од 65. Оваква структура показује дубоку демографску неравнотежу између урбаних и сеоских средина и указује на потребу за активним мерама које ће подстаћи останак младих и унапређење социјалних и здравствених услуга за све бројније старије становништво.

Процес демографског старења прати и негативан природни прираштај. Број живорођених је последњих година у сталном паду, а број умрлих расте. У 2021. години, у Ариљу је рођено 133 деце, док је умрло 352 лица, што значи да је стопа природног прираштаја износила –12,6%, нешто

неповољније од републичког просека. Стопа фертилитета износи 1,35, што је испод нивоа неопходног за просту обнову становништва. Жене у фертилном добу (15–49 година) чине свега 20,7% становништва, што додатно умањује потенцијал за раст популације.

Графикон 3: Домаћинства према броју чланова и територији

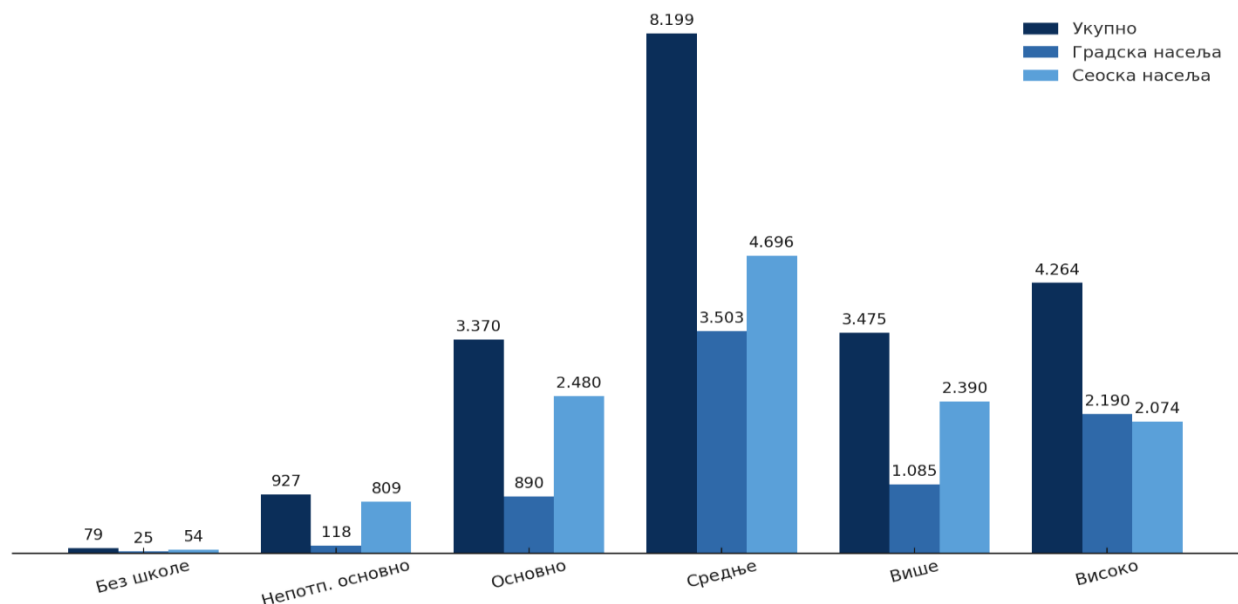

Извор: РЗЗС, Попис 2022.године

Структура домаћинстава у општини Ариље указује на процес демографског старења и промене у породичним обрасцима, посебно у руралним срединама. Најзаступљенија су домаћинства са једним и два члана (55%), што сведочи о порасту броја самачких и старијих домаћинстава, често без активних чланова радног узраста. У градским насељима овај тренд је израженији услед миграција млађих генерација ка већим центрима и смањеног наталитета. Насупрот томе, у сеоским подручјима нешто је већи удео домаћинстава са четири и више чланова, што је последица очуваних породичних заједница и пољопривредног начина живота.

Оваква структура указује на повећане потребе за услугама подршке старијима и самачким домаћинствима, као и на значај развоја локалних социјалних и комуналних услуга у заједници, посебно у удаљеним руралним насељима. Истовремено, демографски и породични обрасци ове врсте потврђују потребу за међусекторским приступом који повезује социјалну заштиту, здравство и услуге у кући у циљу очувања достојанственог и активног старења становништва.

Графикон 4: Образовна структура становништва општине Ариље према типу насеља

Извор: РСЈП, Попис 2022.године

Образовна структура становништва општине Ариље може се оценити као умерено повољна, али са израженим територијалним и структурним разликама. Највећи удео становништва чине лица са средњим образовањем (око 50–56%), што је уједно и најзаступљенија категорија у свим типовима насеља и нешто изнад националног просека.

Међутим, уочљиве су значајне разлике између градских и сеоских подручја. У градским насељима веће је учешће становништва са вишим и високим образовањем (око 37%), док у сеоским срединама доминирају лица са основним и средњим образовањем нижег нивоа (преко 60%). Оваква структура одражава економску основу општине, у којој значајну улогу имају пољопривреда и занатство.

Удео лица без школе или са непотпуним основним образовањем је релативно низак (мање од 6%), што представља повољан показатељ у поређењу са већином руралних општина. Ипак, родна анализа указује на постојање неједнакости – жене чине већину међу лицима без завршене основне школе (64%), што је последица историјски ограниченог приступа образовању, нарочито у старијим генерацијама и руралним подручјима.

Удео високообразованих лица износи око 12%, при чему жене чине већину у овој групи (56%), што указује на позитивне промене у образовној структури млађих генерација, али и на потенцијал за даље унапређење људског капитала у локалној заједници.

Ипак, уочене разлике у образовној структури између градских и сеоских насеља, као и присутне родне неједнакости, имају директан утицај на социјалну структуру становништва, запошљивост и приступ јавним услугама. Оне представљају важан структурални фактор ризика за настанак и продубљивање социјалне искључености, посебно међу старијим, мање образованим и руралним становништвом.

Стога се унапређење доступности образовања, развој програма функционалног образовања одраслих, преквалификација и јачање дигиталних компетенција препознају као кључне интервенције. Ове мере захтевају координисан приступ система образовања, запошљавања и

социјалне заштите, са циљем смањења социјалних ризика, повећања запошљивости и јачања економске и социјалне укључености становништва.

Радно способно становништво (15–64 године) чини 63,1% укупне популације. Стопа запослености у 2022. години износила је 53,9%, што је на нивоу националног просека и нешто више од просека Златиборског округа. Највише запослених ради у прерађивачкој индустрији (52,2%), затим у трговини (9,9%), док мањи удео имају јавне службе, образовање и здравство.

Према подацима Републичког завода за статистику, просечна нето зарада у Ариљу у новембру 2025. године износила је око 111.000 РСД, што је значајно испод републичког просека од око 155.000 РСД, односно за приближно 28–30% мање. Заостатак је евидентан и у односу на Златиборски округ, где је просечна нето зарада износила око 129.000 РСД, што Ариље сврстава међу општине са нижим нивоом примања и унутар регионалног оквира.

Овакви показатељи указују да структура локалне економије нуди ограничене могућности за запошљавање на боље плаћеним радним местима. Локалну привреду карактерише доминација делатности са традиционално нижим зарадама, као што су пољопривреда, прерађивачка делатност, трговина и основне услуге, уз истовремено слабу заступљеност високо плаћених сектора, попут информационо-комуникационих технологија, финансијских услуга, специјализованих индустрија и истраживања и развоја. Мали број послодаваца који могу да понуде зараде ближе или изнад републичког просека додатно ограничава раст просечних примања, чак и у условима постојеће запослености.

Недовољна диверзификација економије, у којој су радна места углавном концентрисана у секторима са нижом додатом вредношћу, доприноси и одливу високообразоване радне снаге, која локалну заједницу напушта услед недостатка адекватних и боље плаћених радних места.

Табела 1. Структура становништва према активности и полу, 2022.

		Број становника	Удео у укупном становништву Општине (%)	Удео у активном становништву општине (%)
Укупно становништво		17063	100	/
Активно становништво		6.593	49,58	100
Активно становништво	укупно	5.680	44,26	89,27
	мушко	2937	25,48	51,39
	женско	2743	18,78	37,88

Извор: Републички завод за статистику

Анализа структуре становништва према економској активности показује да у општини Ариље мање од половине укупног становништва (49,58%) чини активно становништво, док свега 44,26% становништва заиста обавља занимање. Ови подаци указују на ограничен радни потенцијал заједнице и одређени ниво неискоришћености радног контингента.

Полна структура активног становништва указује на родни дисбаланс, с обзиром на то да мушкарци чине већину активних (51,39%), док је учешће жена значајно ниже (37,88%), што упућује на постојање структурних препрека за њихову већу економску укљученост, посебно у руралним подручјима.

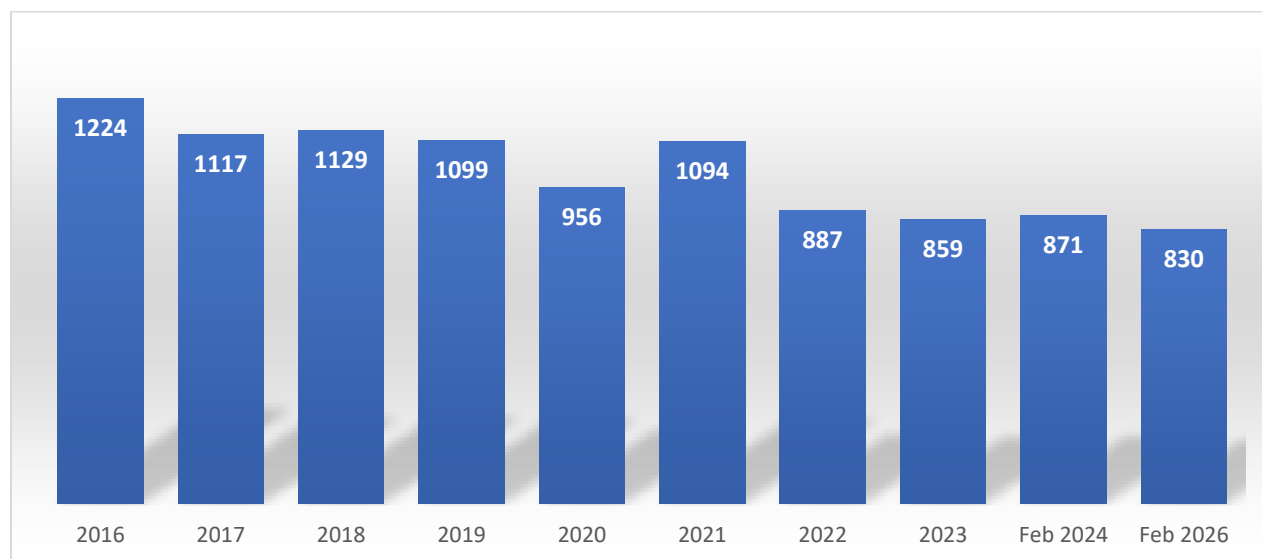
Иако укупна искоришћеност радног контингента износи 81,4%, у брдско-планинским деловима општине она достиже чак 94,9%, што указује на исцрпљеност радне снаге и одсуство развојних резерви. Ово је директно повезано са израженим процесом старења становништва, нарочито у сеоским срединама, где демографска структура додатно ограничава одрживост локалне економије и доступност радне снаге.

Структура запослености показује доминацију пољопривреде (45,5%) и прерађивачке индустрије (27,9%), док су остале делатности знатно мање заступљене. Оваква економска структура указује на низак степен диверзификације и повећану изложеност економским и сезонским осцилацијама. Истовремено, изражене су и територијалне разлике, док у општинском центру доминирају секундарни и терцијарни сектор, у руралним подручјима преовлађује пољопривреда, што продубљује економске и социјалне неједнакости.

Тренд кретања запослености указује на стагнацију и пад броја регистрованих запослених након 2018. године, што може бити последица одлива радно способног становништва и ограничених могућности за запошљавање. Додатни изазов представља ниво зарада, који је значајно испод републичког и регионалног просека, што указује на нижи животни стандард и повећан ризик од економске несигурности становништва.

Са аспекта социјалне заштите, наведени трендови указују на више структурних ризика: смањен радни потенцијал услед старења становништва, неједнакости у приступу тржишту рада, посебно за жене, високу зависност од примарних делатности, као и ограничене приходе становништва. Ови фактори могу довести до повећаног притиска на систем социјалне заштите, посебно у делу новчаних давања, али и услуга у заједници, нарочито за старе, незапослене и становништво у руралним подручјима. Истовремено, постојећа предузетничка активност и развијена прерађивачка индустрија представљају значајан потенцијал за унапређење економске сигурности становништва и смањење социјалних ризика, уз услов бољег повезивања социјалне заштите са политикама запошљавања и локалног економског развоја.

Графикон 5. Кретање броја незапослених лица на евиденцији НСЗ

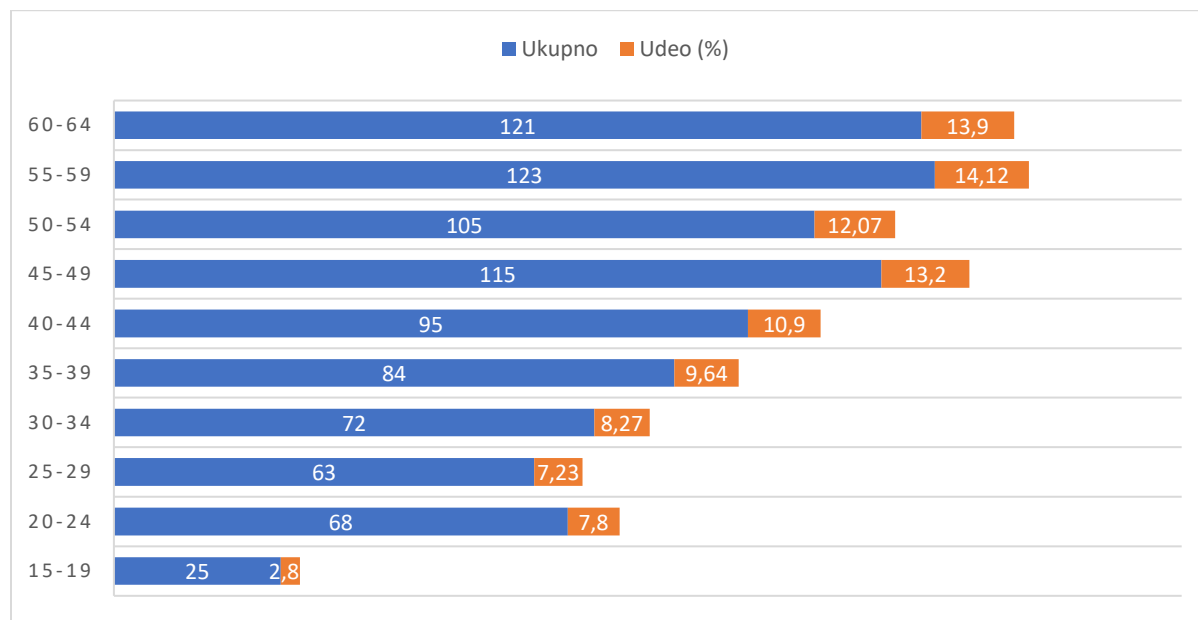
Анализа кретања броја незапослених лица у општини Ариље у периоду 2016–2026. године указује на општи тренд смањења незапослености, уз одређене осцилације условљене ширим економским

околностима. Број незапослених је смањен са 1.224 лица у 2016. години на 830 лица у фебруару 2026. године, што представља значајан пад од око 32%.

Подаци за фебруар 2026. године указују на релативну стабилизацију тржишта рада. Ипак, овај тренд треба тумачити са опрезом, имајући у виду демографске токове, пре свега одлив радно способног становништва и процес старења, који такође утичу на смањење укупног броја лица на тржишту рада. Према расположивим подацима за фебруар 2026. године, жене чине већину у укупном броју незапослених (473 од 830 лица, односно око 57%), што указује на израженију изложеност жена ризику од незапослености. Овај податак додатно потврђује потребу за креирањем циљаних мера подршке запошљавању жена, посебно у контексту ограничених могућности запошљавања у локалној економији и изражених родних неједнакости.

Са аспекта социјалне заштите, уочени тренд смањења незапослености може указивати на одређено побољшање економске активности, али истовремено и на структурне промене становништва. Посебан изазов представља структура незапослених, у којој доминирају старије старосне групе и жене, што указује на ризик од дуготрајне незапослености и социјалне искључености. Уочени изазови указују на потребу за развојем програма подршке запошљавању жена, старијих лица и дуготрајно незапослених, укључујући јавне радове, обуке, као и моделе социјалног предузетништва и услуга у заједници.

Графикон 6 : Старосна структура незапослених у општини Ариље

Извор: НСЗ Филијала Ужице, ОЈ Ариље

Старосна структура незапослених у општини Ариље показује изражену концентрацију незапослености у средњим и старијим радним контингентима. Највеће учешће имају лица старости од 55 до 59 година (14,12%), затим групе 60–64 године (13,90%) и 45–49 година (13,20%), што указује на значајну заступљеност старијих лица међу незапосленима. Насупрот томе, млади узраста 15–24 године учествују са релативно ниским уделом (укупно око 10,7%), што може бити последица наставка школовања, али и одлива младих са локалног тржишта рада.

Посебно је уочљиво да се након 40. године старости значајно повећава учешће у укупној незапослености, што указује на структурне изазове запошљавања старијих лица, укључујући ограничене могућности преквалификације, мању мобилност и потенцијалну дискриминацију на тржишту рада. Оваква структура незапослености указује на ризик од дугорочне незапослености и постепеног изласка ових лица са тржишта рада.

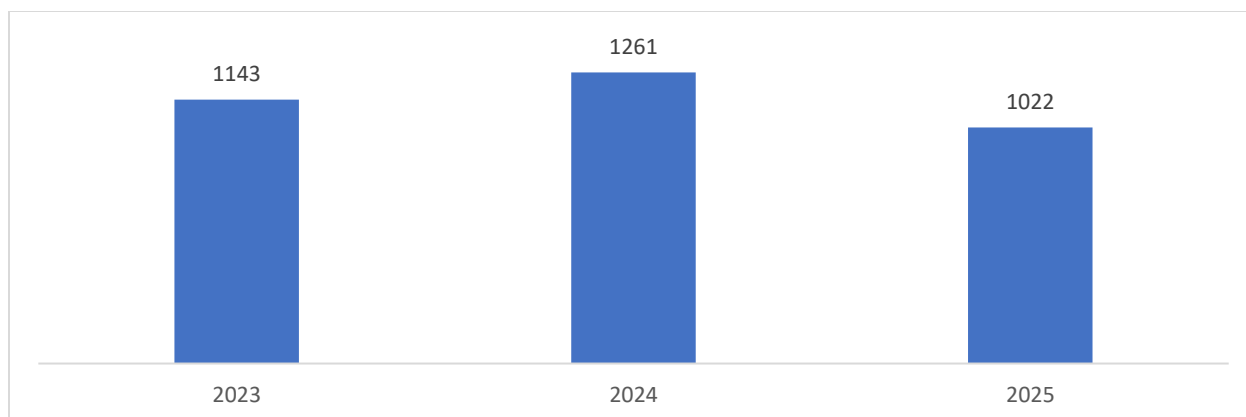
Ови трендови се директно рефлектују на систем социјалне заштите, пре свега кроз повећан ризик од сиромаштва и социјалне искључености код старијих незапослених лица, као и растући притисак на новчана давања и услуге у заједници. Дуготрајна незапосленост у старијим старосним групама често доводи до зависности од система социјалне заштите, али и до погоршања здравственог и социјалног статуса корисника. Истовремено, одлив младих и смањење радно активног становништва додатно појачавају демографске притиске и утичу на одрживост система социјалне заштите у дугорочном периоду. У таквим околностима, улога система социјалне заштите превазилази искључиво обезбеђивање материјалне сигурности и подразумева активан приступ социјалној инклузији. Поред заштитне функције, која обухвата обезбеђивање новчаних давања и услуга подршке, посебно је значајна његова развојна и активирајућа улога, усмерена ка јачању капацитета корисника за укључивање на тржиште рада. То подразумева развој интегрисаних услуга, јачање сарадње са Националном службом за запошљавање, локалном привредом и организацијама цивилног друштва, као и креирање циљаних мера подршке за старије незапослене и друге рањиве групе.

11. КОРИСНИЦИ ПРАВА И УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Око 5% становништва Ариља користи неки вид подршке из система социјалне заштите. Иако је ова стопа више него двоструко нижа од националног просека (47,2 корисника на 1.000 становника), она указује на присутне потребе у заједници, нарочито у руралним подручјима и међу старијим и самачким домаћинствима.

Подаци показују да систем социјалне заштите у Ариљу није оптерећен масовношћу, већ пре свега континуитетом корисника са дуготрајним и сложеним потребама, које се најчешће односе на материјалну угроженост, инвалидитет, старост и ограничене породичне ресурсе. Истовремено, уочава се да значајан број интервенција има карактер ублажавања последица сиромаштва, што указује на потребу за јачањем превентивних и развојних мера.

Табела 7: Кретање броја корисника Центра за социјални рад Ариље

Извор: Годишњи извештаји ЦСР Ариље

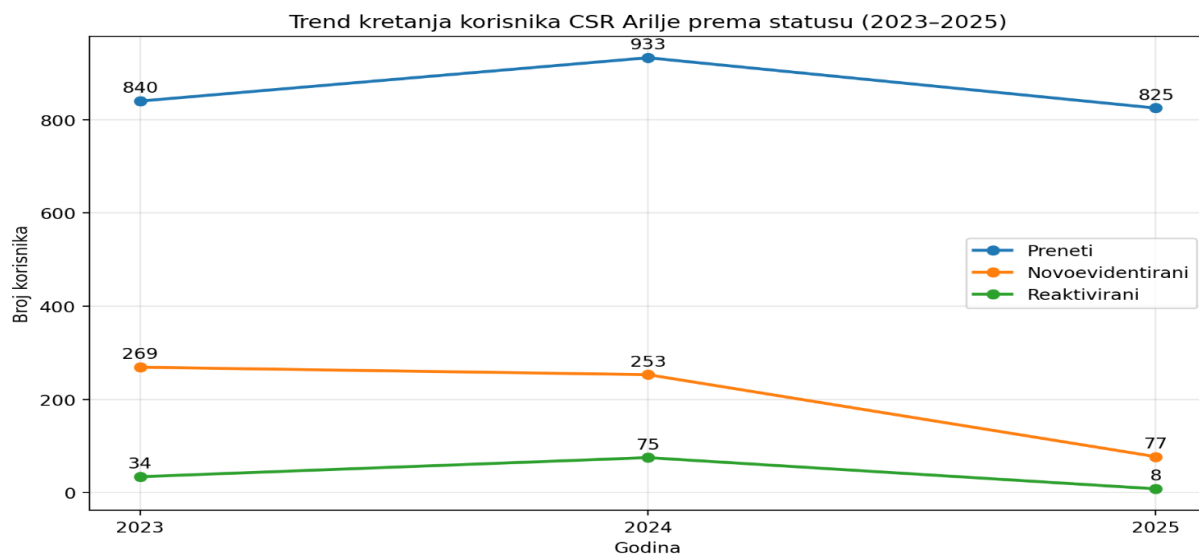
Упоредна анализа података за период 2023–2025. године показује да, иако долази до осцилација у укупном броју корисника Центра за социјални рад Ариље, основна структура корисничке популације остаје релативно стабилна.

Након умереног раста броја корисника у 2024. години (1261 корисник) у односу на 2023. годину (1143 корисника), у 2025. години долази до значајног пада на 1022 корисника. Међутим, овај пад се не може тумачити као смањење социјалних потреба, већ пре свега као последица примене Закона о социјалној карти, који је утицао на прецизније евидентирање, ревизију и ажурирање статуса корисника.

Посматрано по старосној структури, у све три године доминира категорија одраслих корисника, која континуирано чини највећи удео у укупном броју. И у 2025. години ова група остаје најбројнија (43%), што указује на трајну изложеност радно активне популације различитим социјалним ризицима. Структура осталих старосних група (деца, млади и старији) не показује значајна одступања у односу на претходне године, иако је у 2025. години евидентиран пад броја корисника у свим категоријама. Полна структура корисника је такође стабилна у посматраном периоду, са благом доминацијом жена, што је уочено и у ранијим извештајима. Овај тренд указује на континуирано присутне родне разлике у изложености социјалним ризицима и/или у приступу услугама социјалне заштите. Образовна структура корисника у све три године задржава исти образац. Најзаступљенији су корисници са средњим образовањем, затим са нижим нивоима образовања, док је учешће високообразованих најмање. Ово потврђује да нижи нивои образовања представљају један од кључних фактора социјалне рањивости. Територијална расподела корисника такође показује континуитет. Већина корисника долази из руралних подручја општине, што указује на дуготрајне структурне изазове у погледу доступности услуга, економских прилика и инфраструктуре ван урбаног језгра.

У целини посматрано, иако је у 2025. години дошло до смањења укупног броја корисника, компаративна анализа указује да се структура корисничке популације није суштински променила. То значи да основни обрасци социјалне рањивости остају стабилни, док су уочене промене пре свега резултат унапређења система евидентирања, а не смањења стварних потреба за социјалном заштитом.

Графикон 8- Тренд кретања броја корисника ЦСР према статусу

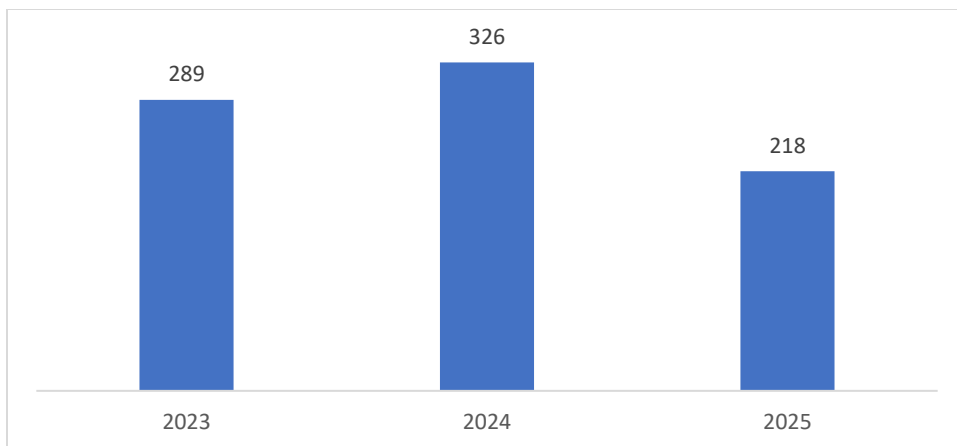
Извор: Годишњи извештаји ЦСР Ариље

Упоредна анализа структуре корисника према статусу у систему социјалне заштите за период 2023–2025. године указује на јасно присуство континуиране потребе за подршком одређеног броја корисника, уз истовремене промене у динамици уласка и поновног укључивања у систем.

У све три посматране године доминира категорија пренетих корисника, која чини убедљиво највећи део укупне корисничке популације (840 у 2023, 933 у 2024. и 825 у 2025. години). Овај податак указује да се социјална заштита у општини Ариље у значајној мери односи на кориснике који имају дуготрајне и сложене потребе, односно да постоји стабилно језгро корисника којима је неопходна континуирана подршка система. Истовремено, број новоевидентираних корисника бележи опадајући тренд, посебно изражен у 2025. години (са 269 у 2023. и 253 у 2024. на свега 77 у 2025. години). Овај пад не указује на смањење социјалних потреба, већ се пре свега може довести у везу са применом Закона о социјалној карти, који је утицао на строжију селекцију и прецизније евидентирање корисника. Сличан образац уочава се и код реактивираних корисника, где је након пораста у 2024. години (75 корисника), у 2025. години забележен значајан пад (8 корисника). Ово указује на промене у динамици праћења и поновног укључивања корисника у систем, а не нужно на смањење потребе за овим видом подршке.

У целини посматрано, структура корисника према статусу потврђује да систем социјалне заштите у општини Ариље има пре свега карактер дугорочне и континуиране подршке постојећим корисницима. Без обзира на смањење броја нових и реактивираних корисника у 2025. години, стабилан број пренетих корисника указује да се основни обрасци социјалне рањивости не мењају, већ да захтевају системске, одрживе и континуиране одговоре.

Графикон 9: Тренд кретања броја деце на евиденцији ЦСР у периоду 2023-2025.година

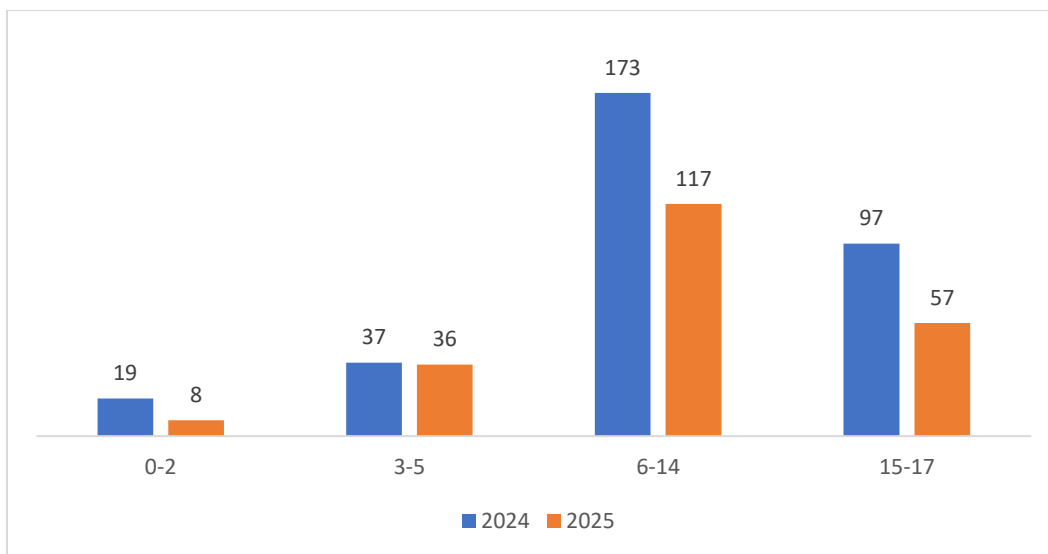
Извор: Извештаји ЦСР Ариље

Графикон приказује кретање броја деце на евиденцији Центра за социјални рад Ариље у периоду 2023–2025. године и указује на променљив тренд. Након раста броја деце у 2024. години (са 289 на 326), у 2025. години долази до значајног пада на 218 деце.

Овај пад не указује на смањење потреба за социјалном заштитом деце, већ се пре свега може довести у везу са применом Закона о социјалној карти, који је утицао на прецизније евидентирање и ажурирање података.

Упркос смањењу броја евидентираних корисника, може се закључити да потреба за подршком деци остаје континуирана, што потврђује и стабилна структура корисника унутар ове старосне групе.

Графикон 10. Кретање броја деце корисника ЦСР према старосним категоријама 2024-2025.години

Извор: Извештај ЦСР 2024 и 2025.година

Упоредна анализа података за 2024. и 2025. годину показује да, упркос смањењу укупног броја деце на евиденцији Центра за социјални рад Ариље (са 326 на 218), структура корисника остаје стабилна, како у погледу узраста, тако и у погледу доминантних социјалних ризика.

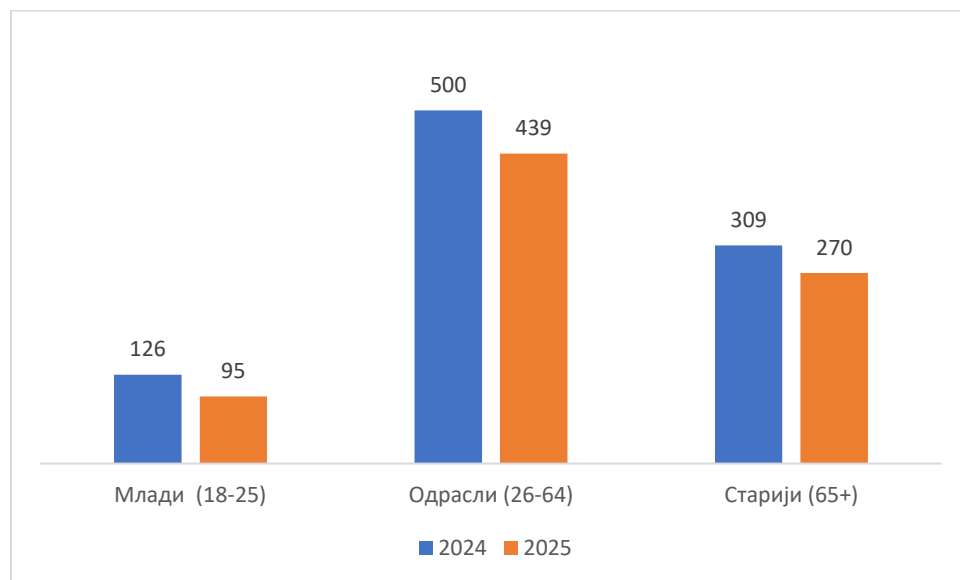
У 2025. години деца чине 21,3% укупног броја корисника, што указује да је реч о значајној циљној групи у систему социјалне заштите. У односу на претходну годину евидентиран је пад броја деце, али се он не може тумачити као смањење потреба, већ пре свега као последица примене Закона о социјалној карти и прецизнијег евидентирања корисника.

Посматрано према старосној структури, у обе године доминирају деца узраста од 6 до 14 година (53% у 2024. и 53,7% у 2025. години), затим деца узраста 15–17 година, док су најмлађа деца најмање заступљена. Оваква расподела указује да је систем социјалне заштите највише усмерен ка деци школског узраста, која су уједно и највидљивија кроз образовни систем, али и најизложенија ефектима социо-економских услова породице.

Анализа основних корисничких група додатно потврђује да је материјална угроженост доминантан фактор ризика, који је у 2025. години евидентиран код 97 деце. Значајно су заступљени и случајеви у којима се родитељи споре око вршења родитељског права (50 деце), као и деца са сметњама у развоју и инвалидитетом (32). Присутни су и случајеви насиља и занемаривања (17), проблема у понашању и сукоба са законом (12), као и поступци који се односе на располагање имовином (6) и старатељство (4). Оваква структура указује да се социјални ризици код деце најчешће јављају као комбинација економских, породично-правних и развојних фактора, што захтева интегрисан и међусекторски приступ у планирању мера подршке.

У целини посматрано, и поред смањења укупног броја деце у 2025. години, образац социјалне рањивости остаје непромењен, концентрисан у популацији деце школског узраста и доминантно повезан са материјалном угроженошћу и породичним околностима. Ово указује на континуирану потребу за системским, превентивним и развојним интервенцијама, посебно у области ране подршке породицама и заштите деце у ризику.

Графикон 11: Тренд кретања броја младих, одраслих и старијих на евиденцији ЦСР Ариље

Извор: Годишњи извештаји ЦСР Ариље за 2024 и 2025.годину

Истовремено, постојећа структура услуга показује изражену зависност од институционалног смештаја, уз ограничену доступност услуга подршке у заједници, посебно у руралним подручјима. Ово указује на потребу за стратешким и дугорочним планирањем капацитета, али и за развојем алтернативних и флексибилнијих облика подршке.

У том контексту, израда студије оправданости изградње међуопштинског дома за старе представља оправдан корак у правцу обезбеђивања одрживог и доступног институционалног решења за кориснике са највишим степеном потреба, посебно имајући у виду старење становништва и ограничене локалне капацитете.

Поред тога, висок број особа са инвалидитетом и лица којима је потребан смештај указује на потребу за увођењем услуге предах смештаја, као важног механизма подршке како самим корисницима, тако и њиховим породицама, чиме се доприноси превенцији институционализације и очувању породичног окружења.

Недовољна доступност услуга у заједници, нарочито у руралним деловима општине, оправдава проширење услуге помоћи у кући и успостављање мобилних тимова за старе, као модела који омогућавају доступност подршке корисницима у њиховом природном окружењу и доприносе продужетку самосталног живота.

С друге стране, иако је уочен пад броја лица у категоријама жртава насиља и занемаривања у односу на ранији период, овај тренд показује успоравање, што указује да проблем није суштински смањен, већ захтева даље системско деловање. У том контексту, увођење услуге породичног саветника за породице у ризику представља кључну превентивну меру, усмерену на рану идентификацију ризика, јачање породичних капацитета и смањење потребе за интервенцијама вишег интензитета.

У целини посматрано, предложене активности представљају логичан и на доказима заснован одговор на уочене потребе корисника, са циљем успостављања баланса између институционалних и услуга у заједници, јачања превенције и обезбеђивања доступности подршке свим категоријама становништва. Упоредна анализа мера материјалне подршке у периоду 2024–2025. године указује на извесне промене у обухвату корисника, али и на континуитет кључних социјалних потреба становништва.

Када је реч о новчаној социјалној помоћи, у 2025. години евидентиран је већи број нових захтева (50 у односу на 31 у 2024. години), али истовремено мањи укупан број корисника на крају године (52 у односу на 50 у 2024, али уз значајно мањи број чланова домаћинства – 94 у односу на 147). Ово указује на промене у структури корисничких домаћинстава, као и на могуће ефекте примене Закона о социјалној карти, који утиче на прецизније циљање корисника. Истовремено, сезонски карактер коришћења овог права остаје изражен, што потврђује зависност од повремених и нестабилних извора прихода, посебно код радно способног становништва.

Код права на додатак за помоћ и негу другог лица, уочава се благо смањење укупног броја корисника (са 175 у 2024. на 153 у 2025. години), што такође може бити последица строжијих критеријума и ревизије права. Ипак, висок укупан број корисника указује на трајну потребу за подршком лицима са здравственим ограничењима и зависношћу од туђе неге.

Посебно значајан сегмент представљају локалне мере подршке. Број захтева за једнократне новчане помоћи остаје на високом нивоу (237 у обе године), што указује на континуирану и изражену потребу за овим видом интервенције. Намена средстава – огрев, лечење, лекови, храна и школске

потребе – недвосмислено показује да се ради о задовољавању основних егзистенцијалних потреба, што указује на структурни карактер сиромаштва.

У области подршке деци и младима, уочава се смањење обухвата појединих услуга (бесплатан оброк са 51 на 37 деце, услуга личног пратиоца са 14 на 15 деце, уз минималне осцилације), што указује на релативно ограничен и недовољно развијен обим услуга у односу на потенцијалне потребе. Сличан тренд је присутан и код услуге „Помоћ у кући“, где је број корисника остао низак (19 у 2025. у односу на 20 у 2024. години), упркос великом броју старијих лица у систему.

У целини посматрано, подаци указују да систем материјалне подршке, иако функционалан, има ограничен домет и у великој мери реагује на последице, а не на узроке социјалне искључености. Висок број захтева за једнократну помоћ, сезонске осцилације и доминација основних животних потреба указују на нестабилност прихода и недовољну економску сигурност значајног дела становништва.

Сходно томе, неопходно је даље унапређење система материјалне подршке кроз развој мера које ће бити усмерене на јачање економске стабилности и превенцију сиромаштва. То подразумева повезивање корисника новчане социјалне помоћи са програмима радне активације и запошљавања, као и развој локалних иницијатива социјалног предузетништва. Истовремено, потребно је унапредити доступност и обухват услуга у заједници, посебно услуге помоћи у кући и подршке старима у руралним подручјима.

У домену подршке деци и младима, неопходно је проширити обухват услуга које доприносе социјалној инклузији и једнаким шансама, као што су бесплатни оброци, превоз и образовна подршка. Поред тога, висок број корисника једнократних помоћи указује на потребу за увођењем системски дефинисаних, предвидљивијих облика подршке који би смањили зависност од ад хок интервенција.

У целини, даље унапређење мера материјалне подршке треба да иде у правцу балансирања између новчаних давања и услуга у заједници, са јасним фокусом на дугорочно смањење сиромаштва, јачање отпорности домаћинстава и повећање доступности подршке најугроженијим категоријама становништва.

12. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТИ

12.1. СКУПШТИНА ОПШТИНЕ АРИЉЕ

Скупштина општине Ариље је у мају 2025. године формирала Одбор за социјална питања као стално радно тело надлежно за разматрање питања из области социјалне политике и социјалне сигурности грађана. Имајући у виду да је Одбор релативно недавно успостављен, у наредном периоду потребно је обезбедити континуирану подршку његовом раду кроз јачање капацитета чланова, унапређење сарадње са релевантним институцијама и јасније позиционирање његове улоге у праћењу и усмеравању локалне политике социјалне заштите.

12.2. ОПШТИНСКО ВЕЋЕ

Општинско веће представља извршни орган општине који обезбеђује спровођење одлука Скупштине и координацију рада општинске управе. У институционалном оквиру социјалне заштите, његова улога је пре свега оперативна и финансијско-планска, са значајним утицајем на реализацију локалних политика. Чланови Општинског већа нису формално ресорно задужени за

појединачне области, укључујући социјалну заштиту, али Веће разматра извештаје из свих сектора, чиме обезбеђује хоризонталну координацију и интегрисан приступ у доношењу одлука.

12.3. ОПШТИНСКА УПРАВА

У оквиру Општинске управа формиране су следеће унутрашње организационе јединице и уже организационе јединице:

- Одељење за привреду и финансије, у оквиру кога су формиране уже организационе јединице: Одсек за буџет и финансије и Одсек за локалну пореску администрацију
- Одељење за опште, скупштинске и заједничке послове, у оквиру кога су формиране уже организационе јединице: Одсек за општу управу и друштвене делатности; Одсек за скупштинске послове; Одсек за заједничке послове
- Одељење за урбанизам, изградњу и инспекцијске послове, у оквиру кога су формиране уже организационе јединице: Одсек за урбанизам, имовинско-правне послове, пољопривреду и водопривреду; Одсек за инспекцијске послове.
- Одељење за инвестиције, јавне набавке и развојне пројекте које чине уже организационе јединице: Одсек за инвестиције и јавне набавке - Одсек за развојне пројекте

У оквиру Одсека за општу управу и друштвене делатности обављају се следећи послове у области социјалне заштите: послови из области друштвене бриге о деци, послове борачко-инвалидске заштите односно признавање права у овој области, заштиту цивилних инвалида рата, месечно новчано примање бораца, ратних војних инвалида и чланова њихових породица; регулисање статуса избеглих, прогнаних и расељених лица; вођење поступка и доношење решења у области дечијег додатка, родитељског додатка и опреме за новорођенче, вођење поступка и доношење решења о дужини коришћења права, висини накнаде и обавезама корисника права и послодавца по основу породилског одсуства, за породиље које су у радном односу код лица која самостално обављају делатност и за породиље које су као власници у области самосталне делатности истовремено и једине запослене у регистрованој радњи, вођење поступка и доношење решења у складу са Правилником о условима, поступку и начину остваривања права на одсуство са рада ради посебне неге детета; доношење аката у поступцима рада Интерресорне комисије, ⁵ покретање поступка у случају непохађања наставе у Основној школи; поступке развијања социјалних услуга у складу са Законом о социјалној заштити.

У оквиру Одељења за општу управу, скупштинске и заједничке послове, послови од значаја за остваривање права и услуга социјалне заштите обављају се кроз рад руководиоца Одељења, шефа Одсека за општу управу и друштвене делатности и укупно четири извршиоца на нивоу Одсека.

Руководилац Одељења има кључну управљачку и координациону улогу, укључујући планирање, праћење стања, припрему анализа и извештаја, као и учешће у буџетском процесу и координацији рада установа и пројеката у области друштвених делатности.

Шеф Одсека, у звању самосталног саветника, организује и непосредно руководи оперативним пословима, пружа стручну подршку запосленима и учествује у припреми нормативних и финансијских аката. На оперативном нивоу, два службеника у звању млађег саветника ангажована су на пословима радних односа и борачко-инвалидске заштите, који обухватају вођење управних поступака и доношење решења о правима из ове области, као и низ сродних послова од значаја за осетљиве групе (подршка особама са инвалидитетом, мере популационе политике, подршка националним мањинама, поступци доделе одређених материјалних права и сл.). Поред тога, ови

службеници учествују у раду интересорних тела и воде релевантне евиденције. Један службеник у звању млађег саветника обавља аналитичко-планске, управне и надзорне послове у области дечије, социјалне и здравствене заштите, укључујући праћење рада установа, квалитета и доступности услуга, иницирање мера за унапређење система, учешће у финансирању програма и праћење спровођења локалних одлука у овим областима. Истовремено, ова позиција повезује систем социјалне заштите са образовањем и здравством кроз рад интересорне комисије и планирање услуга.

Укупно посматрано, кадровски капацитети у овој области су ограничени и доминантно усмерени на управно-административне, нормативне и координационе послове, док су аналитичко-планске и развојне функције присутне, али концентрисане на ограничен број извршилаца. Оваква структура указује на потребу за даљим јачањем кадровских и организационих капацитета, посебно у домену стратешког планирања, развоја услуга и међусекторске сарадње.

12.4. ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД АРИЉЕ

Центар за социјални рад Ариље представља носиоца система социјалне заштите на локалном нивоу, који обезбеђује остваривање права и развој услуга за најосетљивије категорије становништва. Центар прати социјалне потребе грађана, предлаже и унапређује превентивне активности, пружа саветодавне, дијагностичке и терапијске услуге, као и стручну подршку породицама и појединцима у ризику. Посебан фокус усмерен је на децу без родитељског старања, децу и младе у ризику, особе са сметњама у развоју и друге осетљиве категорије становништва. У оквиру надлежности органа старатељства Центар доноси одлуке и спроводи мере заштите у складу са законом, укључујући смештај у хранитељске породице и установе социјалне заштите, уз вођење законом прописаних евиденција и активно учешће у планирању развоја социјалне заштите у локалној заједници.

На крају 2025. године Центар има укупно 8 запослених, од чега се 7 финансира из буџета Републике Србије, док се 1 стручни радник финансира из буџета Општине Ариље и ангажован је на пословима из надлежности локалне самоуправе. Оваква структура указује на ограничене локалне кадровске капацитете за развој услуга у заједници, будући да су ресурси превасходно усмерени на обављање законом поверених послова.

Центар користи радни простор површине око 90 m², опремљен неопходном канцеларијском и рачунарском опремом, као и савременим информационим системима („СОЗИС“ и „Социјална карта“), што доприноси ефикаснијем управљању подацима и квалитетнијем раду са корисницима. Располаже са два службена возила, што омогућава доступност услуга на целој територији општине, укључујући рурална подручја. Постојећи возни парк је функционалан, али с обзиром на старост возила и интензитет њихове употребе, постоји потреба за његовим постепеним обнављањем и проширењем. Међутим, радни простор није архитектонски приступачан особама са инвалидитетом и другим теже покретним лицима, што директно утиче на равноправан приступ услугама и указује на потребу за улагањем у унапређење инфраструктурних услова рада Центра.

Упркос ограниченим ресурсима, Центар послове обавља стручно, благовремено и ефикасно, уз организован рад по позиву и ван радног времена. Центар посебну пажњу посвећује континуираном стручном усавршавању свих запослених. Развијена сарадња са локалном самоуправом, полицијском управом, здравственим, образовним и правосудним институцијама, удружењима грађана, ресорним министарствима, СКГО-ом и међународним партнерима представља основу за интегрисан приступ у решавању сложених социјалних проблема.

У 2025. години Центар је имао значајну улогу у реализацији развојних пројеката који су дали конкретне и мерљиве резултате. Кроз пројекат „До бољих услуга кроз интегративни приступ у Општини Ариље“ успостављен је одржив модел проширене услуге помоћи у кући: услуга је проширена на 10 нових корисника у руралним срединама, обучено је 11 жена из осетљивих група (чиме је створен трајан кадровски ресурс), обезбеђена су неопходна помагала и припремљена је комплетна документација за лиценцирање услуга. Ови резултати представљају конкретан искорак ка доступнијим и квалитетнијим услугама у заједници. Паралелно, кроз пројекат „Породични саветник“ успостављена је иновативна услуга која је већ у првим месецима обухватила 152 корисника, кроз саветодавни, психолошки и правни рад. Уочени су позитивни ефекти у јачању породичних односа, превенцији насиља и унапређењу менталног здравља, што потврђује оправданост увођења оваквих интегрисаних услуга.

Остварени резултати јасно указују да Центар има значајан развојни потенцијал, али и да је за одрживост и даље ширење услуга неопходно институционално јачање. У том контексту, успостављање посебне организационе јединице за пружање локалних услуга представља кључни наредни корак. Овим би се омогућило јасно функционално раздвајање послова јавних овлашћења и услуга у заједници, ефикасније управљање ресурсима, стабилније финансирање и континуирано унапређење квалитета услуга. Истовремено, створили би се услови за лиценцирање Центра као пружаоца услуга, веће коришћење наменских трансфера и донаторских средстава, као и за даље ширење услуга, посебно у руралним срединама. Центар за социјални рад Ариље, и у условима ограничених ресурса, показује висок степен професионалности, иновативности и посвећености корисницима, што га позиционира као кључног носиоца даљег развоја система социјалне заштите на локалном нивоу.

12.5. ДОМ ЗДРАВЉА

Примарну здравствену заштиту на територији општине Ариље обезбеђује Дом здравља Ариље, који функционише у оквиру Здравственог центра Ужице. У установи је запослено 102 радника на неодређено време. Организација рада обухвата више служби и организационих јединица, међу којима су Служба за здравствену заштиту одраслих са Одсеком за хитну медицинску помоћ, Служба за здравствену заштиту жена, Служба за радиолошку и ултразвучну дијагностику, Служба за здравствену заштиту деце и школске деце, Служба стоматолошке здравствене заштите, Служба кућног лечења и неге, Служба за лабораторијску дијагностику, Служба поливалентне патронаже и Одсек за здравствену заштиту радника. Посебан значај за систем превенције и раног препознавања ризика код деце и младих има Служба за здравствену заштиту деце и школске деце, у оквиру које функционише Саветовалиште за децу и школску децу. Кроз овај сегмент здравственог система реализују се превентивни прегледи, саветодавни рад са родитељима и здравствено-васпитне активности, што представља важан механизам раног уочавања развојних, здравствених и социјалних ризика код деце. За подршку старим, хронично оболелим и тешко покретним лицима значајну улогу има Служба кућног лечења и неге, која пружа здравствене услуге у кућним условима. У овој служби ангажована су четири здравствена радника (медицински техничари и лекари), при чему се лекари ротирају у складу са организацијом рада. Рад се организује у две смене, укључујући и викенде. Служба покрива релативно широку и рурално разуђену територију општине, што представља значајан организациони изазов.

Ограничени кадровски капацитети и расположива логистичка средства, посебно чињеница да служба располаже само једним возилом које је у лошем техничком стању, могу утицати на доступност и благовременост пружања услуга у удаљеним сеоским подручјима. У објектима Дома здравља Ариље функционишу и специјалистичко-консултативне амбуланте Опште болнице Ужице,

и то интернистичка, психијатријска и амбуланта физикалне медицине. Међутим, тренутно нема стално ангажованих лекара специјалиста из области психијатрије и физикалне медицине, што може утицати на доступност услуга у области менталног здравља и рехабилитације становништву локалне заједнице. У контексту система социјалне заштите, Дом здравља представља важног партнера у међусекторској сарадњи са Центром за социјални рад, образовним установама и другим институцијама у локалној заједници, посебно у области раног препознавања ризика код деце, подршке породицама у кризним ситуацијама, као и у пружању здравствене подршке старим и особама са инвалидитетом.

12.6. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА АРИЉЕ

Предшколска установа „Ариље“ обавља делатност од ширег друштвеног значаја, остварујући васпитно-образовну и социјалну функцију у складу са важећим законским оквиром и стратешким документима у области образовања и јавних служби. Делатност се реализује у три објекта у седишту установе, као и у издвојеним одељењима у руралним подручјима, при основним школама.

Установа располаже капацитетом за око 550 деце, при чему се услуге у пракси реализују и до 20% изнад прописаних норматива, што указује на повећане потребе локалне заједнице и висок степен искоришћености постојећих капацитета. Васпитно-образовни рад организован је кроз програме за узраст од 1 до 2,5 године и од 2,5 до 5,5 година, као и припремни предшколски програм, и реализује се у складу са Моделом Б, који омогућава флексибилно планирање и усмереност на развој детета.

Организационо, рад се одвија у три радне јединице: у улици Милоша Глишића (централни објект са највећим бројем група), у насељу Поглед, као и у објекту у улици Браће Михајловић, док се припремни предшколски програм реализује и на терену, у више сеоских насеља (Латвица, Миросалци, Трешњевица, Бреково и друга), чиме се обезбеђује територијална доступност услуга.

Локација централног објекта је повољна, у урбаној зони са адекватним дворишним простором који премашује прописане нормативе, а континуирана улагања у простор и опрему указују на посвећеност локалне заједнице развоју услуга раног образовања. Ипак, висок степен попуњености капацитета и потреба за формирањем група у руралним срединама указују на стални притисак на систем и потребу за даљим унапређењем инфраструктурних и организационих капацитета. Предшколска установа, поред васпитно-образовне, има и изражену социјалну функцију, посебно у погледу подршке родитељима и обезбеђивања услова за рани развој деце, што је од посебног значаја за укупни друштвени и демографски развој општине.

12.7. ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Основна школа „Стеван Чоловић“ представља централну образовну установу у Ариљу и у школској 2025/2026. години похађа је 942 ученика, уз благо смањење броја ученика у односу на претходне године. Настава се реализује у 39 одељења са просечно 26 ученика по одељењу. Међу ученицима је присутан одређен број деце којој је потребна додатна образовна подршка (3 ученика по ИОП-у 2 и 6 ученика по ИОП-у 1), као и 9 ученика ромске националности. Подаци о ученицима из породица корисника новчане социјалне помоћи нису доступни школи. Школа располаже значајним кадровским и инфраструктурним капацитетима, укључујући стручну службу коју чине педагог, психолог, логопед и библиотекар, што представља важан ресурс за подршку ученицима и превенцију социјалне искључености. Истовремено, део инфраструктуре није у потпуности приступачан ученицима са инвалидитетом, а поједини објекти захтевају реконструкцију. Установа остварује сарадњу са локалном самоуправом, Центром за социјални рад, Домом здравља, полицијом, Црвеним крстом и другим актерима. Активности су првенствено усмерене на

превенцију вршњачког насиља и сарадњу са родитељима, док постоји простор за јачање програма менталног здравља, социјалне инклузије и подршке ученицима у социјалном ризику. Као кључни изазови издвајају се ограничени ресурси за подршку ученицима, пад мотивације и школског успеха, утицај неповољних породичних околности и потреба за додатним оснаживањем запослених за рад са осетљивим групама деце.

Основна школа „Ратко Јовановић“ Крушчица функционише у специфичном руралном окружењу и обухвата матичну школу у Крушчици и издвојена одељења у Високој, Радошеву и Гривској. обухвата матичну школу и издвојена одељења у Високој, Радошеву и Гривској. У школској 2025/2026. години наставу похађа око 50 ученика распоређених у 11 одељења, са просечно 4,5 ученика по одељењу, што одражава изражене демографске изазове карактеристичне за рурална подручја. У школи нема ученика који наставу похађају по индивидуалном образовном плану нити ученика ромске националности, док је присутан мањи број ученика из породица корисника социјалне помоћи. Наставни процес реализују 23 наставника, уз укупно 35 запослених. Посебан изазов представља недостатак педагога, психолога и дефектолога, док се стручна подршка ученицима и породицама ослања на једног социјалног радника. Школа располаже задовољавајућим просторним и наставним капацитетима, али инфраструктура није приступачна ученицима са инвалидитетом, а недостају школска кухиња и продужени боравак. Истовремено, активно се спроводе програми превенције вршњачког насиља, подршке менталном здрављу, социјалне инклузије и вршњачке медијације, уз развијену сарадњу са Центром за социјални рад, Домом здравља, Црвеним крстом, полицијом, библиотеком и организацијама цивилног друштва. Кључни изазови односе се на неповољан социо-економски положај породица, незапосленост, низак ниво образовања родитеља и пораст броја непотпуних породица, што утиче на образовне исходе ученика. У таквим условима школа има важну улогу не само у образовању, већ и у пружању социјалне подршке деци и породицама и јачању капацитета локалне заједнице.

Основна школа „Бреково“ функционише у изразито руралном и територијално разуђеном подручју, обухватајући матичну школу у Брекову и издвојена одељења у Добрачама, Бјелуши и Малићу. У последњим годинама уочава се благ, али континуиран раст броја ученика – са 59 на 64, што указује на умерену стабилизацију ученичке популације, али и даље на ниском нивоу карактеристичном за демографски осетљива сеоска подручја. Настава се реализује у 13 одељења, са просечно око 5 ученика по одељењу, што значајно утиче на организацију наставе и економску одрживост школе. У школи наставу по индивидуалном образовном плану похађају три ученика, док је присутан и мањи број ученика из социјално угрожених породица. Наставни процес реализују 24 наставника уз подршку стручних сарадника – психолога, логопеда и библиотекара, као и школских тимова за инклузивно образовање и заштиту од насиља, што представља важан ресурс за подршку ученицима и превенцију социјалних ризика. Школа располаже основним просторним и наставним капацитетима, укључујући учионице, кабинете, физкултурну салу и школске кухиње, али објекти нису приступачни ученицима са инвалидитетом. Реализују се програми превенције вршњачког насиља, подршке менталном здрављу, сарадње са родитељима и додатне образовне подршке, док су програми социјалне инклузије и вршњачке медијације мање развијени. Сарадња са Центром за социјални рад, Домом здравља, полицијом и организацијама цивилног друштва доприноси пружању шире подршке ученицима. Кључни изазови односе се на ограничене материјалне ресурсе, недовољну сарадњу са породицама и отежан приступ услугама услед удаљености од урбаних центара. У том контексту, препознаје се потреба за јачањем саветодавног рада са породицама, развојем додатних облика подршке ученицима и унапређењем доступности социјалних и здравствених услуга.

Основна школа „Јездимир Трипковић“ у Латвици обухвата матичну школу и издвојена одељења у Миросаљцима и Трешњевици. У школској 2025/2026. години наставу похађа око 245 ученика распоређених у 22 одељења, што указује на релативно стабилну ученичку популацију и повољнију организацију наставе у односу на мање сеоске школе. У структури ученика присутно је 13 ученика који наставу похађају по индивидуалном образовном плану, мањи број ученика ромске националности и око 10 ученика из социјално угрожених породица којима се обезбеђује подршка кроз школску кухињу. Ови подаци указују на потребу за континуираном подршком ученицима у ризику од образовне и социјалне искључености. Наставни процес реализују 42 наставника уз подршку педагога и психолога, као и школских тимова за инклузивно образовање, заштиту од насиља и кризне ситуације, што представља важан ресурс за подршку ученицима и породицама. Школа располаже солидним просторним и наставним капацитетима, али су присутни инфраструктурни недостаци, посебно у погледу приступачности за ученике са инвалидитетом и услова за реализацију наставе физичког васпитања у појединим објектима. Школа активно спроводи програме превенције вршњачког насиља, подршке менталном здрављу, социјалне инклузије и додатне образовне подршке, уз развијену сарадњу са Центром за социјални рад, Домом здравља, полицијом, Црвеним крстом и другим локалним актерима. Кључни изазови односе се на ограничене материјалне и техничке ресурсе, недовољну укљученост родитеља, потребу за јачањем међуинституционалне сарадње и развојем додатних програма подршке ученицима и породицама. У том контексту, школа има значајну улогу у јачању социјалне кохезије и подршци развоју локалне заједнице.

12.7. Средња школа

Средња школа „Свети Ахилије“ представља централну образовну установу средњег образовања у општини, са дугом традицијом која датира од 1961. године. Као једина средња школа на овој територији, има изражен регионални значај, окупљајући ученике не само из Ариља већ и из околних, претежно руралних подручја. Школа образује ученике у оквиру више подручја рада – гимназије (општи тип), електротехнике, економије, права и администрације, текстилства и кожарства, као и машинства и обраде метала. Настава се реализује у две школске зграде, у добро опремљеним учионицама и кабинетима, укључујући специјализоване радионице и информатичке кабинете, што омогућава квалитетно теоријско и практично образовање. У последње три школске године број ученика је стабилан (око 255–258), што указује на континуиран интерес за образовне профиле које школа нуди. Настава је организована у више одељења са просечно 18 ученика, што омогућава индивидуализованој приступ раду. У школи је запослено више од 50 наставника и сарадника, уз стручну психолошку подршку, а наставни кадар је у највећој мери стабилан и квалификован. Посебна вредност школе огледа се у развијеном систему подршке ученицима. Формирани су бројни тимови (за инклузивно образовање, заштиту од насиља, кризне ситуације, каријерно вођење), који активно раде на превенцији социјалних ризика, подршци менталном здрављу и подстицању позитивних облика понашања. Школа реализује програме превенције вршњачког насиља, социјалне инклузије, вршњачке медијације и сарадње са родитељима, као и додатну образовну подршку ученицима. Инклузивна пракса је развијена, о чему сведочи укључивање ученика који наставу похађају по индивидуалним образовним плановима, као и сарадња са специјализованим установама ради обезбеђивања адекватне подршке. Истовремено, школа препознаје изазове као што су недовољна породична подршка, слаба мотивација ученика и проблеми у понашању, те указује на потребу за већом информисаношћу о доступним сервисима подршке. Сарадња са локалним институцијама (Домом здравља, Центром за социјални рад, полицијом, Црвеним крстом и

организацијама цивилног друштва) додатно оснажује улогу школе као важног чиниоца у систему ране интервенције и социјалне заштите младих.

12.8. НСЗ Филијала Ужице – Организациона јединица Ариље

Организациона јединица Ариље, која функционише у оквиру Национална служба за запошљавање – Филијала Ужице, представља кључну институционалну подршку спровођењу политике запошљавања на локалном нивоу. Њена улога је вишеслојна и обухвата евидентирање незапослених лица, посредовање при запошљавању, као и реализацију мера активне политике запошљавања у сарадњи са локалном самоуправом и другим релевантним актерима. Према расположивим подацима, на подручју општине Ариље у фебруару 2024. године на евиденцији је било 871 незапослено лице, што чини око 13,3% укупне незапослености на нивоу филијале Ужице. Уочљив је тренд смањења незапослености у односу на претходне године, што указује на постепено побољшање стања на локалном тржишту рада, али и даље присутне структурне изазове. Посебно је значајно да више од половине незапослених чине жене, као и да доминирају старије старосне категорије (50+), што указује на изражену рањивост ових група. У структури незапослених доминирају лица са средњим нивоом образовања (четврти степен), као и лица са трећим степеном стручности, што указује на неусклађеност између понуде и тражње на тржишту рада. Додатни изазов представља и дуготрајна незапосленост, јер значајан број лица посао тражи дуже од једне године, што утиче на њихову запошљивост и социјалну укљученост. У том контексту, Организациона јединица Ариље има кључну улогу у реализацији мера активне политике запошљавања, које се спроводе у складу са Локалним акционим планом запошљавања. Најзначајније мере обухватају подршку samozapošljavanju, програме јавних радова (са посебним фокусом на особе са инвалидитетом) и меру стручне праксе намењену младима без радног искуства. Ове мере имају за циљ повећање запослености, унапређење компетенција незапослених и подстицање предузетништва на локалном нивоу. Поред оперативне улоге у спровођењу програма, Национална служба за запошљавање – испостава Ариље обезбеђује и стручну и саветодавну подршку, како незапосленим лицима тако и послодавцима, учествује у припреми и реализацији локалних програма запошљавања и има значајну улогу у функционисању локалног партнерства за запошљавање. Сагледано у целини, ова организациона јединица представља једног од кључних носилаца локалне политике запошљавања, са значајном улогом у ублажавању структурних проблема тржишта рада, повећању запошљивости становништва и подршци одрживом економском развоју општине Ариље.

12.9. Установа културе

Најзначајнија установа културе у општини Ариље је Народна библиотека „Добрило Ненадић“. Народна библиотека „Добрило Ненадић“ је јавна служба - установа чија је основна делатност библиотечко-информациона и која обавља делатност културе, односно послове којима се обезбеђује остваривање права грађана и задовољење њихових потреба, као и остваривање другог законом утврђеног интереса у области библиотечко – информационе делатности и културе. Као једина институција у области културе у Ариљу, Народна библиотека делује и као мини културни центар, кроз организацију делатности као што су филмске пројекције, позоришне представе, концерте, разне врсте приредби, књижевне вечери, семинаре, сајмове и остале манифестације културног садржаја. Градска зона Ариље располаже са великим бројем објеката намењених културним садржајима и манифестацијама, док је слика у руралним подручјима далеко неповољнија, тачније сасвим супротна. Више десетина сеоских домова културе је у веома лошем стању са готово никаквим културним садржајима.

12.10. Установа спорта

Спортско-туристички центар Ариље представља новоформирану установу која интегрише развој спорта и туризма као два кључна сегмента локалног развоја. Организационо је постављен кроз две функционалне јединице – Спортску халу и Туристички инфо центар, чиме се обезбеђује истовремено деловање у области унапређења спортске инфраструктуре и промоције туристичких потенцијала општине.

Општина Ариље се позиционира као препознатљива дестинација западне Србије, са израженим природним, културним и манифестационим потенцијалима. У том контексту, улога Спортско-туристичког центра је да те ресурсе систематски повезује и унапређује, доприносећи јачању локалног идентитета и атрактивности подручја за посетиоце. Посебан значај има спортски сегмент делатности. Спортска хала у Ариљу представља савремен и функционалан објект који омогућава реализацију различитих спортских активности, како у оквиру школског спорта, тако и кроз рекреативне и такмичарске садржаје. Она је доступна деци, младима и широј популацији, чиме се подстиче развој здравих стилова живота, социјализација и активан боравак у слободном времену.

У домену туризма, Туристички инфо центар има значајну улогу у информисању посетилаца, промоцији локалних вредности и подршци развоју туристичке понуде. Овај сегмент посебно добија на значају у контексту развоја манифестационог туризма и брендирања Ариља као дестинације за краћи одмор.

Спортско-туристички центар такође показује капацитет за развој инклузивних програма. Кроз прилагођавање спортских активности и укључивање деце и младих са сметњама у развоју у манифестације и свакодневне активности, доприноси се социјалној инклузији и стварању подстицајног и равноправног окружења. Сарадња са удружењима, попут удружења особа са инвалидитетом, додатно оснажује ову улогу и повезује институцију са широм заједницом. У наредном периоду, очекује се даљи развој програмских садржаја и унапређење услуга, са циљем да ова установа постане значајан носилац локалног развоја – не само у области спорта и туризма, већ и у подизању квалитета живота становништва и јачању друштвене кохезије

12.11. ЦРВЕНИ КРСТ АРИЉЕ

Црвени крст Ариље представља кључну хуманитарну организацију на локалном нивоу, која делује у оквиру јединственог система Црвеног крста Србије која свој рад заснива на принципима хуманости, солидарности и недискриминације, чиме има значајну улогу у пружању подршке најугроженијим категоријама становништва. У области социјалне заштите, Црвени крст Ариље пружа континуирану подршку за око 170 социјално угрожених породица, међу којима је око 100 деце, обезбеђујући основне животне намирнице, хигијенске пакете и другу врсту материјалне помоћи. Сарадња са Центром за социјални рад и локалном самоуправом омогућава адекватну идентификацију потреба и правичну дистрибуцију помоћи, чиме се доприноси очувању достојанства корисника и јачању социјалне сигурности у заједници. Значајан сегмент деловања организације односи се на рад са децом и младима, кроз мрежу од око 50 волонтера подмлатка и омладине, који учествују у едукативним, превентивним и хуманитарним активностима. На овај начин се развијају вредности солидарности, друштвене одговорности и активног учешћа у заједници. Црвени крст Ариље има важну улогу и у области здравствене превенције и безбедности, кроз обуке из прве помоћи, едукативне кампање и промоцију здравих стилова живота. Посебно се издваја организација редовних акција добровољног давања крви (12 годишње), током којих се прикупи значајан број јединица крви, чиме се директно доприноси функционисању здравственог

система. У контексту управљања ризицима и ванредних ситуација, организација активно учествује у реаговању током елементарних непогода, пружајући хуманитарну и логистичку подршку становништву, укључујући евакуацију и санацију последица, што је од посебног значаја имајући у виду изложеност подручја ризицима поплава.

Црвени крст Ариље функционише као важна спона између институција, донатора, волонтера и грађана, и представља један од кључних ресурса локалне заједнице у области социјалне заштите, превенције и реаговања у кризним ситуацијама. Његова улога је посебно значајна у контексту подршке деци и породицама у социјалном ризику, као и у развоју солидарности и друштвене кохезије на локалном нивоу.

12. УДРУЖЕЊА ГРАЂАНА

На територији општине Ариље делује већи број удружења која имају значајну улогу у унапређењу социјалне заштите, културног живота и положаја осетљивих друштвених група, а чији се рад подржава путем јавног конкурса за финансирање програма удружења који општина Ариље расписује на годишњем нивоу. **Међу подржаним удружењима издвајају се:** Удружење „Сибирка“, Савез цивилних инвалида рата округа Златиборског, Удружење глувих и наглувих, Удружење параплегичара Златиборског округа, Друштво за подршку особама са инвалидитетом „Импулс“, Удружење за ширење и подстицај музичке културе „Музикус“, Омладинско удружење „Инспиро“, КУД „Прво зрно сунцокрета“, Удружење „Ружица“, Удружење пензионера Ариље и Удружење пензионера „Треће доба“. Струковно удружење грађана „унапреди живот“ које пружа услугу породични саветник. Ова удружења покривају широк спектар области, од директне социјалне подршке и унапређења положаја особа са инвалидитетом и других осетљивих група, до програма усмерених на младе, ментално здравље, културу и активно старење. Ипак, чињеница да се њихов рад у највећој мери финансира кроз годишње конкурсне механизме указује на изражену пројектну зависност и ограничене могућности за дугорочно планирање и развој услуга. У том контексту, удружења представљају важан, али недовољно системски интегрисан ресурс, што указује на потребу за стабилнијим моделима финансирања, јачањем капацитета и већом институционалном подршком како би се обезбедио континуитет и квалитет услуга у заједници.

Посебан значај за обезбеђивање услуга социјалне заштите има удружење „Импулс“. Посебан значај за систем социјалне заштите у Ариљу има удружење „Импулс“, основано 2007. године, које на територији општине развија услуге подршке које допуњују институционални систем. **Удружење има 137 чланова, од којих је 35 активно укључено у његов рад.** Најзначајније активности обухватају организацију дневног центра за децу са сметњама у развоју, који користи око 10 корисника, као и пружање логопедских и дефектолошких третмана деци предшколског и школског узраста. Ове услуге доприносе развоју социјалних, комуникацијских и функционалних вештина корисника, њиховој самосталности и социјалној укључености. **Организациони капацитети су ограничени,** јер су ангажовани један дефектолог и логопед на волонтерској основи, а активности се реализују у изнајмљеном простору. Удружење остварује добру сарадњу са локалном самоуправом, ЦСР-ом, Домом здравља, образовним установама и организацијама цивилног друштва, што доприноси координисаној подршци корисницима. **Финансирање се претежно обезбеђује из буџета локалне самоуправе и пројектних средстава,** што ограничава дугорочно планирање и стабилно ангажовање стручног кадра. Као кључни изазови издвајају се недостатак сопственог простора, ограничени кадровски ресурси и недовољна информисаност јавности о потребама особа са инвалидитетом. Упркос томе, „Импулс“ има значајну улогу у локалној заједници као пружалац услуга и покретач иницијатива за развој нових облика подршке и унапређење инклузије особа са инвалидитетом.

13. ФИНАЛИЗАЦИЈА АНАЛИЗЕ

13.1. ОБЈЕКТИВНА ПРОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

УНУТРАШЊЕ СНАГЕ	УНУТРАШЊЕ СЛАБОСТИ
Општина Ариље показује спремност да локалну политику и систем социјалне заштите унапреди у складу са националним и међународним стандардима, кроз међусекторску и међуопштинску сарадњу. Општина Ариље усвојила је кровну Одлуку о социјалној заштити, којом је успостављен формални правни основ за уређење локалних права, мера материјалне подршке и услуга социјалне заштите из надлежности локалне самоуправе (помоћ у кући за старе, личног пратиоца детета са сметњама у развоју и инвалидитетом и породичног саветника); Центар за социјални рад располаже кадровским капацитетима у складу са прописаним нормативима МИНРЗБСП. У току је успостављање организационе јединице ЦСР за локална права и услуге, што је важан искорак ка јаснијем раздвајању поверених и изворних послова у области социјалне заштите, као и ка професионализацији послова планирања, спровођења и праћења локалних услуга социјалне заштите. Локална самоуправа је определила средства за обезбеђивање услуге помоћи у кући за старе, која се тренутно обезбеђује путем јавне набавке за до 20 корисника у урбаном и руралном подручју. Постојећи обухват корисника/ца услуге усклађен је са постојећим финансијским могућностима ЛС. Капацитети ЦСР су успостављени за пружање услуге помоћи у кући у претходном периоду, а додатно ојачани током реализације пројекта подржаног од стране ГИЗа. Општина Ариље је формирала Интерресорну комисију као ресурс за међусекторску процену	Непостојање савета за социјалну заштиту на нивоу извршне власти отежава стратешки дијалог, партиципативно планирање и систематско укључивање релевантних локалних актера. Иако постоји кровна одлука, нису усвојени посебни акти од значаја за њену примену, укључујући одлуке о обезбеђивању и пружању услуга у заједници, методологији формирања цене услуга, ценама услуга и партиципацији корисника у цени услуге. Систем управљања локалном социјалном заштитом у великој мери је ослоњен на Центар за социјални рад. Иако Центар има важну улогу, локална самоуправа нема довољно развијене сопствене капацитете, због чега се део послова из локалне надлежности фактички прелива на установу која је већ оптерећена редовним стручним пословима. Само један запослени финансира се из буџета локалне самоуправе за послове мера материјалне подршке из њене надлежности. У оквиру општинске управе нису успостављени организациони капацитети и компетенције за вођење локалне политике социјалне заштите. Не постоји јасно дефинисана организациона структура нити функционална одговорност за креирање, обезбеђивање, праћење и вредновање локалних мера и услуга социјалне заштите. Обухват услуге помоћи у кући не одговара реалним потребама старијих лица у заједници. Иако постојећи број корисника одговара финансијским могућностима ЛС и капацитетима пружаоца услуге, он није у складу са реалним потребама старијих лица,

потреба за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику. Општина Ариље је обезбедила услугу личног пратиоца за 15-торо деце у 2025.години коју годинама у назад набавља од кредибилног лиценцираног пружаоца услуге, Друштва за церебралну и дечију парализу Ивањица. Предшколска установа препознаје потребу и делимично располаже компетентним ресурсима за успостављање међусекторске услуге којом би се допринело раном развоју. Ово је важна снага јер показује да у локалној заједници постоји свест о значају раних интервенција и спремност релевантних актера да учествују у развоју нових облика подршке деци и породицама. Развијена мрежа матичних школа и издвојених одељења обезбеђује добру територијалну доступност основног образовања у урбаним и руралним подручјима, док стручне службе школа (педагози, психолози), искуство у примени индивидуалних образовних планова и континуирана сарадња са породицама представљају важан ресурс за рано препознавање развојних, образовних и социјалних ризика и правовремено укључивање система подршке.. Средња школа „Свети Ахилије“, као једина средња школа у општини, представља важан ресурс за образовање младих и превенцију социјалних ризика, уз успостављене тимове за инклузивно образовање, превенцију насиља и сарадњу са локалном заједницом. Постојећи организациони оквири за специјалистичко-консултативне услуге у Дому здравља представљају потенцијал за јачање здравствене подршке у заједници и развој интегрисаних социјално-здравствених услуга. Служба кућног лечења и неге Дома здравља обезбеђује теренску здравствену подршку становништву у урбаним и руралним подручјима, што представља важан ресурс за подршку старим лицима и ОСИ у заједници. Филијала НСЗ Ужице, ПЈ Ариље у сарадњи са локалном самоуправом планира и реализује	нарочито у руралним подручјима где је број самачких старачких домаћинстава значајан. Недовољно развијени облици социјалне и здравствене подршке старијим лицима. Потребе старијих лица и ОСИ у великој мери се тренутно задовољавају кроз облике материјалне помоћи које обезбеђују ЦСР и Црвени крст. Иако су ове мере значајне, оне нису довољне да одговоре на потребе за континуираном социјалном, психосоцијалном и здравственом подршком. Географска распрострањеност насеља и велики број старијих особа које живе у удаљеним селима представљају додатни изазов за организовање и доступност услуга подршке у заједници. Растућа потражња за услугом личног пратиоца ствара значајан буџетски притисак што може ограничити могућности локалне самоуправе да паралелно развија друге услуге социјалне заштите у заједници, као што су саветодавне услуге, програми раног развоја, психосоцијална подршка и услуге подршке породици. Ограничени кадровски и технички капацитети службе кућног лечења и неге Дома здравља (мали број запослених, велико територијално подручје и недовољна опремљеност за теренски рад) отежавају доступност здравствене подршке у руралним подручјима и ограничавају могућност ширег укључивања здравственог сектора у развој међусекторских услуга подршке у заједници. Цивилни сектор није развијен у мери потребној за снажније партнерство у социјалној заштити. У локалној заједници постоји ограничен број организација са капацитетима за пружање, углавном, нестандартизованих услуга, што умањује могућност развоја плуралитета пружалаца и флексибилнијег одговора на потребе корисника. Нерешена имовинско-правна и инфраструктурна питања блокирају развој услуга у заједници. Простор је један од кључних предуслова за лиценцирање и одрживо пружање услуга, па нерешени статус објеката може дугорочно успоравати развој локалних сервиса.
--	--

мере дефинисане ЛАП-ом за запошљавање, којима се Црвени крст Ариље представља важан партнера у обезбеђивању материјалне подршке и подршке у заједници. Развијена волонтерска мрежа и искуство у пружању помоћи социјално угроженим грађанима, посебно старима, како у урбаном и руралном подручју представљају значајан локални ресурс који допуњује институционалне капацитете социјалне заштите У локалној заједници постоји искуство цивилног сектора у пружању подршке рањивим групама. Иако недовољно развијен, цивилни сектор ипак поседује одређене практичне ресурсе, што потврђује дугогодишњи рад удружења „Импулс“ на пружању нестандардизоване услуге дневног центра за децу, младе и одрасле са инвалидитетом. Удружење пензионера представља важан ресурс у заједници. Са око 1.500 чланова, којима обезбеђује различите врсте материјалне подршке, ово удружење има потенцијал, односно ресурсе, да постане значајан партнер у развоју других услуга и мера подршке старима, посебно кроз успостављања клуба старе и различитих облика социјалне укључености старих у урбаним и руралним подручјима, а у складу са приоритетима Национална стратегије о активном и здравом старењу. Установа културе Народна библиотека „Добрило Ненадић“ и Спортско туристички центар Ариље располажу капацитетима и програмима који би могли бити стављени у функцију социјалне инклузије осетљивих група У општини Ариље постоји развијена локална привреда, посебно у сектору пољопривреде, прераде воћа и малих и средњих предузећа, што представља потенцијалан ресурс за развој друштвено одговорних активности и партнерстава у области социјалне заштите. Потенцијал локалне привреде за укључивање у програме социјалне одговорности и подршке рањивим групама представља неискоришћен локални ресурс који може допринети ширењу обима социјалних услуга и мера подршке у заједници.	Удружење „Импулс“ због неиспуњених структуралних стандарда годинама уназад није у могућности да се лиценцира за пружање услуге дневног боравка за децу и младе са сметњама у развоју и инвалидитетом. Удружење пензионера, иако значајан ресурс, суочава се са нерешеним имовинско-правним питањима простора који користи. То ограничава могућност адаптације простора и његовог стављања у функцију развоја нових облика подршке старијим грађанима. Црвени крст се суочава са недостатком магацинског простора. Ово директно утиче на ефикасност обезбеђивања материјалне помоћи и смањује домет постојећих хуманитарних и солидарних активности. У заједници је изражен недостатак стручног кадра за рад са децом и породицама. Недостатак логопеда, психолога и дефектолога значајно ограничава могућност развоја услуга ране подршке, саветодавних услуга и специјализоване подршке деци са сметњама у развоју и њиховим породицама. Мање развијени цивилни сектор смањује отпорност локалног система социјалне заштите. У окружењима са малим бројем организација које могу да преузму улогу пружалаца услуга или партнера, терет развоја система остаје готово у потпуности на јавном сектору. Сарадња локалне самоуправе и локалне привреде у области социјалне заштите није системски развијена. Потенцијал локалне привреде за подршку социјалним програмима није довољно искоришћен. Не постоје формализовани модели сарадње, подстицаји или партнерски програми који би омогућили укључивање привредних субјеката у развој услуга у заједници или унапређење социјалне укључености рањивих група Међусекторска сарадња није институционализована. Иако сарадња између актера постоји у пракси, она се претежно одвија ад хоц, без сталних тела, формализованих процедура, јасне поделе одговорности и механизма заједничког планирања и праћења.
---	---

	Недостатак систематичних података о потребама становништва за услугама социјалне заштите отежава дугорочно планирање и развој услуга у заједници. Локална самоуправа не располаже интегрисаним системом података који би омогућио редовно праћење потреба рањивих група и ефикасније усмеравање ресурса. Приступачност јавних објеката за особе са инвалидитетом и особе смањене покретљивости није у довољној мери обезбеђена, што ограничава равноправан приступ јавним услугама и учешће ових лица у друштвеном животу. Недостатак јавног превоза и недовољан број адекватних возила Дома здравља и ЦСР отежавају приступ постојећим услугама корисницима из руралних подручја општине.
ПРИЛИКЕ ИЗ ОКРУЖЕЊА	ПРЕТЊЕ ИЗ ОКРУЖЕЊА
Националне политике деинституционализације и развоја услуга у заједници отварају простор за ширење локалних сервиса. Овај оквир иде у прилог мањим општинама које желе да развију доступније и одрживије облике подршке у природном окружењу корисника. Закон о социјалној заштити даје јасан основ локалној самоуправи да планира, финансира и развија услуге према потребама становништва. То омогућава Ариљу да постепено заокружи свој локални систем, уз нормативно и буџетско јачање услуга у заједници. Доступност подршке међународних партнера и донаторских програма представља шансу за развој локалних капацитета. Програми GIZ-а, ЕУ, UNICEF-а, UNDP-а и других партнера могу бити важан извор финансијске и стручне подршке за развој услуга, обуке запослених и унапређење међусекторске сарадње. Стручна подршка републичких институција може помоћи Ариљу да стандардизује и унапреди локални систем социјалне заштите. Републички завод за социјалну заштиту, SKGO и Национална академија за јавну управу могу допринети јачању нормативних, организационих и стручних капацитета локалне самоуправе и установа.	Глобална политичка и безбедносна нестабилност може утицати на економске токове, јавне финансије и приоритете јавних политика, што може посредно ограничити расположиве ресурсе за развој социјалних услуга на локалном нивоу. Демографско старење и распрострањеност руралног подручја могу повећавати притисак на локални систем социјалне заштите. Раст потреба старијих лица, посебно оних која живе сама или у удаљеним селима, може превазићи постојеће организационе и финансијске капацитете општине. Миграција младог и стручног становништва ка већим градовима може додатно смањити доступност стручних кадрова неопходних за развој услуга социјалне заштите и других јавних сервиса у локалној заједници. Раст трошкова живота и економска неизвесност могу повећати ризик од сиромаштва и социјалне искључености становништва, што може довести до већег притиска на локални систем социјалне заштите. Ослањање на пројектно финансирање може угрозити континуитет услуга. Уколико се развој услуга буде заснивао претежно на спољним изворима финансирања, постоји

Међуопштинска сарадња може помоћи малим општинама да обезбеде услуге које саме тешко могу развити. За Ариље је нарочито значајно разматрање заједничких модела стручне подршке, саветодавних услуга или специјализованих сервиса са суседним јединицама локалне самоуправе. Развој концепта друштвено одговорног пословања на националном нивоу може подстаћи укључивање локалних привредних субјеката у активности подршке заједници, што би могло допринети развоју партнерских програма у области социјалне заштите и социјалне инклузије. Дигитализација евиденција и развој локалног система података могу унапредити планирање и праћење услуга. Успостављање локалних база података и праћење кључних индикатора омогућили би заснивање политике социјалне заштите на доказима, а не само на појединачним проценама.	ризик од прекида подршке након завршетка пројеката Смањење или нестабилност наменских трансфера у систему социјалне заштите може ограничити финансијске могућности локалне самоуправе за одржавање и развој услуга у заједници.
--	---

SWOT анализа показује да општина Ариље располаже значајним институционалним, кадровским и партнерским ресурсима који представљају добру основу за даљи развој локалног система социјалне заштите. Посебно се издваја постојање нормативног оквира, развијена мрежа установа и присутна међусекторска сарадња у пракси, као и потенцијал за укључивање цивилног сектора и локалне привреде.

Истовремено, кључна ограничења односе се на недовољно развијене управљачке и организационе капацитете локалне самоуправе, непотпуно нормативно уређење, ограничен обухват услуга у заједници и недовољну институционализацију сарадње између релевантних актера. Ови фактори утичу на ефикасност, доступност и одрживост постојећих услуга. Идентификоване прилике, пре свега у виду националних политика, доступних донаторских програма и могућности међуопштинске сарадње, пружају реалан оквир за унапређење система, али њихово коришћење захтева јасно стратешко усмерење и јачање локалних капацитета. С друге стране, демографски трендови, економска неизвесност и ограничени јавни ресурси представљају озбиљне ризике који могу додатно оптеретити систем. Даљи развој система социјалне заштите у Ариљу треба да буде усмерен ка јачању улоге локалне самоуправе у управљању системом, унапређењу нормативног и организационог оквира, ширењу и диверзификацији услуга у заједници, као и ка системском развоју партнерстава и механизма међусекторске сарадње.

13.2. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ПРОГРАМА

ОПШТИ ЦИЉ: Општина Ариље је 2030. године заједница у којој је успостављен ефикасан и одржив систем социјалне заштите, заснован на препознатим потребама, развијеним институционалним капацитетима, јасно регулисаном нормативном оквиру и доступним, квалитетним и разноврсним услугама, са развијеним механизмима за превенцију социјалних ризика, који су приступани и доступни свим грађанима, посебно лицима и групама у социјалном ризику и ризику од социјалне искључености.

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1: УНАПРЕЂЕН ЛОКАЛНИ ИНСТИТУЦИОНАЛНИ, ОРГАНИЗАЦИОНИ И НОРМАТИВНИ ОКВИР ЗА ПЛАНИРАЊЕ, КООРДИНАЦИЈУ, СПРОВОЂЕЊЕ И ФИНАНСИРАЊЕ ПРАВА И УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ОПШТИНИ АРИЉЕ

Мере	Активности
1.1. Унапређење организационих и управљачких капацитета и компетенција у оквиру локалне самоуправе за област социјалне заштите.	1.1.1. Успостављање Савета за социјалну заштиту/социјалну инклузију као саветодавно-стручног тела Општинског већа. 1.1.2. Ангажовање запосленог у ОУ на пословима координације и праћење реализације права и услуга у области социјалне заштите (ново запошљавање или измена описа послова и задатака запосленог у ОУ). 1.1.3. Унапређење праћења ефеката препоручених мера ИРКа на унапређење квалитета корисника и њихових породица; 1.1.4. Реализација програма обука од значаја за унапређење компетенција запослених у ОУ у области социјалне заштите у надлежности локалне самоуправе 1.1.5. Успостављање и редовно ажурирање локалне базе података о корисницима права и услуга социјалне заштите у надлежности локалне самоуправе, у складу са прописима о заштити података о личности.
Образложење	
Мера је усмерена на јачање институционалних, организационих и кадровских капацитета локалне самоуправе као предуслова за ефикасно управљање системом социјалне заштите на локалном нивоу. Посебан значај у реализацији мере има успостављање Савета за социјалну заштиту/социјалну инклузију као саветодавно-стручног тела Општинског већа, које ће допринети унапређењу планирања, координације, праћења и вредновања политика и мера у области социјалне заштите. Истовремено, мера обухвата јачање кадровских капацитета Општинске управе кроз јасно дефинисање надлежности, стручно усавршавање запослених и унапређење механизма за праћење ефеката спроведених мера и препорука. Успостављањем и редовним ажурирањем локалне базе података о корисницима права и услуга социјалне заштите обезбедиће се квалитетнија аналитичка основа за доношење одлука и планирање развоја система социјалне заштите. Реализацијом ове мере унапредиће се капацитети локалне самоуправе за благовремено препознавање потреба грађана, ефикасније коришћење расположивих ресурса и развој доступних, квалитетних и одрживих права и услуга социјалне заштите.	
1.2. Унапређење организационих капацитета ЦСР Ариље за остваривање права и пружање услуга	1.2.1. Формирање Службе за локална права и услуге у оквиру ЦСР Ариље; 1.2.2. Јачање кадровских капацитета Службе за локална права и услуге ангажовањем радника за координацију, праћење и унапређење услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС

социјалне заштите у надлежности ЛС	
Образложење	
Мера је усмерена на јачање капацитета Центра за социјални рад Ариље за обављање послова који се односе на локална права и услуге социјалне заштите. Формирањем посебне Службе за локална права и услуге и ангажовањем радника стварају се предуслови да се послови планирања, координације, праћења и развоја услуга обављају континуирано и на професионалан начин. Посебан значај мере огледа се у стварању локалних капацитета за организовање и пружање услуга социјалне заштите, чиме се смањује зависност од спољних пружалаца услуга и стварају услови за рационалније коришћење расположивих финансијских средстава. Реализацијом ове мере унапређује се организациони оквир система социјалне заштите у општини Ариље, што непосредно доприноси остваривању Посебног циља 1, а дугорочно обезбеђује одрживији, доступнији и економичнији систем подршке грађанима у складу са Општим циљем Програма.	
1.3. Унапређење локалног нормативног оквира у области социјалне заштите.	A.1.3.1. Израда и усвајање Одлуке о социјалној заштити општине Ариље. A.1.3.2. Израда и усвајање Одлуке о усклађивању Центра за социјални рад Ариље. A.1.3.3. Израда и усвајање новог Статута Центра за социјални рад Ариље. A.1.3.4. Израда и усвајање Правилника о организацији и систематизацији послова Центра за социјални рад Ариље. A.1.3.5. Израда и усвајање одлуке о обезбеђивању и пружању услуге помоћи у кући за старија и одрасла лица. A.1.3.6. Израда и усвајање одлуке о обезбеђивању и пружању услуге личног пратиоца детета. A.1.3.7. Израда и усвајање одлуке о обезбеђивању и пружању услуге породичног саветника. A.1.3.8. Израда и усвајање одлуке о методологији формирања цене услуга социјалне заштите и одлуке о ценама услуга. A.1.3.9. Израда и усвајање одлуке о учешћу корисника у цени услуга социјалне заштите. A.1.3.10. Измена и допуна одлуке о формирању Интерресорне комисије и правилника о њеном раду, у складу са резултатима анализе.
Образложење	
Мера је усмерена на унапређење локалног нормативног оквира као једног од кључних предуслова за законито, ефикасно и одрживо функционисање система социјалне заштите у општини Ариље. Реализацијом планираних активности обезбедиће се усклађивање локалних аката са важећим законодавним оквиром, јасније дефинисање надлежности и одговорности актера у систему социјалне заштите, као и стварање нормативних предуслова за развој и пружање услуга у заједници. Посебан значај мере огледа се у нормативном уређењу рада Центра за социјални рад Ариље, успостављању правног основа за пружање нових услуга социјалне заштите, дефинисању модела финансирања и учешћа корисника у цени услуга, као и унапређењу рада Интерресорне комисије. На овај начин стварају се услови за ефикасније управљање системом, одговорније коришћење јавних ресурса и већу доступност услуга корисницима. Реализацијом мере јачају се нормативне основе за функционисање система социјалне заштите и обезбеђују услови за развој одрживог, доступног и квалитетног система подршке грађанима, чиме се непосредно доприноси остваривању Посебног циља 1.	
1.4.	A.1.4.1. Проширење постојећег Споразума о међусекторској сарадњи укључивањем здравствених установа, привредних субјеката, организација

Успостављање и развој одрживих механизма међусекторске сарадње	цивилног друштва и других релевантних актера у систем подршке корисницима социјалне заштите. A.1.4.2. Израда студије изводљивости за унапређење пружања услуге помоћи и неге у кући за старија и одрасла лица са инвалидитетом. A.1.4.3. Закључивање протокола о сарадњи у пружању услуге помоћи и неге у кући за старија и одрасла лица са инвалидитетом на основу налаза и препорука студије изводљивости. A.1.4.4. Израда студије изводљивости за успостављање услуге мобилног тима за подршку старијим лицима у руралним подручјима. A.1.4.5. Закључивање протокола о сарадњи у пружању услуге мобилног тима за подршку старијим лицима у руралним подручјима.
Образложење	
Мера је усмерена на јачање међусекторске сарадње као једног од кључних предуслова за ефикасно обезбеђивање права и услуга социјалне заштите и развој интегрисаних модела подршке корисницима у локалној заједници. Полазећи од чињенице да су потребе корисника често сложене и да захтевају координисано деловање више институција и организација, мера предвиђа унапређење постојећих механизма сарадње и успостављање нових модела партнерског деловања у области социјалне заштите. Посебан значај мере огледа се у развоју интегрисаних услуга које повезују ресурсе система социјалне заштите, здравствене заштите и других релевантних актера у заједници. Израдом студија изводљивости обезбедиће се стручна основа за процену потреба, организационих модела, неопходних ресурса и економске оправданости развоја нових облика подршке, док ће закључивање протокола о сарадњи омогућити јасно дефинисање улога, надлежности и механизма координације између партнера. Реализацијом мере унапређује се повезаност институција, ефикасније користе расположиви ресурси и стварају услови за развој доступнијих, одрживијих и кориснику прилагођених услуга социјалне заштите. На тај начин мера непосредно доприноси остваривању Посебног циља 1 кроз јачање организационог оквира и механизма координације у систему социјалне заштите.	
1.5. Успостављање функционалног и циљно усмереног модела финансирања програма удружења грађана у области социјалне заштите, у складу са приоритетима Програма унапређења социјалне заштите	A.1.5.1. Анализа ефеката финансираних програма удружења грађана ради унапређења њиховог доприноса социјалној заштити и јачању капацитета. A.1.5.2. Израда и усвајање унапређеног модела јавног конкурса за финансирање програма удружења грађана и конкурсне документације. A.1.5.3. Подршка јачању капацитета удружења грађана за развој и пружање услуга социјалне заштите кроз програме обуке.
Образложење	
Мера је усмерена на успостављање транспарентног, развојно оријентисаног и резултатима усмереног система финансирања програма удружења грађана у области социјалне заштите. Полазећи од чињенице да организације цивилног друштва представљају важан ресурс за развој иновативних и корисницима прилагођених услуга у заједници, мера предвиђа унапређење модела јавног финансирања, јасније дефинисање приоритета, увођење система праћења и вредновања постигнутих резултата, као и јачање капацитета удружења за развој и пружање услуга социјалне заштите. Реализацијом ове мере обезбеђује се да расположива буџетска средства буду усмерена на програме који највише доприносе задовољавању потреба грађана и остваривању приоритета локалне заједнице, уз већу ефикасност, одговорност и одрживост финансираних активности. На тај начин мера непосредно доприноси остваривању Посебног циља 1 кроз унапређење механизма планирања, финансирања и праћења	

система социјалне заштите, док истовремено подстиче развој разноврснијих и доступнијих услуга у заједници, у складу са Општим циљем Програма.	
1.6. Обезбеђивање предуслова за успостављање међуопштинске сарадње у обезбеђивању услуга социјалне заштите	A.1.6.1. Иницирање међуопштинске сарадње кроз мапирање потенцијалних партнерских јединица локалне самоуправе у циљу обезбеђивања услуга социјалне заштите. A.1.6.2. Израда студије оправданости успостављања међуопштинских услуга социјалне заштите и припрема нацрта модела међуопштинске сарадње за одабрану услугу. A.1.6.3. Покретање поступка закључивања споразума о међуопштинској сарадњи у обезбеђивању услуга социјалне заштите за приоритетну услугу/услуге.
Образложење	
Мера је усмерена на стварање предуслова за успостављање међуопштинске сарадње у области социјалне заштите ради обезбеђивања услуга које појединачна локална самоуправа, услед ограниченог броја корисника, недостатка стручних кадрова или високих трошкова организације, не може самостално да обезбеди на одржив и економски оправдан начин. Посебан фокус мере је на идентификовању потенцијалних партнерских локалних самоуправа и испитивању могућности за заједничко обезбеђивање услуга од значаја за кориснике са сложеним потребама. Кроз мапирање потенцијалних партнера, израду студије оправданости и припрему модела међуопштинске сарадње створиће се стручна и организациона основа за доношење одлука о заједничком обезбеђивању и финансирању приоритетних услуга социјалне заштите. Реализацијом мере стварају се услови за рационалније коришћење расположивих ресурса, унапређење доступности специјализованих услуга и развој одрживих облика сарадње између локалних самоуправа. Мера непосредно доприноси остваривању Посебног циља 1 кроз јачање организационих и финансијских механизма за планирање и обезбеђивање услуга социјалне заштите, док дугорочно ствара услове за развој доступнијег, квалитетнијег и одрживијег система подршке грађанима општине Ариље.	
1.7. Укључивање локалне привреде у развој услуга социјалне заштите у заједници	A.1.7.1. Промоција концепта друштвено одговорног пословања у заједници у циљу сензибилизације локалних привредника за укључивање у активности локалне политике социјалне заштите. A.1.7.2. Укључивање представника привреде у рад Савета за социјалну заштиту и инклузију осетљивих група.
Образложење	
Мера је усмерена на јачање улоге локалне привреде у развоју система социјалне заштите и социјалне инклузије кроз подстицање друштвено одговорног пословања и активније учешће привредних субјеката у процесима планирања и развоја локалних политика. Полазећи од чињенице да локална привреда представља важан ресурс за развој заједнице, мера предвиђа активности усмерене на јачање свести о значају социјалне одговорности и укључивање представника привреде у механизме међусекторске сарадње. Реализацијом мере стварају се услови за успостављање трајнијег дијалога између локалне самоуправе, система социјалне заштите и привредног сектора, као и за веће учешће привредних субјеката у иницијативама које доприносе унапређењу положаја осетљивих група становништва. Мера непосредно доприноси остваривању Посебног циља 1 кроз јачање партнерских механизма у локалној заједници и развој шире друштвене подршке за реализацију политика социјалне заштите.	
ПОСЕБАН ЦИЉ 2. УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА И ДОСТУПНОСТИ ПОСТОЈЕЋИХ И УСПОСТАВЉАЊЕ НОВИХ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	
Мере	Активности

2.1. Унапређење квалитета и доступности постојећих и успостављање нових услуга за стара лица	A.2.1.1. Одржање постојећег и повећање обухвата корисника услуге помоћи у кући за старија лица, у складу са идентификованим потребама, са посебним фокусом на самачка и старачка домаћинства у урбаном и субурбаном подручју општине. A.2.1.2. Израда модела организације и пружања услуге мобилног тима за подршку старијим лицима у руралним подручјима, заснованог на налазима студије изводљивости. A.2.1.3. Успостављање и пилотирање услуге мобилног тима за подршку старијим лицима у руралним подручјима. A.2.1.4. Подршка програмима социјалне инклузије у складу са приоритетима националних политика активног и здравог старења. A.2.1.5. Промоција и подршка успостављању услуге породичног смештаја за одрасла и старија лица.
Образложење	
<i>Мера је усмерена на унапређење квалитета, доступности и разноврсности услуга подршке старијим лицима, са посебним фокусом на очување њихове самосталности, дужи останак у природном окружењу и спречавање социјалне изолације. Полазећи од демографских кретања, процеса старења становништва и специфичних изазова са којима се суочавају старији грађани, нарочито у руралним подручјима, мера предвиђа истовремено унапређење постојећих услуга и развој нових облика подршке у заједници. Посебан значај мере огледа се у ширењу обухвата услуге помоћи у кући, развоју иновативних модела подршке за старије особе у удаљеним и слабо доступним подручјима, подстицању активног и здравог старења и стварању предуслова за развој породичног смештаја као алтернативног облика подршке. На овај начин обезбеђује се континуитет подршке различитим категоријама старијих лица у складу са њиховим потребама и степеном функционалне зависности. Реализацијом мере повећава се доступност услуга социјалне заштите, јача социјална укљученост старијих лица и унапређује способност локалне заједнице да одговори на изазове старења становништва. Мера непосредно доприноси остваривању Посебног циља 2 кроз развој доступнијих, квалитетнијих и одрживијих услуга социјалне заштите за старије грађане општине Ариље.</i>	
2.2. Унапређење квалитета и доступности постојећих и успостављања нових услуга за децу са сметњама у развоју и њихове породице	A.2.2.1. Спровођење анализе потреба деце са сметњама у развоју за услугама социјалне заштите и процена постојећег обухвата и квалитета пружања услуга. A.2.2.2. Моделирање и пилотирање иновативне услуге додатне образовне подршке за децу са сметњама у развоју. A.2.2.3. Успостављање иновативне услуге додатне образовне подршке за децу са сметњама у развоју. A.2.2.4. Пилотирање и развој програма саветодавно-едукативне и социо-терапијске подршке породицама деце и младих са развојним потешкоћама кроз међусекторску сарадњу. A.2.2.5. Евалуација резултата пилот програма саветодавно-едукативне и социо-терапијске подршке и израда предлога за његову институционализацију кроз нормативни и финансијски оквир локалне самоуправе, укључујући моделовање Саветовалишта за рани развој као интегрисане међусекторске услуге.
Образложење	
<i>Мера је усмерена на унапређење квалитета живота деце са сметњама у развоју и њихових породица кроз развој доступних, континуираних и потребама корисника прилагођених услуга подршке у локалној заједници. Полазећи од значаја ране интервенције, инклузивног образовања, међусекторске сарадње и оснаживања породице као кључног ресурса подршке детету, мера предвиђа развој нових услуга и модела подршке заснованих на процењеним</i>	

потребама корисника. Посебан значај мере огледа се у развоју иновативне услуге додатне образовне подршке која доприноси већој укључености деце са сметњама у развоју у образовни процес и живот заједнице, као и у успостављању програма саветодавно-едукативне и социо-терапијске подршке породицама које се суочавају са изазовима подизања и бриге о деци са развојним потешкоћама. Кроз пилотирање, праћење резултата и евалуацију створиће се основа за институционализацију успешних модела подршке и њихово укључивање у локални систем социјалне заштите. Реализацијом мере повећава се доступност услуга за децу са сметњама у развоју и њихове породице, јачају се капацитети породица за пружање подршке детету, унапређује међусекторска сарадња и стварају услови за развој интегрисаних услуга ране подршке у локалној заједници. Мера непосредно доприноси остваривању Посебног циља 2 кроз развој квалитетнијих, доступнијих и одрживијих услуга социјалне заштите за децу са сметњама у развоју и њихове породице.

2.3. Успостављање и развој услуга подршке породицама у социјалном ризику	A.2.3.1. Унапређење доступности, квалитета и обухвата корисника услуге породичног саветника, укључујући промоцију услуге и развој теренског рада са породицама у ризику.
--	---

Образложење

Мера је усмерена на јачање подршке породицама које се суочавају са различитим социјалним, васпитним, партнерским, економским и другим изазовима који могу угрозити стабилност породичних односа, безбедност деце и добробит чланова породице. Полазећи од значаја ране интервенције и превенције продубљивања породичних проблема, мера предвиђа унапређење и ширење услуге породичног саветника као једне од кључних услуга подршке породицама у ризику. У оквиру мере биће спроведене активности промоције услуге у локалној заједници ради повећања информисаности грађана и упућујућих институција о могућностима коришћења подршке. Посебна пажња биће посвећена развоју теренског рада и пружању саветодавне подршке у породичном окружењу корисника, када је то у најбољем интересу породице и када околности захтевају непосредан рад у заједници. На тај начин омогућиће се већа доступност услуге породицама које због социјалних, здравствених, материјалних или других разлога тешко приступају институционалним облицима подршке. Реализацијом мере повећаће се обухват корисника, унапредити доступност и квалитет услуге породичног саветника, ојачати родитељске компетенције и породични ресурси, као и превентивна улога система социјалне заштите. Мера непосредно доприноси остваривању Посебног циља 2 кроз развој доступнијих, квалитетнијих и корисницима прилагођених услуга подршке породицама у социјалном ризику.

2.4. Развој иновативних услуга и програма подршке за осетљиве групе	2.4.1. Подршка развоју пилот иницијатива социјалног предузетништва усмерених на економско оснаживање радно способних корисника социјалне заштите са фокусом на жене у социјалним ризицима. 2.4.2. Развој и пилотирање иновативних програма подршке младима у ризику од социјалне искључености
---	---

Образложење

Мера је усмерена на развој иновативних услуга и програма подршке намењених осетљивим групама становништва чије потребе нису у потпуности обухваћене постојећим системом социјалне заштите. Полазећи од потребе јачања социјалне укључености, економске самосталности и активног учешћа корисника у животу заједнице, мера предвиђа развој и пилотирање нових модела подршке усмерених на економско оснаживање и превенцију социјалне искључености. Посебан значај мере огледа се у подршци развоју иницијатива социјалног предузетништва које могу допринети запошљавању и економском оснаживању радно способних корисника социјалне заштите, са посебним фокусом на жене у социјалном ризику. Истовремено, мера предвиђа развој иновативних програма подршке младима у ризику од социјалне искључености кроз активности усмерене на јачање личних и социјалних компетенција, активно укључивање у живот заједнице и оснаживање за самосталан живот. Реализацијом мере стварају се услови за тестирање нових приступа и модела подршке који могу допунити постојећи систем социјалне заштите и послужити као основ за развој одрживих локалних услуга у будућности.

ПОСЕБНИ ЦИЉ 3. УНАПРЕЂЕНА ДОСТУПНОСТ И ПРИСТУПАЧНОСТ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ КРОЗ ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ РАВНОМЕРНЕ ТЕРИТОРИЈАЛНЕ ПОКРИВЕНОСТИ И СИСТЕМСКО УКЛАЊАЊЕ ФИЗИЧКИХ, ИНФОРМАЦИОНИХ БАРИЈЕРА

Мера	Активност
3.1. Обезбеђивање имовинско-правних и инфраструктурних услова за развој услуга социјалне заштите и програма подршке осетљивим групама	A.3.1.1. Израда Плана развоја социјалне инфраструктуре. A.3.1.2. Инфраструктурна улагања у развој услуга социјалне заштите у складу са Планом развоја социјалне инфраструктуре. A.3.1.3. Обезбеђивање административних, организационих и имовинско-правних предуслова за успостављање дневног боравка за децу и младе са инвалидитетом. A.3.1.4. Адаптација и опремање магацинског простора Црвеног крста у сврху пријема, складиштења и дистрибуције хуманитарне помоћи.
Образложење	
Мера је усмерена на обезбеђивање планских, инфраструктурних, организационих и имовинско-правних предуслова за развој услуга социјалне заштите и програма подршке осетљивим групама становништва. Недостатак адекватног простора и инфраструктуре представља једно од кључних ограничења за развој нових услуга и унапређење постојећих, због чега је неопходно систематски планирати и реализовати инвестиције у социјалну инфраструктуру. Посебан значај мере огледа се у изради Плана развоја социјалне инфраструктуре као стратешког основа за будућа улагања, реализацији инфраструктурних пројеката у складу са утврђеним приоритетима, као и стварању предуслова за успостављање дневног боравка за децу и младе са инвалидитетом. Истовремено, унапређењем капацитета Црвеног крста за складиштење и дистрибуцију хуманитарне помоћи јачају се локални механизми подршке најугроженијим категоријама становништва. Реализацијом мере стварају се услови за равномернији територијални развој услуга социјалне заштите, повећање њихове доступности и квалитета, као и за ефикасније реаговање на потребе корисника. Мера непосредно доприноси остваривању Посебног циља 3 кроз унапређење приступачности и доступности услуга социјалне заштите, док дугорочно обезбеђује основу за развој одрживе и корисницима прилагођене социјалне инфраструктуре у општини Ариље	
3.2. Унапређење физичке приступачности објеката јавне намене	A.3.2.1. Израда Плана приступачности објеката јавне намене на основу процене постојећег стања. A.3.2.2. Израда пројектне документације и припрема приоритетних интервенција за уклањање архитектонских баријера у складу са Планом приступачности.
Образложење	
Мера је усмерена на системско унапређење физичке приступачности објеката јавне намене како би се особама са инвалидитетом, старијим лицима, деци, родитељима са малом децом и другим грађанима са отежаним кретањем обезбедило равноправно коришћење јавних услуга и активно учешће у животу заједнице. Полазећи од принципа приступачности, једнаких могућности и недискриминације, мера предвиђа процену постојећег стања, планско дефинисање приоритета и припрему техничке документације за постепено уклањање архитектонских баријера. Посебан значај мере огледа се у изради Плана приступачности објеката јавне намене као стратешког документа који ће омогућити систематично планирање инвестиција и дефинисање приоритетних интервенција у складу са потребама корисника и расположивим ресурсима. Израдом пројектне документације за уклањање архитектонских баријера стварају се предуслови за реализацију будућих инфраструктурних улагања и обезбеђивање приступачнијег окружења за све грађане. Реализацијом мере повећава се доступност јавних институција и услуга, смањују физичке препреке које доводе до социјалне искључености и стварају услови за самосталнији и активнији живот особа са инвалидитетом и других осетљивих група. Мера непосредно доприноси	

остваривању Посебног циља 3 кроз унапређење приступачности услуга социјалне заштите и других јавних услуга, као и изградњу инклузивније и приступачније локалне заједнице.

3.3. Унапређење доступности услуга социјалне заштите и социјално-здравствене подршке	A.3.3.1. Унапређење теренског рада Центра за социјални рад кроз набавку возила за потребе Службе за локална права и услуге. A.3.3.2. Унапређење доступности услуга здравствене и социјалне подршке кроз набавку возила за потребе Службе кућног лечења Дома здравља.
--	--

Образложење

Мера је усмерена на унапређење доступности услуга социјалне заштите и социјално-здравствене подршке грађанима, посебно становништву које живи у руралним и удаљеним подручјима, старијим лицима, особама са инвалидитетом и другим корисницима који због здравствених, социјалних или материјалних околности отежано приступају институционалним облицима подршке. Обезбеђивањем возила за потребе ЦСР стварају се услови за интензивнији теренски рад Службе за локална права и услуге, брже реаговање на потребе корисника, ефикасније праћење корисника и већу доступност услуга на целој територији општине. Истовремено, набавком возила за потребе Службе кућног лечења Дома здравља јачају се капацитети за пружање здравствене и социјално-здравствене подршке у кућним условима, посебно најосетљивијим категоријама становништва. Реализацијом мере доприноси се смањењу територијалних неједнакости у приступу услугама, јачању сарадње између система социјалне и здравствене заштите и обезбеђивању правовремене и доступне подршке корисницима у њиховом непосредном окружењу. Мера непосредно доприноси остваривању Посебног циља 3 кроз повећање доступности и приступачности услуга социјалне и здравствене подршке, као и развој кориснику приступачнијег система подршке у локалној заједници.

3.4. Унапређење информационе доступности, координације и подршке корисницима у приступу правима и услугама социјалне заштите путем дигиталних алата и отворених података	A.3.4.1. Обезбеђивање техничких услова за електронско подношење захтева за остваривање права и услуга социјалне заштите путем портала еУправа. A.3.4.2. Објављивање и доступност скупова података од значаја за социјалну заштиту, социјалну инклузију и финансирање програма удружења грађана у машински читљивом формату. A.3.4.3. Унапређење садржаја и редовно ажурирање информација на званичној интернет презентацији Центра за социјални рад Ариље.
--	---

Образложење

Мера је усмерена на унапређење информационе доступности права и услуга социјалне заштите, развој дигиталних канала комуникације са корисницима и јачање транспарентности рада институција кроз примену принципа отворених података и електронске управе. Полазећи од чињенице да недовољна информисаност, сложене административне процедуре и ограничена доступност података често представљају препреку за остваривање права и коришћење услуга, мера предвиђа унапређење електронских сервиса, доступности информација и јавне доступности релевантних података. Посебан значај мере огледа се у стварању услова за електронско подношење захтева за остваривање права и услуга социјалне заштите путем портала еУправа, што ће допринети једноставнијем и ефикаснијем приступу услугама за грађане. Истовремено, објављивањем скупова података у машински читљивом формату повећава се транспарентност рада локалних институција и стварају предуслови за квалитетније праћење стања, планирање мера и доношење одлука заснованих на подацима. Редовним ажурирањем интернет презентације Центра за социјални рад унапређује се информисаност грађана о доступним правима, услугама, програмима подршке и начинима њиховог остваривања. Реализацијом мере смањују се информационе и административне баријере, повећава доступност услуга социјалне заштите и јача транспарентност система.

13.3. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА НЕОПХОДНИХ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

У оквиру овог одељка дата је процена финансијских средстава неопходних за реализацију Програма, кроз приказ планираних мера, активности и пројеката у дефинисаном временском оквиру. Процена обухвата период од 2026. до 2030. године и заснива се на анализи потреба, приоритетима развоја система социјалне заштите и пројектованим трошковима спровођења предвиђених интервенција.

Табеларни приказ омогућава јасан увид у структуру и динамику финансирања, уз раздвајање извора средстава на буџет локалне самоуправе и екстерне изворе. На тај начин обезбеђује се транспарентна основа за планирање буџета, праћење реализације и доношење одлука у циљу обезбеђивања одрживости и ефикасности Програма.

У наставку је дат сумарни приказ процењених финансијских средстава неопходних за реализацију Програма, агрегираних по посебним циљевима и мерама, са прегледом динамике финансирања у периоду од 2026. до 2030. године. Табела омогућава увид у укупне трошкове по појединачним мерама, као и у структуру финансирања према изворима – средствима буџета локалне самоуправе и екстерним изворима. Овако конципиран приказ представља основу за сагледавање финансијских импликација Програма у целини, као и за планирање, праћење и управљање реализацијом дефинисаних приоритета у области социјалне заштите.

Посебни циљ 1. Унапређен институционални, организациони и нормативни оквир за ефикасно планирање, координацију, спровођење и одрживо финансирање система социјалне заштите у општини Ариље	2026		2027		2028		2029		2030		УКУПНО
	Буџет ЛС	Екстерни	Буџет ЛС	Екстерни	Буџет ЛС	Екстерни	Буџет ЛС	Екстерни	Буџет ЛС	Екстерни	
МЕРА 1.1: Унапређење организационих и управљачких капацитета и компетенција у оквиру локалне самоуправе за област социјалне заштите	-	100	-	400	-	400	-	100	-	100	1.100
МЕРА 1.2: Унапређење организационих капацитета Центра за социјални рад Ариље и компетенција запослених за остваривање права и пружање услуга социјалне заштите у надлежности локалне самоуправе	0	0	1.540	300	1.580	300	1.620	300	1.660	300	7.600

МЕРА 1.3: Унапређење локалног нормативног оквира у области социјалне заштите	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
МЕРА 1.4: Успостављање и развој одрживих механизма међусекторске сарадње у области социјалне заштите	-	-	-	300	-	300	-	-	-	-	600
Мера 1.5.Успостављање функционалног и циљно усмереног модела финансирања програма удружења грађана у области социјалне заштите, у складу са приоритетима Програма унапређења социјалне заштите	-	-	-	620	-	200	-	200	-	200	1.220
Мера 1.6.Обезбеђивање предуслова за успостављање међуопштинске сарадње у обезбеђивању услуга социјалне заштите	-	-	-	0	-	400	-	-	-	-	400
МЕРА 1.7. Укључивање локалне привреде у развој услуга социјалне заштите у заједници	-	-	0	240	0	240	0	240	0	240	960
Субтотал	0	100	1.540	1.860	1.580	1.940	1.620	840	1.660	840	11.980
Посебни циљ 2. Унапређење квалитета и доступности постојећих услуга социјалне заштите и успостављање нових стандардизованих, нестандардизованих и иновативних услуга	2026		2027		2028		2029		2030		УКУПНО
	Буџет ЈС	Екстерни	Буџет ЈС	Екстерни	Буџет ЈС	Екстерни	Буџет ЈС	Екстерни	Буџет ЈС	Екстерни	
МЕРА 2.1. Унапређење квалитета и доступности постојећих и успостављање нових услуга социјалне заштите за старија лица	8.000	-	8.300	1.000	8.700	1.500	9.100	1.100	9.950	500	48.150
МЕРА 2.2. Унапређење квалитета и доступности постојећих и успостављање нових услуга социјалне заштите за децу са сметњама у развоју	-	-	200	700	400	9.400	5.100	5.100	9.800	1.150	31.850

Мера 2.3. Успостављање и развој услуга подршке породицама у социјалном ризику	-	-	400	800	800	800	1.000	200	1.200	200	5.400
Мера 2.4. Развој иновативних услуга и програма подршке за осетљиве групе	-	-	-	0	-	2.000	-	2.000	-	2.000	6.000
Субтотал	8.000	-	8.900	2.500	9.900	13.700	15.200	8.400	20.950	3.850	91.400
Посебни циљ 3. Унапређена доступност и приступачност услуга социјалне заштите кроз обезбеђивање равномерне територијалне покривености и системско уклањање физичких, информационих баријера.	2026		2027		2028		2029		2030		УКУПНО
	Буџет ЛС	Екстерни	Буџет ЛС	Екстерни	Буџет ЛС	Екстерни	Буџет ЛС	Екстерни	Буџет ЛС	Екстерни	
МЕРА 3.1. Обезбеђивање имовинско-правних и инфраструктурних услова за развој услуга социјалне заштите и програма подршке осетљивим групама	-	-	-	240	-	1.000	-	0	-	0	1.240
Мера 3.2. Унапређење физичке приступачности објеката јавне намене	-	-	0	200	200	1.000	200	500	200	500	2.800
Мера 3.3. Унапређење доступности услуга социјалне заштите и социјално-здравствене подршке	-	-	-	-	-	2.400	-	2.400	-	-	4.800
Мера 3.4. Унапређење садржаја и редовно ажурирање информација на званичном сајту ЦСР	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
субтотал	-	-	0	440	200	4.400	200	2.900	200	500	8.840
УКУПНИ ТРОШКОВИ ПРОГРАМА У ПЕРИОДУ 2026 - 2030.ГОДИНЕ (у 000 динара): 112.220											

Планирање финансијских средстава за реализацију Програма заснива се на комбиновању средстава буџета локалне самоуправе и екстерних извора финансирања, у складу са природом и обимом предвиђених мера и активности. Полазиште за дефинисање износа представљале су процене потреба за унапређење постојећих и развој нових услуга социјалне заштите, као и неопходни институционални и инфраструктурни предуслови за њихово спровођење. Средства буџета локалне самоуправе планирана су као стабилан и континуиран извор финансирања, пре свега за активности које се односе на редовно функционисање система, обезбеђивање кадровских и организационих капацитета, као и за одрживост услуга у надлежности локалног нивоа. Са друге стране, екстерни извори финансирања предвиђени су првенствено за реализацију развојних, пилот и инвестиционих активности, које по свом обиму превазилазе могућности локалног буџета, укључујући пројекте унапређења услуга, увођење иновативних модела подршке и инфраструктурна улагања.

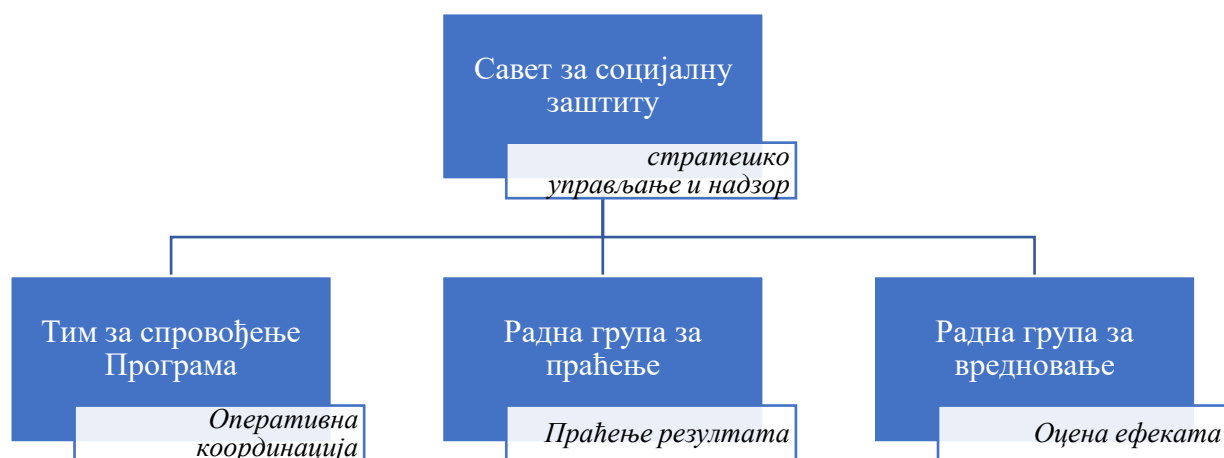
Укупна процењена вредност Програма у петогодишњем периоду износи 112.220.000. Средства буџета локалне самоуправе учествују са 69.950.000, односно 62,3%, и превасходно се односе на процењене трошкове одржања постојећег нивоа и повећања обухвата корисника услуге Помоћ у кући (процењени трошкови за читав период износе 42.450.000) и пилотирања иновативне услуге додатне образовне подршке за децу са сметњама у развоју (процењени трошкови за читав период износе 27.000.000). Средства која је планирано да се обезбеде из других извора у складу са Законом о социјалној заштити (у претходној табели назначени као екстерни извори) износе 42.270.000 динара, односно 37,7% укупних средстава. Оваква структура финансирања указује на ослањање на екстерне изворе за финансирање развојних и капитално интензивних активности, уз истовремено обезбеђивање стабилне основе кроз локални буџет за финансирање континуираних и системских функција.

Посматрано по посебним циљевима, средства су распоређена у складу са њиховом улогом у укупној структури Програма. **За реализацију Посебног циља 1 планирано је 11.960.000 динара**, што се превасходно односи на јачање институционалних, организационих и управљачких капацитета, као и унапређење нормативног оквира, односно успостављање стабилних системских предуслова за функционисање социјалне заштите. **За Посебни циљ 2 опредељено је 66.500.000 динара**, што представља највећи део укупних средстава и одражава приоритет који се даје директном унапређењу квалитета и доступности услуга, као и развоју нових и иновативних облика подршке корисницима. **Средства за Посебни циљ 3 износе 8.840.000 динара и усмерена су на унапређење инфраструктурних и организационих услова доступности услуга**, при чему значајан део ових средстава чине капиталне инвестиције, укључујући набавку опреме и возила неопходних за унапређење теренског рада и доступности услуга.

Износи средстава по годинама планирани су у складу са динамиком реализације активности, при чему је предвиђено постепено интензивирање финансирања у складу са фазама имплементације Програма – од припреме и успостављања система, ка ширењу обухвата и пуној примени услуга. Оваквим приступом обезбеђује се реалистичност у планирању, могућност фазног обезбеђивања средстава, као и флексибилност у прилагођавању финансијске конструкције доступним изворима финансирања.

14. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНАКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Ефикасна примена Програма унапређења социјалне заштите у општини Ариље заснива се на јасно успостављеној управљачкој и оперативној структури која обезбеђује координацију, континуирано праћење, вредновање учинака и благовремено извештавање о реализацији планираних мера и активности. Полазећи од сложености система социјалне заштите и потребе за интегрисаним приступом, модел управљања је конципиран на више међусобно повезаних нивоа – стратешком, оперативном и извршном – са јасно дефинисаним улогама и одговорностима.

Савет за социјалну заштиту и социјалну инклузију, као централно координационо тело, има кључну улогу у управљању процесом примене Програма и обезбеђивању његове усклађености са потребама локалне заједнице. Савет ће бити формиран до краја 2026. године, у складу са одлуком надлежних органа општине, а у свом раду окупљаће представнике релевантних институција и организација. У складу са потребама и динамиком спровођења Програма, Савет је овлашћен да формира тематска радна тела, чиме се обезбеђује флексибилност, стручност и ефикасност у управљању различитим сегментима имплементације. Административно-техничке послове за потребе рада Савета обављаће надлежна организациона јединица Општинске управе.

Оперативни ниво чини Тим за спровођење Програма, који ће образовати Савет у року од 30 дана од свог формирања. Тим ће чинити представници надлежних организационих јединица Општинске управе, Центра за социјални рад и других релевантних институција и организација. Његова улога је да обезбеди координацију реализације планираних активности, сарадњу са носиоцима и партнерима у спровођењу мера, као и припрему годишњих и финалног наративног и финансијског извештаја, прикупљање и обраду података и припрему предлога за ревизију Програма. У оквиру оперативне структуре, ради ефикаснијег управљања различитим сегментима спровођења Програма, формирају

се тематске радне групе које обезбеђују стручну и функционалну подршку реализацији мера и активности.

Радна група за спровођење мера и активности обезбеђује оперативну реализацију Програма кроз координацију носилаца активности, праћење динамике спровођења и благовремено реаговање на уочене изазове у имплементацији. Радна група за праћење и извештавање (мониторинг) обезбеђује систематско праћење реализације Програма кроз прикупљање и обраду података, праћење индикатора и припрему извештаја, чиме се обезбеђује поуздана основа за доношење одлука. Радна група за вредновање учинака (евалуација) усмерена је на анализу резултата и ефеката Програма, процену његове релевантности, ефикасности и ефективности, као и формулисање препорука за даље унапређење и ревизију. Радна група за финансијско праћење и одрживост прати утрошак средстава, анализира структуру финансирања и доприноси планирању дугорочне одрживости услуга, уз идентификацију могућности за обезбеђивање додатних извора финансирања. Радна група за међусекторску сарадњу и развој услуга има за циљ повезивање институција и организација, развој партнерстава и иницирање нових услуга и програма, чиме се доприноси интегрисаном приступу и унапређењу доступности услуга.

Праћење реализације Програма (мониторинг) спроводиће Тим за спровођење Програма кроз континуирано праћење реализације активности и утврђених индикатора, анализу извештаја носилаца активности, као и припрему годишњих извештаја о реализацији Програма. За потребе праћења биће израђен План праћења, којим ће се дефинисати динамика, методологија и одговорности у процесу мониторинга. Вредновање учинака Програма спроводиће се кроз интерну и, у складу са могућностима, екстерну евалуацију. Интерну евалуацију спровешће Тим за спровођење Програма по завршетку програмског периода, на основу остварених вредности индикатора, извештаја о реализацији, процене задовољства корисника и пружалаца услуга и анализе ефеката мера и услуга. Евалуација ће обухватити процену релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости Програма, док се екстерна евалуација може реализовати уз подршку донаторских средстава или у складу са расположивим ресурсима.

Извештавање о реализацији Програма спроводиће се на годишњем нивоу и по завршетку програмског периода. Годишњи извештаји ће садржати преглед реализованих активности, степен остварења индикатора, финансијски преглед утрошених средстава, као и идентификоване изазове и препоруке за унапређење. Финални извештај, поред наведеног, садржаће свеобухватну анализу остварености циљева Програма, преглед кумулативних резултата и трендова, финансијску анализу реализације, као и кључне налазе и препоруке за даље планирање. Извештаји се достављају Савету на разматрање, а затим надлежним органима општине на усвајање.

Овако успостављен оквир омогућава да се примена Програма одвија као интегрисан управљачки процес, у којем су повезани оперативни, аналитички и развојни аспекти, чиме се обезбеђује континуирано унапређење система социјалне заштите и његово прилагођавање потребама грађана.

15. РЕВИЗИЈА ПРОГРАМА

У циљу обезбеђивања флексибилности и прилагођености Програма динамичним потребама локалне заједнице, успоставља се јасно дефинисан процес његове ревизије. Ревизија Програма спроводи се у случајевима када се кроз процес мониторинга и извештавања утврде значајна одступања у односу на планиране резултате, појава нових социјалних ризика, измене у законодавном или стратешком

оквиру, као и у другим околностима које могу утицати на релевантност, ефикасност и одрживост Програма.

Поступак ревизије покреће Тим за спровођење Програма, на основу налаза мониторинга, анализа индикатора или извештаја организационе јединице надлежне за спровођење мере. Иницијатива за ревизију садржи образложење потребе за изменама, предлог обухвата ревизије и процену утицаја на остваривање циљева Програма. По покретању поступка, Савет за социјалну заштиту и социјалну инклузију разматра иницијативу и доноси одлуку о приступању ревизији, након чега може образовати посебну радну групу или задужити постојеће тематске радне групе да припреме предлог измена и допуна Програма. Процес ревизије обухвата анализу постојећег стања, консултације са релевантним актерима, укључујући пружаоце услуга, кориснике и партнерске организације, као и процену финансијских и институционалних импликација предложених измена.

Предлог ревидираног Програма доставља се Савету на разматрање и усвајање. Поступак усвајања измена и допуна Програма спроводи се по истој процедури као и поступак његовог усвајања. Савет доставља предлог ревидираног Програма Општинском већу, које исти упућује Скупштини општине на разматрање и усвајање.

Ревизија Програма може бити делимична или свеобухватна, у зависности од природе утврђених промена. Динамика ревизије Програма утврђује се на основу налаза мониторинга и евалуације. Редовна ревизија спроводи се једном у току трајања Програма, и то најкасније по истеку половине периода његове примене. Ванредна ревизија покреће се у случају значајних одступања од планираних индикатора и резултата, појаве нових социјалних ризика, измена у релевантном законодавном или стратешком оквиру, као и у другим околностима које битно утичу на спровођење Програма. Поступак ванредне ревизије покреће се без одлагања, а предлог ревидираног Програма припрема се најкасније у року од 60 дана од дана покретања поступка.

15. АКЦИОНИ ПЛАН

ОПШТИ ЦИЉ: ОПШТИНА АРИЉЕ ЈЕ ДО 2030. ГОДИНЕ ЗАЈЕДНИЦА У КОЈОЈ СУ ПОЈЕДИНЦИМА И ПОРОДИЦАМА СОЦИЈАЛНОМ РИЗИКУ, ОБЕЗБЕЂЕНЕ ДОСТУПНЕ, КВАЛИТЕТНЕ И ПРАВОВРЕМЕНЕ УСЛУГЕ И ПОДРШКА У ОКВИРУ ЕФИКАСНОГ И ОДРЖИВОГ СИСТЕМА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ, ЗАСНОВАНОГ НА МЕЂУСЕКТОРСКОЈ САРАДЊИ, УСМЕРЕНОГ НА СМАЊЕЊЕ СОЦИЈАЛНИХ РИЗИКА И УНАПРЕЂЕЊЕ СОЦИЈАЛНЕ УКЉУЧЕНОСТИ.

Показатељ(и) на нивоу општег циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном 2025. год.	Циљана вредност у 2026. год.	Циљана вредност у 2027. год	Циљана вредност у 2028. год,	Циљана вредност у 2029. год,	Циљана вредност у 2030. год,
Број корисника права и услуга социјалне заштите на годишњем нивоу	Број	Извештај ЦСР	1022	1012	1002	992	982	972
Проценат жена у укупном броју корисника права и услуга социјалне заштите	Број	Извештај ЦСР	52%	51,5%	50,0%	49,0%	48,0%	47,0%
Проценат буџетских издвајања за Програм 11 – Социјална и дечија заштита	Број	Буџет ЛС	5,6%	5,8%	6,0%	6,2%	6,5%	7,0%
Број услуга социјалне заштите	Број	Извештај ЦСР	2	3	3	4	4	5

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1.УНАПРЕЂЕН ИНСТИТУЦИОНАЛНИ, ОРГАНИЗАЦИОНИ И НОРМАТИВНИ ОКВИР ЗА ЕФИКАСНО ПЛАНИРАЊЕ, КООРДИНАЦИЈУ, СПРОВОЂЕЊЕ И ОДРЖИВО ФИНАНСИРАЊЕ СИСТЕМА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ОПШТИНИ АРИЉЕ

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) посебног циља: Одељење за друштвене делатности

Показатељ(и) на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном 2025. год	Циљана вредност у 2026.год.	Циљана вредност у 2027.год	Циљана вредност у 2028. год.	Циљана вредност у 2029. год.	Циљана вредност у 2030. год.
Унапређен институционални и организациони оквир за управљање системом социјалне заштите на локалном нивоу	Да/не	Одлуке, правилници, извештаји	0	Не	Делимично	ДА	ДА	ДА
Степен развијености нормативног оквира за обезбеђивање и пружање услуга социјалне заштите	Број кључних одлука	Службени гласник општине	0	1	2	3	4	6
Ниво функционалности међусекторске сарадње у области социјалне заштите	Број функционалних механизма/ протокола	Потписани протоколи, извештаји	0	1	2	3	3	3
Ниво партнерстава и сарадње (међусекторске и међуопштинске)	Да/ Делимично/ Не	Потписани споразуми, протоколи, записници, извештаји	Не	Не	Делимично	Делимично	Да	Да

МЕРА 1.1: УНАПРЕЂЕЊЕ ОРГАНИЗАЦИОНИХ И УПРАВЉАЧКИХ КАПАЦИТЕТА И КОМПЕТЕНЦИЈА У ОКВИРУ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ ЗА ОБЛАСТ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Организациона јединица одговорна за спровођење мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД					
			2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година	
Одељење за друштвене делатности ОУ Ариље	Буџет ЛС	Програм 15	-	-	-	-	-	
	Други извори у складу са Законом о социјалној заштити		100	400	400	100	100	
Период спровођења мере: 2026 – 2028		Тип мере ⁷ : организационо-управљачко-институционалне						
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: Одлука Општинског већа о образовању Савета за социјалну заштиту/социјалну инклузију општине Ариље; Правилник (или Упутство) о успостављању, коришћењу и ажурирању локалне базе података од значаја за социјалну заштиту и социјалну инклузију; Правилник о организацији и систематизацији радних места у Општинској управи Ариље (у делу који се односи на дефинисање координационе функције за област социјалне заштите); Протокол о међусекторској сарадњи у области социјалне заштите, социјалне инклузије и подршке осетљивим групама.								
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност 2025.год	Циљана вредност у 2026.год.	Циљана вредност у 2027.год.	Циљана вредност у 2028.год.	Циљана вредност у 2029.год.	Циљана вредност у 2030.год.
Формиран и функционалан Савет за социјалну заштиту/социјалну инклузију	Да/не	Одлука о формирању Савета, записници са седница	Не	Да	Да	Да	Да	Да
Успостављен функционалан систем за праћење и извештавање о	Да/не	Локална база података;	Не	Делимично	Да	Да	Да	Да

⁷ За типологију мера погледати Уредбу о управљању јавним политикама, чл. 53 (регулаторне; подстицајне; информативно-едукативне; организационо-управљачко-институционалне, или мере обезбеђења добара, односно пружања услуга од стране учесника у планском систему)

правима и услугама социјалне заштите								
Израда и усвајање Правилника/Упутства о успостављању и коришћењу локалне базе података од значаја за социјалну заштиту и инклузију осетљивих група, са дефинисаним механизмима међусекторске сарадње и размене података.	Да/не	Правилник о успостављању и коришћењу локалне базе података	Не	Делимично	Да	Да	Да	Да
Број запослених у јавном и ангажованих у цивилном сектору који су похађали програме обука у области социјалне заштите	Број	Евиденција обука, сертификати	непознато	10	15	20	20	20
Постојање дефинисане координационе функције за социјалну заштиту у ОУ (радно место/опис послова)	Да/не	Правилник о организацији систематизацији радних места	Не	Делимично	Да	Да	Да	Да

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026 година	2027 година	2028 година	2029 година	2030 година
1.1.1.Формирање стручно – саветодавног тела Општинског већа – Савета за социјалну заштиту и инклузију	Одељење за друштвене делатности ОУ Ариље Општинско веће	ЦСР Ариље Дом здравља Ариље Образовне установе НСЗ Филијала Удружења грађана	4.квартал 2026.године	Буџет ЛС	Програм 16: ПА 2101-0002	-	-	-	-	-
1.1.2 Обезбеђивање организационих капацитета у Одељењу за друштвене делатности за послове координације и праћења реализације права и услуга у области социјалне заштите	Одељење за друштвене делатности ОУ Ариље	Начелник ОУ Ариље Општинско веће	1.квартал 2027.године	Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
1.1.3. Анализа одлуке о формирању и правилника о раду ИРКА у циљу унапређења ефикасности и квалитета рада.	Одељење за друштвене делатности ОУ Ариље	ИРК ЦСР Ариље Дом здравља Образовне установе Пружалац услуге Удружења грађана	1.квартал 2027	Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-

1.1.4. Обезбеђивање програма обука у циљу унапређења компетенција релевантних актера у областима од значаја за унапређење социјалне заштите и социјалне инклузије на локалном нивоу	Одељење за др.делатности ОУ Ариље	ЦСР, Дом здравља, Образовне установе, НСЗ, установа културе и спорта, пружаоци услуга, Црвени крст, Удружења грађана		Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	0	0	0	0	0
				Други извори у складу са Законом о социјалној заштити		100	100	100	100	100
1.1.5. Успостављање и пилотирање локалног система за прикупљање, размену и анализу података у области социјалне заштите и социјалне инклузије.	Одељење за др.делатности ОУ Ариље	ЦСР, Дом здравља, Образовне установе, НСЗ, установа културе и спорта, пружаоци услуга, Црвени крст, Удружења грађана		Буџет ЛС	Програм 11: Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са Законом о соц. заштити		0	0	300	300	0
1.1.6. Израда и усвајање правилника о успостављању и коришћењу локалне базе података од значаја за социјалну заштиту и инклузију осетљивих група, са дефинисаним механизмима међусекторске сарадње и размене података.	Одељење за др.делатности ОУ Ариље	Општинско веће ЦСР, Дом здравља, Образовне установе, НСЗ, установа културе и спорта, пружаоци услуга, Црвени крст, Удружења грађана		Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-

МЕРА 1.2: УНАПРЕЂЕЊЕ ОРГАНИЗАЦИОНИХ КАПАЦИТЕТА ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД АРИЉЕ И КОМПЕТЕНЦИЈА ЗАПОСЛЕНИХ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА И ПРУЖАЊЕ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У НАДЛЕЖНОСТИ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД					
			2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година	
Центар за социјални рад Ариље	Буџет ЛС	Програм 11 ПА - 0005	0	1.540	1.580	1.620	1.660	
	Други извори у складу са Законом о социјалној заштити		0	300	300	300	300	
Период спровођења мере: 2026 – 2030		Тип мере:						
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: Одлука о оснивању Центра за социјални рад (усклађивање са Законом о социјалној заштити); Статут Центра за социјални рад; Правилник о организацији и систематизацији послова Центра за социјални рад Ариље.								
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном 2025.год	Циљана вредност у 2026. год	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год
Формирана и функционална Служба за локална права и услуге у оквиру ЦСР рад Ариље	Да/не	Правилник о систематизацији	Не	Да	Да	Да	Да	Да
Број ангажованих радника у Служби за локална права и услуге	Број	Правилник о систематизацији	Не	0	1	1	1	1
Број запослених у ЦСР који су унапредили компетенције кроз програме обука у области локалних права и услуга социјалне заштите	Број	Евиденција обука, сертификати	Непознато	4	4	5	6	7

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година
1.2.1. Формирање Службе за локална права и услуге у оквиру ЦСР Ариље.	Центар за социјални рад Ариље	Одељење за др.делатности ОУ, Општинско веће, Скупштина општине	4.квартал 2026	Буџет ЛС	Програм 11: ПА 0902-0005	-	-	-	-	-
1.2.2. Обезбеђивање организационих капацитета Службе за локална права и услуге ангажовањем радника за координацију, праћење и унапређење пружања услуга социјалне заштите у надлежности ЛС	Центар за социјални рад	Одељење за др.делатности ОУ Општинско веће Скупштина општине	1.квартал 2027	Буџет ЛС	Програм 11: ПА 0902-0005	0	1.540	1.580	1.620	1.660
1.2.3. Унапређење компетенција запослених у ЦСР и Служби за локална права и услуге у областима од значаја за остваривање права и пружање услуга СЗ у надлежности ЛС.	Центар за социјални рад	МИНРЗБСП Републички завод за социјалну заштиту СКГО, међународни партнери	Од 2026.год. континуирано	Други извори у складу са Законом о социјалној заштити	Програм 11: ПА 0902-0005	0	300	300	300	300

МЕРА 1.3: УНАПРЕЂЕЊЕ ЛОКАЛНОГ НОРМАТИВНОГ ОКВИРА У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ								
Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД					
			2026.година	2027.година	2028.година	2029.година	2030.година	
Одељење за друштвене делатности Општинске управе Ариље	Буџет ЛС	Програм 15 – ПА 0001	-	-	-	-	-	
Период спровођења мере: 2026-2028.година		Тип мере: институционално управљачко организациона						
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: Одлука о социјалној заштити; Одлуке о обезбеђивању и пружању појединачних услуга социјалне заштите предвиђених кровном Одлуком о социјалној заштити; Одлука о методологији формирања цена услуга социјалне заштите; Одлуке о ценама услуга социјалне заштите; Одлука о учешћу корисника у цени услуга социјалне заштите; Одлука о изменама и допунама Одлуке о раду Интерресорне комисије и Правилник о раду Интерресорне комисије;								
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Базна вредност 2025.год	Циљана вредност у 2026. год	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год
Број донетих локалних одлука којима се ближе уређује обезбеђивање и пружање услуга социјалне заштите	Број	Службени гласник општине Ариље	0	2	4	6	6	6
Усвојена Одлука о методологији формирања цена и одлуке о ценама услуга социјалне заштите предвиђене Одлуком о социјалној заштити	Да/не	Службени гласник општине Ариље	Не	Не	Не	Да	Да	Да
Усаглашен нормативни оквир рада ИРК са потребама корисника и праксом	Да/не	Правилник о раду ИРКа	Не	Не	Да	Да	Да	Да

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (цифра ПР/ПА/ПЛ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година
А.1.3.1. Израда и усвајање Одлуке о социјалној заштити општине Ариље.	Одељење за друштвене делатности	ИРК Центар за социјални рад Општинско веће		Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
А.1.3.2. Израда и усвајање Одлуке о усклађивању Центра за социјални рад Ариље.	Одељење за друштвене делатности	ИРК Центар за социјални рад Општинско веће		Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
А.1.3.3. Израда и усвајање новог Статута Центра за социјални рад Ариље.	Одељење за друштвене делатности	ИРК Центар за социјални рад Општинско веће		Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
А.1.3.4. Израда и усвајање Правилника о организацији и систематизацији послова Центра за социјални рад Ариље.	Одељење за друштвене делатности	ИРК Центар за социјални рад Општинско веће		Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-

А.1.3.5. Израда и усвајање одлуке о обезбеђивању и пружању услуге помоћи у кући за старија и одрасла лица.	Одељење за друштвене делатности	ИРК Центар за социјални рад Општинско веће		Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
А.1.3.6. Израда и усвајање одлуке о обезбеђивању и пружању услуге личног пратиоца детета.	Одељење за друштвене делатности	ИРК Центар за социјални рад Општинско веће		Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
А.1.3.7. Израда и усвајање одлуке о обезбеђивању и пружању услуге породичног саветника.	Одељење за друштвене делатности	ИРК Центар за социјални рад Општинско веће		Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
А.1.3.8. Израда и усвајање одлуке о методологији формирања цене услуга социјалне заштите и одлуке о ценама услуга.	Одељење за друштвене делатности	ИРК Центар за социјални рад Општинско веће		Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
А.1.3.9. Израда и усвајање одлуке о учешћу корисника у цени услуга социјалне заштите.	Одељење за друштвене делатности	ИРК Центар за социјални рад Општинско веће		Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-

А.1.3.10. Измена и допуна одлуке о формирању Интерресорне комисије и правилника о њеном раду, у складу са резултатима анализе.	Одељење за друштвене делатности	ИРК Центар за социјални рад Општинско веће		Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
--	---------------------------------	--	--	----------	-----------------------------	---	---	---	---	---

МЕРА 1.4: УСПОСТАВЉАЊЕ И РАЗВОЈ ОДРЖИВИХ МЕХАНИЗАМА МЕЂУСЕКТОРСКЕ САРАДЊЕ У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Организациона јединица одговорна за спровођење мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЛ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД					
			2026.година	2027.година	2028.година	2029.година	2030.година	
Центар за социјални рад Ариље	Буџет ЛС	Програм 11 Социјална и дечја заштита	-	-	-	-	-	
	Други извори у складу са Законом о социјалној заштити		-	300	300	-	-	
Период спровођења мере: 2026-2030		Тип мере: организационо-управљачко-институционална						
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: <i>Споразум о међусекторској сарадњи у области социјалне заштите на локалном нивоу; Протоколи о сарадњи између Центра за социјални рад, Дома здравља, Црвеног крста и других релевантних институција у пружању услуга социјалне заштите; Други акти о сарадњи и координацији, у складу са потребама утврђеним током спровођења Програма.</i>								
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном 2025.год	Циљана вредност у 2026. год	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год
Број закључених формалних аката о међусекторској сарадњи	Број	Потписани споразуми/протоколи, евиденција ЈЛС	0	1	2	3	3	3

Број израђених студија изводљивости за развој/унапређење услуга	Број	Студије изводљивости	0	0	1	1	2	2
Број институција укључених у формализоване механизме сарадње	Број	Потписани протоколи/споразуми	0	2	3	4	5	5

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година
1.4.1. Закључивање споразума о међусекторској сарадњи у обезбеђивању права и услуга социјалне заштите у надлежности ЛС.	Одељење за друштвене делатности	ЦСР, ДЗ, образовне установе, НСЗ, Полицијска управа, Црвени крст, Удружења грађана	4.квартал 2026.године	Буџет ЛС	Програм 16: ПА 2101-0002	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	-	-	-
1.4.2. Израда студије изводљивости за унапређење пружања услуге помоћи и медицинске неге у кући за старија и одрасла лица са инвалидитетом (ЦСР и Дом здравља).	Центар за социјални рад		4.квартал 2028.године	Буџет ЛС	Програм 11: Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	300	-	-	-
1.4.3. Закључивање протокола о сарадњи у	Центар за социјални рад	Дом здравља	4.квартал 2027.године	Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-

пружању услуге помоћ и неге у кући за старија и одрасла лица са инвалидитетом, на основу налаза и препорука студије изводљивости		Црвени крст		Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	-	-	-
1.4.4. Израда студије изводљивости за успостављање услуге мобилног тима за подршку старијим лицима у руралним подручјима.	Центар за социјални рад	Национални и међународни партнери Експертска подршка	4.квартал 2027.год	Буџет ЛС	Програм 11: Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	300	-	-	-
1.4.5. Закључивање протокола о сарадњи у пружању услуге мобилног тима за подршку старима у руралним подручјима.	Центар за социјални рад	Дом здравља Црвени крст	4.квартал 2027.год	Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	-	-	-

МЕРА 1.5: УСПОСТАВЉАЊЕ ФУНКЦИОНАЛНОГ И ЦИЉНО УСМЕРЕНОГ МОДЕЛА ФИНАНСИРАЊА ПРОГРАМА УДРУЖЕЊА ГРАЂАНА У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ, У СКЛАДУ СА ПРИОРИТЕТИМА ПРОГРАМА УНАПРЕЂЕЊА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Организациона јединица одговорна за спровођење мере	Извор финансирања	Веза програмским буџетом	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД					
			2026.година	2027.година	2028.година	2029.година	2030.година	
Општинска управа Ариље	Буџет ЛС	Програм 11	-	-	-	-	-	
	Други извори у складу са Законом о социјалној заштити		-	620	200	200	200	
Период спровођења мере: 2027-2030.године		Тип мере: организационо-управљачко-институционалне						
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: Правилник о начину, критеријумима и поступку доделе средстава удружењима за реализацију програма од јавног интереса (уколико постоји потреба за изменама); Јавни конкурс и конкурсна документација за финансирање програма удружења грађана у области социјалне заштите; Интерни акти и процедуре за праћење, извештавање и вредновање ефеката финансираних програма.								
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном 2025.год	Циљана вредност у 2026. год	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год
Постојање и примена унапређеног модела финансирања програма удружења грађана усклађеног са приоритетима ПУСЗ	Да/не	Одлука/правилник о конкурсу, конкурсна документација	Не Постојећи модел	Да Нови модел усвојен	Да Нови модел примењен	Да Нови модел примењен	Да Нови модел примењен	Да Нови модел примењен
Проценат програма удружења финансираних из буџета ЛС који су усклађени са приоритетима ПУСЗ	Проценат	Конкурсна документација, наративни и финансијски извештаји удружења	0	30%	40%	50%	50%	70%

Број удружења грађана која су унапредила капацитете за пружање услуга социјалне заштите	Број	Извештаји о обукама, учесника, листе евалуације	0	2	3	4	5	6
Постојање функционалног система за праћење и вредновање ефеката финансираних програма	Да/не	Интерни акти, извештаји, обрасци за праћење	0	Не, у развоју	ДА, успостављен	Да	Да	Да
Број спроведених анализа ефеката финансираних програма удружења грађана	Број	Аналитички извештаји	0	0	1	2	3	4

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПЛА/ПЛЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година
1.5.1. Анализа ефеката финансираних програма УГ ради унапређења њиховог доприноса социјалној заштити и јачања капацитета.	Одељење за друштвене делатности	Удружења грађана чији су програми подржани средствима локалног буџета	4.квартал 2026	Буџет ЛС	Програм 15 Пројекат 0602-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	300	-	-	-

1.5.2. Израда и усвајање унапређеног модела јавног конкурса за финансирање програма УГ и конкурсне документације	Одељење за друштвене делатности	Општинско веће Национални и међународни партнери Експертска подршка	4.квартал 2027	Буџет ЛС	Програм 15: Пројекат 0602-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	120	-	-	-
1.5.3. Подршка јачању капацитета УГ за развој и пружање услуга СЗ	Одељење за друштвене делатности	Ресорна министарства Национални и међународни партнери	2026-2030	Буџет	Програм 11: Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	200	200	200	200

МЕРА 1.6. ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ ПРЕДУСЛОВА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ МЕЃУОПШТИНСКЕ САРАДЊЕ У ОБЕЗБЕЂИВАЊУ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Организациона јединица одговорна за координацију спровођења мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
			2026.година	2027.година	2028.година	2029.година	2030.година
Одељење за друштвене делатности	Буџет ЛС	Програм 11 Социјална и дечја заштита	-	-	-	-	-
	Други извори у складу са Законом о социјалној заштити		-	-	500	-	-
Период спровођења мере: 2027-2030		Тип мере: организационо-управљачко-институционална, обезбеђења добара, односно пружања услуга					
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:Споразум о међуопштинској сарадњи у области социјалне заштите између општине Ариље и партнерских јединица локалне самоуправе; Одлуке надлежних органа јединица локалне самоуправе о приступању споразуму о међуопштинској сарадњи; Други локални општи и појединачни акти неопходни за успостављање и функционисање заједничких услуга социјалне заштите, у складу са моделом међуопштинске сарадње који буде развијен.							

Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Базна вредност 2025.год	Циљана вредност 2026. год	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год
Број иницираних контаката/састанака са другим ЈЛС	Број	Записници	0	0	1	3	3	3
Број ЈЛС које су исказале интересовање за сарадњу	Број	Дописи/изјаве	0	0	1	3	3	3
Идентификоване приоритетне услуге за међуопштинску сарадњу	Да/не	Анализа/извештај	Не	Не	Не	Да	Да	Да
Израђена студија оправданости/изводљивости за најмање једну услугу	Да/не	Студија оправданости/изводљивости	Не	Не	Не	Да	Да	Да
Израђен иницијални модел сарадње (организација, финансирање, улоге)	Да/не	Документ	Не	Не	Не	Да	Да	Да
Припремљен нацрт споразума/оквира сарадње	Да/не	Документ	Не	Не	Не	Не	Да	Да

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година
1.6.1. Иницирање међуопштинске сарадње кроз мапирање потенцијалних партнерских ЈЛС у циљу обезбеђивања услуга социјалне заштите	Општинско веће	ОУ Одељење за друштвене делатности, Центар за социјални рад, суседне ЈЛС, СКГО, ресорна министарства	Од 2026. године континуирано	Буџет ЈЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са Законом о социјалној заштити		-	-	-	-	-

1.6.2. Израда студије оправданости успостављања међуопштинских услуга социјалне заштите и припрема нацрта модела МОС за одабрану услугу -	Одељење за друштвене делатности (носилац), Општинско веће	Партнерске ЈЛС, СКГО, ресорно МИН међународни партнери	1.квартал 2027-1. квартал 2028	Буџет ЈЛС	Програм 11: Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са Законом о социјалној заштити		-	-	500	-	-
1.6.3. Покретање поступка закључивања споразума о међуопштинској сарадњи у обезбеђивању услуга социјалне заштите	Општинско веће, Општинска управа (Одељење за друштвене делатности)	Центар за социјални рад, партнерске ЈЛС, ресорно министарство, СКГО	2029-2030	Буџет ЈЛС	Програм 16: ПА 2101-0002	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са Законом о социјалној заштити						

МЕРА 1.7. УКЉУЧИВАЊЕ ЛОКАЛНЕ ПРИВРЕДЕ У РАЗВОЈ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ЗАЈЕДНИЦИ

Организациона јединица одговорна за координацију спровођења мере	Извор финансирања	Веза програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
			2026.година	2027.година	2028.година	2029.година	2030.година
Одељење за друштвене делатности	Буџет ЛС	Програм 11	-	-	-	-	-
	Други извори у складу са ЗЛС		-	240	240	240	240
Период спровођења мере: 2027-2030		Тип мере: организационо-управљачко-институционална, мере обезбеђења добара, односно пружања услуга					
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: (уколико је релевантно)							

Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Базна вредност 2025.год	Циљана вредност 2026. год	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год
Број привредних субјеката укључених у активности социјалне заштите	Број	евиденција Одељења за друштвене делатности извештаји Савета	0	1	2	3	4	6
Укупна вредност финансијских и нефинансијских доприноса привреде (донације, спонзорства, опрема, услуге)	000 РСД	финансијски извештаји, уговори сарадњи	0	100	300	500	1.000	1.500
Број корисника социјалне заштите укључених у програме подршке или запошљавања уз учешће привреде	Број	евиденција ЦСР евиденција НСЗ Годишњи извештаји реализацији програма	0	2	4	8	10	12

Назив активности	Организацион а јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година
1.7.1. Промоција концепта друштвено одговорног пословања у заједници у циљу сензибилизације локалних привредника за укључивање у	Одељење за друштвене делатности	Центар за социјални рад, НСЗ Филијала Црвени крст	Од 2027. континуирано	Буџет ЛС	Програм 11: Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-

активности локалне политике СЗ		Удружења грађана		Други извори у складу са ЗСЗ		-	240	240	240	240
1.7.2. Укључивање представника привреде у рад Савета за социјалну заштиту	Одељење за друштвене делатности	Удружење предузетника Привреда комора	2028	Буџет ЛС	Програм 16: ПА 2101-0002	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ	-	-	-	-	-	-

ПОСЕБНИ ЦИЉ 2: УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА И ДОСТУПНОСТИ ПОСТОЈЕЋИХ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И УСПОСТАВЉАЊЕ НОВИХ СТАНДАРДИЗОВАНИХ, НЕСТАНДАРДИЗОВАНИХ И ИНОВАТИВНИХ УСЛУГА

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) посебног циља: Одељење за друштвене делатности

Показатељ(и) на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном 2025.год	Циљана вредност у 2026.год.	Циљана вредност у 2027.год	Циљана вредност у 2028. год	Циљана вредност у 2029. год	Циљана вредност у 2030. год
Укупан број корисника услуга социјалне заштите	Број	Извештај ЦСР	35	35	40	45	50	60
% жена корисница услуга социјалне заштите – укупно	Број	Извештај ЦСР	50%	50%	50%	50%	50%	50%
Број услуга социјалне заштите	Број	Извештај ЦСР	2	3	3	4	4	5

МЕРА 2.1.: УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА И ДОСТУПНОСТИ ПОСТОЈЕЋИХ И УСПОСТАВЉАЊЕ НОВИХ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗА СТАРИЈА ЛИЦА

Организациона јединица одговорна за координацију спровођења мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом <i>(шифра ПР/ПА/ПЈ)</i>	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД					
			2026.година	2027.година	2028.година	2029.година	2030.година	
Одељење за друштвене делатности ОУ Ариље	Буџет ЛС	Програм 11	8.000	8.300	8.700	9.100	9.950	
	Други извори у складу са Законом о социјалној заштити		-	1.000	1.500	1.100	500	
Период спровођења мере: 2026-2030.год.		Тип мере:						
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: <i>(уколико је релевантно)</i>								
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном 2025.год	Циљана вредност у 2026. год	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год
Број старијих лица корисника услуга социјалне заштите	Број	Извештај ЦСР, евиденције пружалаца	15	15	20	25	30	30
Број нових или унапређених услуга за старија лица	Број	Извештај ЦСР	1	1	2	≥3	≥3	≥3
Ниво задовољства корисника услугама социјалне заштите за старија лица	%	Извештаји пружаоца услуга	0	30%	40%	50%	60%	70%

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЛ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. год	2027. год	2028. год	2029. год	2030. год
2.1.1. Израда студије изводљивости успостављања нових и унапређење постојећих услуга за стара лица у урбаном и руралном подручју.	Центар за социјални рад	Дом здравља Удружења пензионера; Црвени крст ; Национални и међународни партнери	4.квартал 2027.године	Буџет ЛС	Програм 11. Социјална и дечја заштита Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	400	-	-	-
2.1.2. Одржање постојећег и повећање обухвата корисника услуге помоћи у кући за старија лица, у складу са налазима студије изводљивости	Центар за социјални рад	Дом здравља Удружења грађана Црвени крст Национални и међународни Партнери	4.кварт. 2028.год.	Буџет ЛС	Програм 11: ПА 0902-0016	8.000	8.300	8.500	8.700	8.950
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	-	-	-
2.1.3. Израда модела организације и пружања услуге мобилног тима за подршку старијим лицима у руралним подручјима, заснованог на	Центар за социјални рад	Удружења грађана Црвени крст Национални и међународни партнери	2.квартал 2027.год.	Буџет ЛС	Програм 11: Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	300	-	-	-

налазима студије изводљивости.										
2.1.4. Успостављање и пилотирање услуге мобилног тима за подршку старијим лицима у руралним подручјима	Центар за социјални рад	Удружења грађана; Црвени крст; Национални и међународни партнери	1.квартал 2028.године	Буџет ЛС	Програм 11: Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	200	400	1.000
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	1.000	600	-
2.1.5. Подршка реализацији програма социјалног укучивања старих у складу са приоритетима Националне стратегије о активном и здравом старењу.	Општинска управа – Одељење за друштвене делатности	Удружење пензионера ; Центар за социјални рад; Дом здравља; Установа културе и спорта; Црвени крст	Од 2027.год. континуиран о	Буџет ЛС	Програм 15: ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	200	200	200
2.1.6. Промоција и подршка успостављању услуге породичног смештаја за одрасла и стара лица	Центар за социјални рад	Центар за породични смештај и усвојење	Од 2027.године континуиран о	Буџет ЛС	Програм 11: Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	300	300	300	300
МЕРА 2.2. УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА И ДОСТУПНОСТИ ПОСТОЈЕЋИХ И УСПОСТАВЉАЊЕ НОВИХ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗА ДЕЦУ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ										
Организациона јединица одговорна за	Извор финансирања				Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД					

координацију спровођења мере			Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	2026.год.	2027.год.	2028.год.	2029.год.	2030.год.		
Одељење друштвене делатности Ариље	за	Буџет ЛС	Програм 11 – Социјална и дечја заштита	-	200	400	5.100	9.800		
	ОУ	Други извори у складу са ЗСЗ		-	700	9.400	5.100	1.150		
Период спровођења мере: 2026 – 2030.године			Тип мере: обезбеђења добара, односно пружања услуга од стране учесника у планском систему							
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: Одлука о изменама и допунама Одлуке о социјалној заштити општине Ариље; Одлуке о обезбеђивању и пружању нових услуга социјалне заштите за децу са сметњама у развоју и њихове породице; Одлуке о методологији формирања цене услуга социјалне заштите за децу са сметњама у развоју и њихове породице.										
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Базна вредност 2025.год	Циљана вредност 2026. год	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год		
Број деце са сметњама у развоју обухваћен услугама социјалне заштите (лични пратилац, дневни боравак и др.)	Број деце	Извештаји ЦСР, ИРК и пружалаца услуга (уз успостављање јединствене евиденције корисника)	24	24	30	35	40	50		
Број доступних услуга за децу са сметњама у развоју на локалном нивоу	Број	одлуке ЈЛС, извештаји	2	2	2	3	3	3		
Ниво развијености услуга подршке породицама деце са сметњама у развоју	да/делимично/не	Извештаји о реализацији програма	Не	Не	Делимично	Да	Да	Да		
Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година

2.2.1. Спровођење анализе потреба деце са сметњама у развоју за услугама СЗ и процена постојећег обухвата и квалитета пружања услуге.	Одељење за друштвене делатности	ЦСР ИРК Образовне установе Дом здравља Удружења грађана	1.квартал 2027.године	Буџет ЛС	Програм 11, Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	300	-	-	-
2.2.2 Моделирање и пилотирање иновативне услуге додатне образовне подршке за децу са сметњама у развоју	Одељење за друштвене делатности ОУ Ариље	ЦСР; Образовне установе (предшколске установе и школе) , Дом здравља, Удружења грађана, ИРК, Национални и међународни партнери	2.квартал 2027.године	Буџет ЛС	Програм 11, Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	4.500	9.000
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	9.000	4.500	-
2.2.3. Пилотирање и развој програма саветодавно-едукативне и социотерапијске подршке породицама деце и младих са сметњама у развоју, кроз међусекторску сарадњу	Одељење за друштвене делатности ОУ Ариље	Центар за социјални рад Образовне установе Дом здравља Удружења грађана	Од 1.квартала 2027, до 4.квартала 2030.године	Буџет ЛС	Програм 11, Пројекат 0902-шифра пројекта	-	200	400	600	800
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	400	400	600	800

2.2.4. Евалуација резултата пилот програма саветодавно-едукативне и социо-терапијске подршке и израда предлога за његову институционализацију кроз нормативни и финансијски оквир ЛС, укључујући моделовање Саветовалишта за рани развој као интегрисане, међусекторске услуге	Одељење за друштвене делатности ОУ Ариље	Центар за социјални рад Дом здравља Образовне установе Удружења грађана Национални и међународни партнери	4.квартал 2028.године	Буџет ЛС	Програм 11, Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	-	-	350

МЕРА 2.3: УСПОСТАВЉАЊЕ И РАЗВОЈ УСЛУГА ПОДРШКЕ ПОРОДИЦАМА У СОЦИЈАЛНОМ РИЗИКУ

Организациона јединица одговорна за координацију спровођења мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД					
			2026 година	2027 година	2028 година	2029 година	2030 Година	
Одељење за друштвене делатности	Буџет ЛС	Програм 11	-	400	800	1.000	1.200	
	Други извори у складу са ЗСЗ		-	800	800	200	200	
Период спровођења мере:2027-2030.год.		Тип мере: обезбеђења добара, односно пружања услуга од стране учесника у планском систему.						
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: Одлука о социјалној заштити општине Ариље; Одлука о обезбеђивању и пружању услуге породичног саветника; Одлука о обезбеђивању и пружању Саветовалишта за породицу (уколико буде релевантно).								
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Базна вредност 2025.	Циљана вредност 2026. год	Циљана вредност 2027. год	Циљана вредност 2028.год.	Циљана вредност 2029.год.	Циљана вредност 2030.год.

Број породица у социјалном ризику обухваћених саветодавним и социо-терапијским услугама		Број породица	Извештај ЦСР	0	20	25	30	40	50	
Степен успостављености и институционализације Саветовалишта за породицу		Да/делимично/ Не	Одлука ЛС Извештај ЦСР	Не	Не	Не	Делимично	Да	Да	
Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година
2.3.1. Унапређење пружања услуге породичног саветника кроз проширење обухвата корисника, и увођење стандарда квалитета услуге.	Центар за социјални рад	Дом здравља Образовне установе НСЗ Полицијска управа Међународни и национални партнери	4.квартал 2030	Буџет ЛС	Програм 11, ПА 0902-0017	-	400	800	1.000	1.200
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	800	800	200	200

МЕРА 2.4. РАЗВОЈ ИНОВАТИВНИХ УСЛУГА И ПРОГРАМА ПОДРШКЕ ЗА ОСЕТЉИВЕ ГРУПЕ

Организациона јединица одговорна за спровођење мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
			2026.година	2027.година	2028.година	2029.година	2030.година
ОУ Ариље Одељење за друштвене делатности	Буџет ЛС	Програм 11 Социјална и дечја заштита	-	-	-	-	-
	Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	2.000	2.000	2.000

Период спровођења мере:2028-2030. год.			Тип мере: обезбеђења добара, односно пружања услуга од стране учесника у планском систему, уз развој и пилотирање иновативних модела подршке.						
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: Одлука о социјалној заштити општине Ариље (уколико резултати пилотирања покажу потребу за институционализацијом појединих иновативних услуга или програма подршке); одлуке о обезбеђивању и пружању нових услуга социјалне заштите и програма подршке за осетљиве групе (уколико буде релевантно); Други локални акти неопходни за институционализацију и финансирање иновативних модела подршке.									
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Базна вредност 2025.год	Циљана вредност 2026. год у	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год	
Број развијених и пилотираних иновативних услуга и програма подршке за осетљиве групе са посебним фокусом на жене у социјалним ризицима	Број	Извештаји ЈЛС, пројектна документација	0	0	1	2	3	3	
Број корисника из осетљивих група укључених у иновативне програме подршке	Број	Извештаји реализатора програма	0	0	20	30	40	50	

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активност	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година
2.4.1. Подршка развоју пилот иницијатива социјалног предузетништва усмерених на	Одељење за друштвене делатности	ЦСР НСЗ Филијала Удружења грађана	Од 2028.године континуирано	Буџет ЛС	Програм 11, Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у		-	-	1.000	1.000	1.000

економско оснаживање радно способних корисника социјалне заштите са фокусом на жене у социјалним ризацима		Привредни субјекти Међународни и национални партнери		складу са ЗСЗ						
2.4.2. Развој и пилотирање иновативних програма подршке младима у ризику од социјалне искључености	Одељење за друштвене делатности	ЦСР; НСЗ Филијала; Удружења грађана; Привредни субјекти; Међу.партнери	Од 2028.године континуирано	Буџет ЛС	Програм 11, Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори складу ЗСЗ		-	-	1.000	1.000	1.000

ПОСЕБНИ ЦИЉ 3: УНАПРЕЂЕНА ДОСТУПНОСТ И ПРИСТУПАЧНОСТ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ КРОЗ ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ РАВНОМЕРНЕ ТЕРИТОРИЈАЛНЕ ПОКРИВЕНОСТИ И СИСТЕМСКО УКЛАЊАЊЕ ФИЗИЧКИХ, ИНФОРМАЦИОНИХ БАРИЈЕРА

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) посебног циља: Општинска управа Ариље Одељење за друштвене делатности

<i>Показатељ(и) на нивоу посебног циља</i>	<i>Јединица мере</i>	<i>Извор провере</i>	<i>Базна вредност 2025.год</i>	<i>Циљана вредност 2026.год.</i>	<i>Циљана вредност 2027.год</i>	<i>Циљана вредност 2028. год</i>	<i>Циљана вредност 2029. год</i>	<i>Циљана вредност 2030. год</i>
Број објеката јавне намене који су приступачни особама са инвалидитетом и другим лицама са отежаним кретањем	Број	Извештаји ЈЛС, техничка документација	0	0	1	3	5	7

Број права и услуга социјалне заштите за које је омогућено електронско подношење захтева	Број	Портал еУправа, извештаји ЈЛС	0	0	1	2	3	4
Број објављених скупова отворених података у области социјалне заштите и социјалне инклузије	Број	Портал отворених података	0	1	1	2	3	4
МЕРА 3.1. ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ ИМОВИНСКО-ПРАВНИХ И ИНФРАСТРУКТУРНИХ УСЛОВА ЗА РАЗВОЈ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И ПРОГРАМА ПОДРШКЕ ОСЕТЉИВИМ ГРУПАМА								
Организациона јединица одговорна за координацију спровођења мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД					
			2026.година	2027.година	2028.година	2029.година	2030.година	
Општинска управа Ариље - Одељење за друштвене делатности	Буџет ЈС	Програм 15	-	-	-	-	-	
	Други извору у складу са ЗСЗ		-	240	1.000	-	-	
Период спровођења мере: 2026-2030.година		Тип мере:						
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: (уколико је релевантно)								
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Базна вредност 2025.год	Циљана вредност у 2026. год	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год
Број објеката у јавној својини прилагођених или изграђених за потребе успостављање/унапређење услуга социјалне заштите	Број	Одлуке ЈЛС, техничка документација	0	1	1	2	2	3
Степен испуњености структуралних стандарда за лиценцирање услуге Дневног боравка за децу и младе са инвалидитетом	Да/не	Извештаји, решења надлежног министарства	Не	Не	Не	Да	Да	Да

Степен обезбеђености адекватних просторних услова за складиштење и дистрибуцију хуманитарне помоћи	Да/не	Одлуке ЛС; Извештаји ЦК,	Не	Не	Да	Да	Да	Да
--	-------	-----------------------------	----	----	----	----	----	----

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година
3.1.1. Анализа и израда плана изградње, реконструкције и адаптације објеката у јавној својини у функцији развоја мреже услуга социјалне заштите, са приоритетима и проценом трошкова	Општинска управа Ариље Одељење за урбанизам..	Центар за социјални рад Дом здравља Образовне установе Установе културе и спорт Удружења грађана	Од 2027.године континуира но	Буџет ЛС	Програм 1, ПА 1101-0001	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ				1.000		
3.1.2. Обезбеђивање административних, организационих и имовинско-правних предуслова за успостављање услуге дневног боравка за децу и младе са инвалидитетом у складу са прописаним	Општинска управа Ариље	Општинско веће Скупштина општине Ариље Удружење „Импулс Национални и	4.квартал 2029.године	Буџет ЛС	Програм 1, Пројекат 1101-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	-	-	-

стандардима за лиценцирање (додела простора, издавање сагласности, дозвола и других аката из надлежности локалне самоуправе).		међународни партнери								
3.1.3. Обезбеђивање услова за пријем, складиштење и дистрибуцију хуманитарне помоћи кроз адаптацију и опремање магацинског простора Црвеног крста.	Општинска управа Ариље	Црвени крст	4.квартал 2027.године	Буџет ЛС	Програм 11, ПА 0902-0018	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	240	-	-	-

МЕРА 3.2. УНАПРЕЂЕЊЕ ФИЗИЧКЕ ПРИСТУПАЧНОСТИ ОБЈЕКТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ

Организациона јединица одговорна за координацију спровођења мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД					
			2026.година	2027.година	2028.година	2029.година	2030.година	
Општинска управа Ариље – Одељење за урбанизам, изградњу и инспекцијске послове	Буџет ЛС	Програм 1	-	-	200	200	200	
	Други извори у складу са ЗСЗ		-	200	1.000	500	500	
Период спровођења мере: 2027 – 2030		Тип мере: организационо-управљачко институционална						
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: План приступачности објеката јавне намене усвојен од стране надлежног органа								
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Базна вредност 2025.год	Циљана вредност у 2026. год	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год

Израђен План приступачности објеката са јавном наменом у јавном и приватном власништву	Да/делимично/не	План, извештаји ЈЛС	Не	Не	Да	Да	Да	Да		
Број реализованих интервенција за уклањање архитектонских баријера (рампе, лифтови, прилази, паркинг места)	Број	Извештаји ЈС	0	2	4	5	6	8		
Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година
3.2.1. Израда плана приступачности објеката јавне намене (у јавном и приватном власништву) на основу процене постојећег стања	Општинска управа Ариље	Јавне установе и предузећа, други власници објеката јавне намене, међународни и национални партнери	2.квартал 2027	Буџет ЈС	Програм 01, Пројекат 1101-шифра пројекта	-		-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	200	-	-	-
3.2.2. Израда и реализација пројекта уклањања архитектонских баријера у складу са дефинисаним приоритетима и фазама реализације	Општинска управа Ариље	Међународни и национални партнери		Буџет ЈС	Програм 01, Пројекат 1101-шифра пројекта	-	-	200	200	200
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	1.000	500	500

МЕРА 3.3. УНАПРЕЂЕЊЕ ДОСТУПНОСТИ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И СОЦИЈАЛНО-ЗДРАВСТВЕНЕ ПОДРШКЕ

Организациона јединица одговорна за координацију спровођења мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД					
			2026.година	2027.година	2028.година	2029.година	2030.година	
Општинска управа Ариље Одељење за друштвене делатности	Буџет ЛС	Програм 11	-	-	-	-	-	
	Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	2.400	2.400	-	
Период спровођења мере: 2028-2029.год		Тип мере: мере обезбеђења добара, односно пружања услуга од стране учесника у планском систему						
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: Одлука о додели возила за потребе функционисања Службе за локална права и услуге; Одлука о додели возила Служби кућне неге Дома здравља								
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Базна вредност 2025.год	Циљана вредност у 2026. год	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год
Набављено возило за потребе Службе за локална права и услуге	Ком	Уговор о јавној набавци	0	0	0	1	1	1
Набављено возило за потребе Службе кућне неге Дома здравља	Ком	Уговор о јавној набавци	0	0	0	0	1	1

Назив активности	Организ. јед. која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година
3.3.1. Унапређење теренског рада Центра за социјални рад кроз набавку возила за потребе Службе за локална права и услуге	Општинска управа Ариље – Орг.јединица за друштвене делатности	Општинска управа Ариље – Орг.јединица за јавне набавке ЦСР	4.квартал 2028	Буџет ЛС	Програм 11, Пројекат 0902-шифра пројекта	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	2.400	-	-
3.3.2. Унапређење доступности услуга здравствене и социјалне подршке кроз набавку возила за потребе Службе кућног лечења Дома здравља	Општинска управа Ариље – Орг.јединица за јавне набавке	Дом здравља Национални и међународни партнери	4.квартал 2029	Буџет ЛС	Програм 12, Пројекат 1801-шифра пројекта					
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	-	2.400	-

МЕРА 3.4. УНАПРЕЂЕЊЕ ИНФОРМАЦИОНЕ ДОСТУПНОСТИ, КООРДИНАЦИЈЕ И ПОДРШКЕ КОРИСНИЦИМА У ПРИСТУПУ ПРАВИМА И УСЛУГАМА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ПУТЕМ ДИГИТАЛНИХ АЛАТА И ОТВОРЕНИХ ПОДАТАКА

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
			2026.година	2027.година	2028.година	2029.година	2030.година
Општинска управа Ариље Одељење за друштвене делатности	Буџет ЛС	Програм 15	-	-	-	-	-
	Други извор у складу са ЗСЗ		-	-	-	-	-
Период спровођења мере: 2026-20230		Тип мере: информативно-едукативна					

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: *Одлука о отвореним подацима*

Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Базна вредност 2025.год	Циљана вредност у 2026. год	Циљана вредност 2027.год	Циљана вредност 2028.год	Циљана вредност 2029.год	Циљана вредност 2030.год
Број права и услуга социјалне заштите доступних за електронско подношење захтева	Број	Портал еУправа, ЈЛС	0	1	2	3	4	5
Степен развијености система информисања грађана о правима и услугама социјалне заштите	Да/делимично/не	Веб презентације Општине Ариље и ЦСР	Делимично	Делимично	Да	Да	Да	Да
Број објављених скупова отворених података у области социјалне заштите	Број	Портал отворених података, ЈЛС	0	1	2	3	4	4

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЛ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД				
						2026. година	2027. година	2028. година	2029. година	2030. година
3.4.1. Обезбеђивање техничких услова за електронско подношење захтева за остваривање права и услуга СЗ путем портала еУправа	Општинска управа Ариље	ЦСР, Канцеларија за ИТ и еУправу	Континуирано	Буџет ЛС	Програм 15, ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	-	-	-
3.4.2. Објављивање и доступност скупова		ЦСР, Образовне		Буџет ЛС		-	-	-	-	-

података од значаја за СЗ, социјалну инклузију и финансирање програма УГ у машински читљивом формату	Општинска управа Ариље	установе; Здравствена установа; НСЗ; Црвени крст, УГ	Од 2027.године континуирано	Други извори у складу са ЗСЗ	Програм 15, ПА 0602-0001	-	-	-	-	-
3.4.3. Унапређење садржаја и редовно ажурирање информација на званичној интернет презентацији ЦСР	Центар за социјални рад	Општинска управа Јавне установе Удружења грађана	Од 2026.године континуирано	Будет ЛС	Програм 11 – Социјална и дечја заштита ПА 0902-0005	-	-	-	-	-
				Други извори у складу са ЗСЗ		-	-	-	-	-

